

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI
İLİŞKİLERDE KONUMU: İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Haluk Olcay Tunçay
2507130249

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. İlker Aktükün

İstanbul, 2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : HALUK OLCAY TUNÇAY Numarası : 2501151568

Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Danışmanı : YRD. DOÇ DR. İLKER AKTÜKÜN

Tez Savunma Tarihi : 25.07.2017 Saati : 15:30

Tez Başlığı : " YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE KONUMU: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ "

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. LEVENT ÜRER		KABUL
2- DOÇ. DR. ATEŞ USLU		KABUL
3- YRD. DOÇ. DR. İLKER AKTÜKÜN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ELÇİN MACAR		
2- PROF.DR. H. BİRSEN HEKİNOĞLU		

ÖZ

YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE KONUMU: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Haluk Olcay Tunçay

Dünyada yerel ve bölgesel yönetimler uluslararası ilişkiler alanında giderek daha faal ve kritik bir konuma sahip olmaya başlamıştır. Geçmişten günümüze gelen merkezi devlet ve dışişleri organlarının diplomasi ve uluslararası ilişkiler yürütme geleneği, her geçen gün yeni aktörlerin ve dinamiklerin sahaya girmesiyle nispeten düzenli ve izole bir yapıdan karmaşık ve asimetrik ilişkilerin yürütüldüğü yeni bir dünya düzenine yerini bırakmıştır. Bu evrimin altında yatan temel sebep, hem yerel hem de ulusal yönetim mekanizmalarının küreselleşme ve liberal ekonomik düzenin masalarına getirdiği zorluklarla en etkin şekilde mücadele etme ihtiyacıdır. Nitekim parmaklarının ucuyla haberleşme, bilgi alabilme, organize olabilme ve seçim yapma kapasitesine sahip toplumlar, geçmişin getirdiği yönetim anlayışlarını ve teamülleri dönüştürmeye ve kendini geliştirmeye zorlamaktadır. Bu ihtiyacın somut gelişimleri, gerek küresel gerek ulusal sorunların çözümünde işbirliği yapan merkezi ve yerel yönetimlerin sayısının artması ile açık şekilde izlerini belli etmektedir. Özellikle metropolleşen kentler, ekonomik ve siyasi açıdan güçlü yerel yönetimler ve birtakım farklı dinamiklere sahip ulusaltı yönetimler uluslararası ilişkilerin vazgeçilmez parçaları haline gelmektedir. Bu tezin en öncelikli amacı, uluslararası ilişkiler ve uluslararası politikanın analizinde en temel sorunlardan biri olan aktör sorununun teorik açıdan sorgulanması ve/veya yeni bir akımın etkisiyle daha geniş bir kapsama kavuşmasının mümkün olup olmadığı yönünde bir tartışmaya girerek “yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünün” yeniden değerlendirilmesidir. Bu amaçla, tartışmanın en kritik ve ayrıcalıklı pozisyonunda bulunan İstanbul Büyükşehir Belediyesi tezin ana örneği olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Yerel Diplomasi, Paradiplomasi, Desantralizasyon, Küreselleşme, Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkileri.

ABSTRACT

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENTS IN INTERNATIONAL RELATIONS: THE CASE OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY

Haluk Olcay Tunçay

Local and regional governments all over the world have started to assume a more active and critical role in the international relations. With the advent of new actors and dynamics, the tradition of handling diplomacy and international relations by means of central governments and foreign affairs bodies has been paving the way for a new world order where complex and asymmetrical relations are executed rather than relations that of a relatively regular and isolated nature. The main reason behind this evolution is both local and national government mechanisms' need for striving against the challenges brought by globalization and liberal economic order. Indeed, societies which are capable of communicating at their fingertips, receiving information, being organized and making choices impose transformation and development on the administrative mentality and practices of the past. The concrete development of this need for striving manifests itself in the increasing number of central and local governments working in collaboration for offering solutions to both global and national problems. Particularly metropolises, economically and politically strong local governments and sub-national governments with some different dynamics have become indispensable components of international relations. The ultimate purpose of this thesis is to question theoretically the problem of actor designation, a major problem in international relations and in the analysis of international policy, and/or re-evaluate the "the role of local governments in international relations" by discussing whether it would be possible to designate actors in a larger scope with the impact of a new stream. To this end, Istanbul Metropolitan Municipality, which has a very critical and privileged position in these discussions, has been designated as the main case of this thesis.

Keywords: Local Governments, Local Diplomacy, Paradiplomacy, Decentralization, Globalization, International Relations of Local Governments

İÇİNDEKİLER

ÖZ	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	VII
TABLolar LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1.1 YEREL YÖNETİMLER	7
1.1.1 Yerel Yönetimler ile Uluslararası Politikada Temel Aktör Sorununun İlişkisi	9
1.1.2 Yerel Yönetimlerin Ekonomik Önemi.....	13
1.1.3 Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkileri: Paradiplomasi	17
1.1.3.1 Yerel Yönetimlerin Merkezi Yönetimlerle Dış Politika Eşgüdümü	21
1.1.3.2 Yerel Yönetimlerin Dış İlişkiler ve Diplomasi Organları	22

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE AĞLARININ PARADİPLOMASİYLE İLİŞKİSİ

2.1 YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ	24
2.2 TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ	25
2.2.1 Türkiye Belediyeler Birliği	25
2.2.2 Diğer Yerel Yönetim Birlikleri.....	26
2.3 YEREL YÖNETİM AĞLARI	27
2.3.1 Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu (UNACLA)	27
2.3.1.1 UNACLA Liderliği ve Diğer Ağlar ile İlişkiler	30
2.3.1.2 UNACLA İstanbul Toplantısı	35
2.3.2 Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG)	38
2.3.2.1 UCLG’nin Ortaya Çıkışı ve Önemi	39
2.3.2.2 Küresel Zorluklar, 2030 Küresel Kalkınma Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ’NİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDEKİ KONUMU
VE TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ

3.1	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ’NİN ULUSLARARASI FAALİYETLERİ.....	43
3.1.1	İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin İmzaladığı Uluslararası Anlaşmalar ve Protokoller	45
3.1.1.1	Kardeş Şehir Anlaşmaları	46
3.1.1.2	İyi Niyet Protokolleri ve Mutabakat Zabıtları	49
3.1.1.3	İşbirliği Protokolleri.....	50
3.1.2	İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin Uluslararası İşbirliği Faaliyetleri	51
3.1.2.1	Kalkınmada İşbirliği	52
3.1.2.2	Kentler Arası Bilgi Paylaşımı ve En İyi Uygulama Alışverişi	52
3.1.3	Uluslararası Yardım Faaliyetleri	54
3.1.4	Uluslararası Konferanslar	55
3.2	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ	56
3.2.1	Temmuz 2016: Türkiye’de Darbe Girişimi ve İBB’nin Konumu	56
3.2.2	Mart 2017: Hollanda-Türkiye Diplomatik Krizi	57
3.2.3	Hollanda Diplomatik Krizinde Farklı Yerel Eğilimler.....	59
SONUÇ		61
KAYNAKÇA		68
EKLER		76

ÖNSÖZ

Değişim ve inovasyonun ekseninde ilerleyen küresel bir dünyada tanımların durmadan değiştiği ve ilişkilerin karmaşıklaştığı bir ekosistemde yaşıyoruz. Doğayı anlamlandırabilmek için ihtiyaç duyduğumuz kategorilendirme ve organize etme davranışı, uluslararası ilişkiler sisteminde de tarihsel olarak değişiklikler göstermiştir ve dönemsel olarak “hegemon” gittikçe daha küçük birimlere doğru hareket etme eğilimindedir. Yeryüzünü kaplayan imparatorluklar yerini milletler topluluklarına, daha sonra ülkelere bırakmış, pek çok ülkede yönetsel açıdan neredeyse bağımsız eyaletler ve hatta Antik Yunanistan dönemindeki gibi şehir devletleri meydana gelmiştir. Günümüzde devletlerle organik bağlarını koruyan, fakat yönetsel açıdan çok daha demokratik, desantralize ve uluslararası anlamda faal küresel kentler ve metropoller oluşmuştur. Bu metropoller, kendi uluslararası ilişkilerini, bağlı bulundukları devletle istişare içinde tayin ediyor ve küresel anlamda hem ekonomik hem de siyasi avantajlar elde ediyor. Bu değişime ayak uyduran kentler kadar, bu değişimi teşvik eden ve buna öncülük eden ülkeler de önemli kazanımlar elde ediyor.

Çalışma, küreselleşme sürecinde yerel yönetimlerin artan uluslararası ilişkilerini irdelemekte ve bu değişimin etkilerini incelemek üzere hazırlanmıştır. Hazırlık aşamasında dört yıl İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nde tercüman olarak ve liderlik ettiği uluslararası yerel yönetim ağlarında çeşitli vesilelerle geçici olarak çalışma, tecrübe edinme ve önemli toplantılara iştirak etme fırsatına nail olmamın önemli bir payı vardır. Bunu mümkün kılan ve bu uluslararası dönüşüm sürecine imtiyazlı bir şahitlik etme şansını bana bahşeden Marmara Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Bununla birlikte, İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında derslerini alma

fırsatına sahip olduğum bütün hocalarıma, ve özellikle, tezin yazım aşamasında benden desteğini esirgemeyen Yard. Doç. Dr. İlker Aktükün ve Prof. Dr. Adil Baktıaya'ya, hayatım boyunca beni destekleyen ailem, arkadaşlarım ve değerli eşim Dilek'e de bu vesileyle minnetlerimi sunarım.

İstanbul, 2017
Haluk Olcay Tunçay

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dünyadaki Ulusal ve Ulusaltı Ekonomilerin Sıralaması.....	13
Tablo 2: İstanbul İlinin Türkiye Geneline Göre Vergi Kıyaslaması.....	15
Tablo 3: Türkiye’deki Yerel Yönetim Birlikleri.....	26
Tablo 4: UNACLA’nın Teşkilatlanma Yapısı.....	29
Tablo 5: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu Kardeş Şehir Anlaşmaları.....	47
Tablo 6: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu Mutabakat Zabıtları ve İyi Niyet Protokolleri.....	49
Tablo 7: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu İşbirliği Protokolleri..	50

KISALTMALAR LİSTESİ

Bel. Bir.	: Belediyeler Birliği
CEMR	: Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
COR	: AB Bölgeler Komitesi
EU	: European Union
ECAD	: Uyuşturucuya Karşı Mücadele Veren Avrupa Şehirleri Teşkilatı
ICCA	: Uluslararası Kongreler ve Konvansiyonlar Derneği
MEWA	: Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı
MİBK	: 5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu
OECD	: İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
SDG	: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
TDBB	: Türk Dünyası Belediyeler Birliği
UCLG	: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı
UNACLA	: Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu
HABITAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı

GİRİŞ

Yerel yönetimlerin ve yerel yönetim birliklerinin uluslararası ilişkiler bağlamında hem ulusal dış politikaya katkı sağlayan yerel bir aktör hem de kendi yerel dış politikasını tayin eden uluslararası bir aktör olarak gittikçe daha faal ve önemi artan bir konuma sahip olmaya başlaması, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünün gözden geçirilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Bu ihtiyaç, beraberinde iki temel soruyu getirmektedir:

- 1- Uluslararası sistemde aktör kavramı ne anlama gelmektedir?
- 2- Yerel bir aktörün uluslararası sistemde rol alması bir tezat mıdır?

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, yerel bir aktör olarak ulusaltı yapıların **ulusal** dış politikaya katkı sağlamalarının ve aynı zamanda kendi **yerel** dış politikalarını yürütmelerinin, özellikle metropoller ve ekonomik/siyasi açıdan güçlü ulusaltı yönetimlerde yaygınlaşmakta olduğunu göstermiştir. Küreselleşmeyle birlikte metropollerin ülkelere nazaran daha önemli yaşam birimleri ve iş merkezleri olarak ön plana çıkması, yerel yönetimlerin birbirleriyle etkin iletişim kurabilmesi, tecrübe ve görüş teatisinde bulunabilmesi, uluslararası yerel yönetim birlikleri ve ağları aracılığıyla uluslararası/dünya kongreleri düzenleyerek ortaklaşa hareket edebilme kabiliyetlerinin ve imkânlarının artması gibi süreçlerin ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusunda çeşitli çıkarımlar yapmak mümkün. Acaba XIX. yy imparatorlukların hâkim olduğu, XX. yy ise ulus-devletlerin hüküm sürdüğü bir dönemken, XXI. yy uluslararası anlamda büyük şehirlerin çağı olabilir mi? Kentler, merkezi yönetimlerinden ne ölçüde bağımsız hareket edebilirler? Yerel yönetimlerin uluslararası birer aktör olarak değerlendirilebilmeleri için tam bağımsız hareket edebilmeleri bir koşul mudur? Bu gibi sorulardan yola çıkılarak hazırlanan çalışma ortaya çıkan iki kanıyı değerlendirerek tarafsız bir analize ulaşmayı ve bu kapsamda hem yerelde (Türkiye’de İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneğiyle) hem de küresel sistemde yerel yönetimlerin sesi olan en önemli kurumlar üzerinden

(Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı, UCLG ve Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu, UNACLA) yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler bağlamında nasıl bir konuma sahip olduğunu gözlemlemeyi ve bu alanda yapılan ana çalışmaları değerlendirmeyi hedeflemektedir. Mevzubahis iki kanıdan biri, yerel yönetimlerin uluslararası aktörler olduğu yönünde, diğeri ise uluslararası ilişkilerin ulusal düzeyde hâkim devlet aktörü düzeyinde yürütüldüğü/yürütülmesi gerektiği yönündedir. Birinci bakış açısı, küreselleşme ve **desantralizasyon** süreçlerinin doğrudan sonucu olan yerel yönetimlerin uluslararasılaşması fenomenini ulus-devletin zayıflaması ve ulusaltı aktörlerin (eyalet, bölge, büyükşehir, şehir, kanton vb.) güç kazanması olarak yorumlamaktadır. Bu bakış açısı, küreselleşen dünyada her yönetim düzeyinden hemen her çeşitte aktörün karşılıklı ve karmaşık bir bağımlılık ile birbirine dayanmak/birbirleriyle etkileşmek ve çeşitli ilişkiler yürütmek zorunda olduğu görüşünün kaçınılmaz bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bunun gelişiminin farklı sebep-sonuç ilişkileriyle yorumlanması da mümkündür, nitekim bu karşılıklı ve karmaşık bir bağımlılığın birden fazla boyutta incelenmesi gereklidir. Bu tezin bulgularının büyük bir kısmı yerel yönetimlerin sadece adem-i merkezîyetçi yaklaşımla birbirleri arasında yürüttüğü dış ilişkileri değil, yerel düzeyde uluslar adına hızlı ve doğrudan hareket edebilen aktörler olarak ulusal dış politikaya yapmış oldukları katkıları, müdahaleleri, zararları ve sahip oldukları potansiyel ilişki kapasitesini incelemeye hizmet etmiştir.

İkinci görüş ise, yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin kamusal bir organı olduğu ve uluslararası ilişkilerin devlet düzeyinde yürütüldüğü ve yürütülmesi gerektiğini savunmaktadır. Tez çalışması dâhilinde, bu görüşün zayıflıkları ve haklı olduğu noktalar da irdelenmiş ve bulgular üzerinden niçin eksik bir bakış açısı olduğu ve geçerliliğini neden yitirdiği de ispatlanmak istemiştir. Bu nedenle, alanda yapılan diğer çalışmalara sık sık atıfta bulunulmuş, aktör kavramı tartışmaya açılmış ve merkezi yönetimlerin hem kendi yerel yönetimleriyle hem de başka devletlerin yerel yönetimleriyle yürüttüğü ilişkiler değerlendirilmiştir.

Yerel yönetimlerin uluslararası diplomaside konumunun ve ne gibi bir aktörlük düzlemine oturabileceğinin değerlendirilebilmesi bu artalan dâhilinde uluslararası bir standart veya meşruiyeti sağlayabilecek mekanizmaların henüz oluşmamış olması nedeniyle tahmin edilebileceği üzere sorunlu bir konudur. Çalışmanın temel eksikleri ve zayıflıkları arasında, inceleme konusuna dair gelişmelerin dış politika ve diplomasinin doğası gereği bir gizlilik içinde yürütülüyor olmasından rahatlıkla takip edilememesi ve bütüncül olarak değerlendirilebilmesinin pek mümkün olmamasıdır.

Tez çalışmasında; İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Dış İlişkiler Müdürlüğünde, UCLG (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler) Dünya Sekreteryası ve Birleşmiş Milletler nezdinde yerel yönetimlerle ilgili çalışmalar yürüten UNACLA (Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu) ile yürütülen ortak çalışma toplantılarına iştirak edilmesi sayesinde edinilen tecrübe ve gözlemlerden istifade edilmiştir.

Tez birinci bölümde yerel yönetimler ve yerel yönetimlerle ilgili kavramlar hakkında kısa bilgi sunmakta, bu esnada uluslararası ilişkilerin aktör sorunu ve aktör kavramını yerel yönetimler ile bağdaştırarak bir tartışma sunmaktadır. Uluslararası ilişkiler ve yerel yönetimlerle ilgili kavramlara giriş niteliğinde olan birinci bölümde yerel yönetimin tanımı, amacı, hukuki zemini, uluslararasılığı, ekonomik önemi, doğası ve ilişkileri irdelenmektedir. Bunların çalışmanın hemen başında irdelenmesi, kavramsal çerçevenin oluşması açısından ve hâlihazırda karmaşık olan bir sistemin birbiri üzerine sıklıkla oturan ve çoğu zaman kesişen geniş kavramların anlam ayrımının yapılmasıdır.

Daha sonra, küreselleşme süreci içerisinde yerel yönetimlerin geçmişi, bugünü ve geleceğine dair mevcut teoriler, varsayımlar ve kıyaslamalar üzerinden çeşitli çıkarımlarda bulunmaktadır. Birinci bölümün önemli bir parçası olan bu kısımda, yerel yönetimlerin uluslararası alanda nasıl bir varlık gösterebileceği, değilse niçin varlık gösteremeyeceğinin, tarihsel akış içerisinde alanı inceleyen teorisyenlerce ortaya atılan nedenleri ve eleştirileri sunulmaktadır.

Yerel yönetimlerin bireysel çabaları ve örnekleri kadar önemli bir başka husus olan yerel yönetim birlikleri ve ağlarının savunuculuk çalışmaları ve uluslararası sistemde yerel yönetim yaklaşımına müdahaleleri de çalışmada önemli yer tutmaktadır. Zira ikinci bölüm yalnızca bu birliklerin veya ağların doğası, ülkeleri, hukuki zemini ve savunuculuk çalışmalarına ayrılmıştır. Bu birlikler, dünyanın dört bir yanından değişik coğrafi, ekonomik ve siyasi arka planlardan gelen yerel yönetimlerin üye oldukları ve özellikle uluslararası zorluklarla mücadelede yerel gündem, yerelin rolü, yerel yönetimlerin ademi merkezîyetçiliği ve yerel yönetimlerle ilgili muhtelif konularda bir şemsiye kuruluş olma işlevleri nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

Üçüncü bölüm ise çalışmanın örneği İstanbul Büyükşehir Belediyesinin uluslararası ilişkilerdeki konumu ve Türk dış politikasındaki yerine ayrılmıştır. İstanbul kentinin özellikleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yerel yönetimler hareketindeki öncülüğü, uluslararası anlaşmaları, işbirliği ve yardım faaliyetleri, düzenlediği kongreler dâhil olmak üzere İstanbul'un uluslararasılığı bu bölümün ilk kısmında incelenmektedir.

Takip eden kısımda, özellikle birinci bölümde ve ikinci bölümde ele alınan kuram ve teorilerin uygulama ile nasıl örtüştüğü, İstanbul özelindeki faaliyetlerin Türkiye'nin geri kalan belediyeleri veya dünyanın diğer belediyeleriyle nasıl bir mukayeseye tabii tutulabileceği değerlendirilmiştir. Bu noktada, çalışmanın sınırlarının belirlenmesi açısından uygulama örneklerinin İstanbul kenti ve İstanbul'un başkanlık ettiği yerel yönetim birlikleri ve ağlarıyla sınırlı olduğunu ifade etmekte fayda görülmüştür. Bu, uluslararası anlamda yerel yönetimlerle ilgili genel bir konunun tek bir örnek üzerinden tartışılmasının ne kadar verimli veya yeterli olabileceği sorusunu akıllara getirebilir. Kuşkusuz, bir savın kabul görmesi için defalarca denemelerden geçmesi ve sayısız örneklerle desteklenmesi beklenir. Fakat bu çalışma, alanda süregelen diğer çalışmalardan ve örneklerden faydalanarak birikimli bir ilerlemeye katkı sunma amacı taşıması itibarıyla, alanı inceleyen muhtelif çalışmalara konu olan dünyanın çeşitli kentleri/eyaletlerinin tecrübelerinden de faydalanmıştır. Teorik varsayımlar ve

kabullerin pratiğe yansmasıyla oldukça yakından ilgilenmekte olan bu tez, temel kaygısı olarak “sahadaki ¹ gerçeklik” olarak adlandırılabilen bu kesişim noktasını belirlemiştir. Bu kesişim noktası, teorik açıdan ilerleyen “paradiplomasi”, “mikrodiplomasi” gibi kavramların uygulamadaki karşılıklarını irdeleyebilmek adına alana yapılabilecek en büyük katkı olarak görülmektedir.

Bir başka taraftan, İstanbul, özel bir kettir. İdari yapılanmasından coğrafi ve demografik özelliklerine kadar uluslararasılığa açık bir kettir ve yerel yönetimi hem bir valilik hem de bir büyükşehir belediyesi tarafından yürütölmektedir. Örneğın, paradiplomasi ve uluslararası ilişkilerin çok önemli konularından güvenlik ve çatışma, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yetki alanı içinde güvenlik ve kolluk kuvvetleri yer almadığı için büyük ölçüde çalışmanın odağı dışında kalmıştır.

Öte yandan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi hem uluslararası yerel yönetimler hareketinde hem de Türk belediyeleri arasında ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Çalışmanın örneğinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi olması, tez çalışmasının zorlukları ve dilsel sınırlarını bertaraf etmek amacıyla atılmış bir adım değil, İstanbul’un Türkiye devletinin ekonomik ve ticari merkezi olarak en önemli ve adem-i merkezîyetçi kenti olması ve uluslararası belediyeçilik hareketinin en önemli temsilcisi konumunda olan UCLG’nin ikinci (2010-2013) ve üçüncü (2013-2016) dönem başkanlığının İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Kadir Topbaş tarafından yapılmış olması nedeniyle bu hareketin öncülüğünün önemli ölçüde İstanbul tarafından üstlenilmiş olmasıdır.

Tüm bunların ışığında tezin konu edindiğı yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerdeki rolüne ilişkin sağlıklı ve gözleme dayalı bir değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Çalışmanın başında belirtildiğı gibi, bu tezin en öncelikli amacı, uluslararası ilişkiler ve uluslararası politikanın analizinde en temel sorunlardan biri olan aktör sorununun teorik

¹ Buradaki saha tabiri uluslararası ilişkiler, uluslararası işbirliği, uluslararası politika, uluslararası ekonomi, uluslararası diplomasi ve uluslararası krizlere karşılık gelmektedir.

açıdan sorgulanması ve/veya yeni bir akımın etkisiyle daha geniş bir kapsama kavuşmasının mümkün olup olmadığı yönünde bir tartışmaya girerek “yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünün” yeniden değerlendirilmesidir. Bahse konu amacın kesin ve kanıtlanabilir nitelikte gerçekleştirilmesi mümkün olmamakla beraber, sosyal bilimlerin doğasının müsaade ettiği ölçüde çalışma, savlarını yaşanmış güncel örneklerle yer vererek sağlamlaştırmaya gayret etmiştir. Çalışmada tez yöntemi olarak kuramsal yöntem kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1.1 Yerel Yönetimler

Yerel Yönetim² (**local government**), belirli bir coğrafi sınırı kapsayan, yani bir yerle ilgili, bir yere ilişkin yönetim anlamına gelir. Latince **locus** (alan, bölge, yer) kelimesinden yola çıkılarak anlam ayrımının yapılmış olması, bu yönetim şeklinin birincil önceliğinin belirli sınırlarla çevrelenmiş bir kara parçası, bu kara parçası üzerinde yaşayan toplum ve buna ait/bunu ilgilendiren/buna özgü olan her türlü olgu, ilişki ve gelişmeden oluşan bir bütünü kapsıyor olmasından gelmektedir. Böyle bir yönetim düzeyinin ilk etapta neden oluştuğu, niçin böyle bir düzeye ihtiyaç duyulduğu, bu ihtiyaçlara nasıl cevap verdiği/vermeye çalıştığını anlamak, yerel yönetimlerin herhangi bir düzey ile yürüttüğü ilişkiyi incelemek adına en önemli aşamalardan biridir.

Şüphesiz, yerel yönetimlerin teşkilatlanması ve yetki kapsamı tarihsel gelişim içerisinde değişimlere maruz kalmıştır ve uluslararası geçerliliği olan ayrıntılı bir standardı olmadığı için ülkeden ülkeye yapısal değişiklikler sergilemektedirler. Bu nedenle, yerel yönetimlerin birbirleriyle veya farklı yönetim düzeyleriyle karşılaştırılması hem bağlı oldukları devletler içerisindeki işlevselliklerine göre hem de kendi yapılanmalarına göre bir kategorilendirme yapılması ile mümkün olabilir. Bu kategorilendirme üzerinde durmak önemlidir, zira bir **mahale** ilişkin yönetim amacıyla kurulmuş her yönetim düzeyi bir **mahalli idare** olmayacağı gibi, **yerel yönetimleri** de sadece bir yeri yönetmek yahut belirli hizmetleri temin etmek için kurulmuş yönetim yapıları olarak kabul etmek doğru değildir. Bu kategorik ayrım Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 126. ve 127. maddelerinde şu şekilde yapılır: “Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere;

² Bu çalışmada yerel yönetimler ile “seçilmiş” yerel yetkili ve yönettiği kurum kast edilmektedir. Aynı sınırlar içerisinde, hem merkezi hükümet tarafından atanmış hem de yerelde seçilmiş yetkililerin var olduğu durumlarda, seçilmiş olan yereli, atanmış olan merkezi temsil etmektedir. Türkiye’de ulusaltı düzeyde hiyerarşik olarak merkezi hükümetten sonra gelen valilikler ve mahalle ölçeğindeki yerel liderler (muhtarlıklar) araştırmanın dışında tutulmuştur.

iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. [...] Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982:126) “Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: 127)

Bu kategorilendirmeyi tarihsel gelişim içerisinde ele alan ilk uluslararası bağlayıcı doküman ise, Avrupa Konseyi tarafından 15 Ekim 1985 tarihinde Strazburg’da imzaya açılan ve 1988 tarihinde yürürlüğe konan Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’dır³:

Madde 3: “Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşır.” (European Charter of Local Self-Government, 1985:3)

Özerk yerel yönetim kavramı, yerel yönetimlerin yükümlülükleri, anayasal ve hukuki dayanağı, kapsamı, sınırları, idari örgütlenme ve kaynakları, sorumluluklarının kullanılma koşulları, faaliyetlerinin idari denetimi, mali kaynakları, birlik kurma ve birliklere katılma hakkı, yasal korunması vb. özellikleri ilgili Şart dâhilinde kapsamlı olarak tanımlanmıştır. (European Charter of Local Self-Government, 1985).

³ Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Konseyi tarafından Ekim 1985'te Strasburg'da kabul edilmiştir. Şart toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı 1991 yılında kabul edilen 3723 sayılı Kanun ile bazı maddelerine çekince koyarak onaylamıştır. İlgili Kanun 8 Mayıs 1991 tarih ve 20877 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. (Bozlağan, 2009; Aktaran: Daoudov, 2012)

1.1.1 Yerel Yönetimler ile Uluslararası Politikada Temel Aktör Sorununun İlişkisi

Uluslararası ilişkiler yıllarca devlet merkezli bir doğada değerlendirilmiş ve devletle özdeşleştirilmiştir. Uluslararası ilişkilerin özellikle XX. Yüzyılda bir sosyal bilimler disiplini olarak ele alınması, özellikle devlet dışı yapı ve alanlarla anılmasını, siyasetin kapsamının genişlemesini ve bir uluslararası aktör tartışmasını beraberinde getirmiştir:

“Belirli bir alana ilişkin olarak temel inceleme biriminin, bir başka deyişle ana konunun ne olduğunun belirlenmesi, özellikle sosyal bilimlerde çoğu defa tartışma konusu olmaktadır Örneğin, psikolojinin temel inceleme biriminin birey olduğu genel olarak kabul edilmekteyse de, iktisadın, sosyolojinin bu derece belirgin, üzerinde anlaşılmış temel inceleme birimlerine sahip oldukları pek söylenemez. Uluslararası politika alt-dalının konumu ise bu iki uç arasında bir yerdedir.” (Sönmezoğlu, 2012:18)

Faruk Sönmezoğlu, uluslararası politika alanında aktör ve sistem olarak başlıca iki inceleme biriminden bahseder ve uluslararası ilişkiler alanında inceleme yapanların ya ilk etapta egemen devletler olmak üzere bu alanda yer alan çeşitli **aktör**leri temel odağı olarak belirlediğini (ve tartışma ve analizlerini bu ilgi alanı üzerinde kurduğunu) ya da bu alana ilişkin olay, olgu, fikirleri anlamak ve yorumlayabilmek için tüm aktörlerin içerisinde yer aldığı bir uluslararası sistemi inceleme birimi olarak aldığını ve dikkatlerini bu **sisteme** ilişkin küresel yapı ve ilişkiler üzerinde topladığını ifade eder. Bu noktada yapılan aktör odaklı ve sistem odaklı ayrımı önemlidir. (a.e., 2012:19)

Aktörü odak alan uluslararası ilişkiler çalışmalarının önemli bir bölümü egemen devletler ve ulusları merkeze almaktadır. Bu yaklaşım kısmen doğru bir yaklaşım olmakla beraber, liberal ekonomilerin hâkim olduğu bir dünyada devletlerin dış politikaları ve uluslararası ilişkilerini yalnızca ülkeler üzerinden analiz etmek yeterince geniş olmayan ve kısıtlayıcı bir bakış açısidir.

Robert Keohane ve Joseph Nye tarafından ortaya atılan “karşılıklı bağımlılık” teorisi uluslar arası ilişkilerin aktör sorununu teşhis etmek ve yeni bir yaklaşım getirmek amacıyla ortaya atılan ve bu konuyu değerlendiren önemli teorilerdendir. (Keohane ve Nye, 1987) Realist politika eleştirisi ve ekonomik bağımlılık teorisi (Cooper, 1972) üzerine inşa edilen karşılıklı bağımlılık kavramı “ölkeler ve toplumlar arasında muhtelif ve karmaşık transnasyonel bağlantıların ve karşılıklı bağımlılıkların giderek arttığını, askeri güç ve güç dengesi çabalarının önemini yitirmemekle birlikte azaldığını” savunmaktadır. Elbette bu yaklaşım da, ilk geliştirildiği dönemden günümüze değişimlerden geçmiştir. Karşılıklı bağımlılık kavramı, ikinci aşamada karşılıklı karmaşık bağımlılık şeklinde, daha sonra küresellik yönünde evrilmiştir. (Gürkaynak ve Yalçiner, 2009:78) James N. Rosenau, bu yeni küresel düzenin bir paradigma değişimine işaret ettiğini savunmuştur. Rosenau’ya göre otonomi kavramının ekseni eski düzenin bağımsızlık (**independence**) vurgusu yerine, yeni küresel dünyanın bağımlılık (**interdependence**) vurgusuna doğru kaymaktadır. Rosenau’ya göre ulus-devletlerin anarşi sistemi bu paradigma değişiminden etkilenerek hem devlet-merkezli hem de çoğul-merkezli bir anarşi sistemine dönüşmüştür. (Rosenau, 2006:24) Bu karmaşık bağımlılık, küreselleşen dünyada aktör tanımının yapılmasını kuşkusuz daha da zorlaştırmaktadır.

James E. Dougherty ise aktörü “uluslararası arenada az veya çok bağımsız eylemler geliştirme yeteneğine sahip organize varlık” olarak tanımlanmaktadır. (Dougherty, 1976:600; Aktaran: Sönmezoğlu, 2012:20) Bu tanım, kapsayıcı ve geniş bir tanım olmakla beraber, uluslararası politikanın devlet odaklı, nispeten dar yaklaşımına bir nebze daha iyi cevap vermektedir. Uluslararası ilişkiler yürütebilme kapasitesine sahip her organize oluşum bir aktör olarak değerlendirilebilir ve ilişkileri incelenebilir. Önemli olan, bu organize oluşumların uluslararası ilişkileri etkileyebilecek bir potansiyele sahip olmaları ve bu potansiyeli kullanma niyeti gösteriyor olmalarıdır.

Bu ilişkileri irdelemek üzere, bilhassa ulusaltı yönetimlerin ilişkileri üzerine, ilk olarak Ivo D. Duchacek (1988) “mikrodiplomasi” kavramını ortaya atmıştır. Daha sonra Panayotis Soldatos mikrodiplomasi kavramı yerine paradiplomasi kavramını önermiştir, bu öneri Duchacek tarafından da benimsenmiştir ve mikrodiplomasiye göre daha doğru bir karşılık olduğunu kabul etmiştir. (Duchacek, 1990:32) Soldatos da, uluslararası ilişkiler yürütecek seviyeye gelen her ulusaltı veya “ulusal düzeyde egemen olmayan” yönetimin uluslararası bir aktör olduğunu ifade etmektedir. (Soldatos, 1993:46)

Rosenau (1990:8; 1992:282) tarafından ortaya atılan devlet-merkezli ve çoğul-merkezli uluslararası ilişkiler tartışması gittikçe yerini içerisinde yerel yönetimlerin de olduğu çok-düzeyle bir uluslararası aktörler sistemine bırakmıştır. Rosenau’nun “uluslararası politikanın iki ayrı dünyası” söylemi, ulus-aktörlü anarşinin şekillendirdiği gerçeğin “küresel yaşamın getirdiği düzenli bir kaos” ortamına yer vermeye başladığını ifade etmektedir. Brian Hocking’e göre uluslararası sistem devlet-merkezli uluslararası politika ve çoğul-aktörlü uluslararası politika olmak üzere iki ayrı dünyaya sahiptir ve bunlar eş zamanlı olarak yürümektedir. (Hocking, t.y.:40)

Öte yandan, küreselleşme, paradiplomasi ve kentler üzerine yazılan ve kentlerin uluslararası aktörler olabileceğini savunan bunun gibi çalışmalar, çoğu zaman bahse konu yerel yönetimlerin idari yapılarının ve kanunda belirtilen yetki sorumlulukların üzerinde ve bunlardan bağımsız olarak genellemelere gitmektedir. Bir kentin uluslararası ilişkiler yürütebilmesi için yerel yönetiminin dış ilişkiler yürütme kapasitesi ve amacına sahip olması gerekir. Kentler veya şehirler ya da eyaletler, çoğu zaman yerel yönetimler es geçilerek uluslararası aktörler gibi değerlendirilmektedir fakat bir “kent” kendi başına politikalar üretmesi veya başka kentlerle uluslararası ilişkiler kurması mümkün değildir, bundan yerel yönetimler sorumlu olduğu için mercek tutulması gereken yerel yönetimlerdir. Çünkü bir kentin veya ulusaltı yapının meşru olarak bütünüyle temsil edilmesi merkezi hükümet tarafından kısıtlanmadığı sürece o bölgenin yerel yönetiminin sorumluluğundadır.

Güncel paradiplomasi teorilerine karşı çıkan bir başka yaklaşım ise, paradiplomasi kavramının aktörlerini “devlet dışı aktörler” olarak lanse eden teorilerin eksik olduğunu savunmaktadır (Salomon, 2011:47). Monica Salomon’a göre yerel yönetimler devlet aparatının bir parçasıdır ve devletten tamamen bağımsız aktörler gibi değerlendirilemez. Her ne kadar çoğu zaman, STK’lar, şirketler, çıkar grupları ve diğer devlet dışı aktörler gibi hareket etseler de, yerel yönetimler yine de devlet aygıtının organik bir parçasıdır. Bundan yola çıkarak, paradiplomasiin temel aktörleri arasında bu çalışmanın bütününde yerel yönetimler devlet dışı aktörler değil ulusaltı aktörler olarak geçmektedir. Çünkü yerel yönetimler belirli bir sınır içindeki nüfusun sorumluluğunu üstlenen, merkezi yönetimle kaynak ve yetki paylaşımı bulunan yapılardır. Salomon, bu yapılara yaklaşırken karışık bir egemenlik bakışına sahip olunması gerektiğini savunmaktadır. Bu çalışmanın ilgili tartışmaya katkısı bu karışık egemenlik bakışının paradigmalarından birinin seçim kriteri olabileceğini önermesidir. Çalışmaya konu olan örnek kentin hem bir valilik (seçime tabii olmayan merkezi hükümet mahalli idare organı) hem de yerel yönetime (seçimle belirlenen idari bir yerel yönetim) sahip olması bu konunun irdelenmesi için bir avantajdır. Bir mahalli idarenin egemenliğinin meşruiyeti belirlenirken, seçimle gelmiş olup olmadığına bakılmalıdır.

Tüm bunların ışığında, uluslararası ilişkilerin egemen ulusların arasındaki izole doğasının küreselleşmenin etkisiyle gittikçe yerini ulusaltı yönetimler, ulusüstü yapılar ve hatta çok uluslu şirketler gibi diğer aktörlerin de dâhil olduğu bir uluslarötesi ilişkiler sistemine bırakıyor olduğu analiz edilmektedir. Günümüzde ulusaltı düzeydeki yönetimler, bağlı bulundukları anayasalar veya merkezi yönetimlerin teşvik ettiği yetki veya sorumluluklar çerçevesinde sosyal konulardan ekonomik politikalara, güvenlik konularından çevre politikalarına, hemen hemen her konuda temsil ettikleri yerel seçmen kitlesinin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmek adına hem uluslararası hem de ulusal düzeyde faaliyetler yürütmektedir.

1.1.2 Yerel Yönetimlerin Ekonomik Önemi

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşıyor olması kentlerin hem uluslararası hem de ulusal anlamda taşıdığı ekonomik potansiyel ve önemin hem bir göstergesi hem de sonucudur. 1950’lerde dünya nüfusunun yalnızca 746 milyonunun şehirlerde yaşamakta olduğu fakat bu rakamın 2014 yılı itibariyle dünya nüfusunun yaklaşık %54’üne tekabül ettiği ve 2050 yılı itibariyle %66 seviyesine yükselmesinin beklendiği iddia edilmiştir. (United Nations, 2014) McKinsey Global Institute tarafından yapılmış bir araştırmaya göre (Dobbs ve arkadaşları, 2011; aktaran: Tavares, 2016:3-5) dünyanın en büyük 30 ekonomisinin 12’si ulusaltı ekonomilerdir:

TABLO 1 –ULUSAL VE ULUSALTI EKONOMİLERİN DÜNYA SIRALAMASI

	Ulusal veya Ulusaltı Ekonomiler	Yönetim	GSYİH –ABD Doları (\$)*
1	ABD	Ülke	17,348
2	Çin	Ülke	10,356
3	Japonya	Ülke	4,602
4	Almanya	Ülke	3,874
5	Birleşik Krallık	Ülke	2,950
6	Fransa	Ülke	2,833
7	Brezilya	Ülke	2,346
8	California	Eyalet	2,310
9	İtalya	Ülke	2,147
10	Hindistan	Ülke	2,051
11	Rusya	Ülke	1,860
12	Kanada	Ülke	1,785
13	Texas	Eyalet	1,648
14	Tokyo Metropol	Eyalet/Kent	1,617
15	New York Metropol Bölgesi	Kent	1,560
16	Avustralya	Ülke	1,442
17	Güney Kore	Ülke	1,410
18	İspanya	Ülke	1,406
19	New York Eyaleti	Eyalet	1,405
20	Meksika	Ülke	1,291
21	Guangdong	Eyalet	1,103
22	Jiangsu	Eyalet	1,059

23	Shandong	Eyalet	967
24	Endonezya	Ülke	888
25	Hollanda	Ülke	880
26	Los Angeles Metropol Bölgesi	Kent	867
27	Florida	Eyalet	840
28	Türkiye	Ülke	798
29	İle-de-France	Eyalet	780 (2013)
30	Sao Paulo	Eyalet	773 (2013)

* Değerler milyar dolar cinsindedir (Örnek: Hollanda 880 milyar ABD Doları)

** Ulusaltı ekonomiler gri arka plan ile gösterilmiştir

Kaynak: Tavares, Rodrigo, Paradiplomacy: Cities and States as Global Players, Oxford Üniversitesi Yayınları, 2016

Dünyanın çeşitli ülkelerinde belirli kent ve eyaletlerde ekonomik ve sosyal bir yığılma söz konusudur ve yukarıdaki tablo bu yığılmanın ekonomik boyutunu yansıtmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Bakanlığına bağlı *Bureau of Economic Analysis*'in araştırmasına göre California eyaletinin gayrisafi yurtiçi hâsılası 2015 yılında 2,48 trilyon dolar seviyesini görmüştür. Aynı araştırma 10 sene önce bu değer 1.76 trilyon dolar olduğunu göstermektedir. Bu büyümenin ABD'nin büyümesiyle paralel olduğu düşünülebilir fakat California eyaletinin 2015 yılındaki %3,8'lik büyümesine karşın ABD aynı dönemde yalnızca %2,5'lik bir değişim yaşamıştır.

Bir başka örnek olarak dünyada ikinci en büyük ulusaltı ekonomi olan Texas eyaletiyle ilgili yapılan başka bir çalışma ele alındığında yine benzer bir durum söz konusu olduğu görülmektedir (US Department of Commerce, 2017). Yalnızca California (8. sıra) ve Texas (13. sıra) eyaletlerinden oluşan bir ülke kurulsaydı, bu ülke dünyanın en büyük 3. ekonomisi olan Japonya ile çok yakın bir konuma gelirdi. Buradan yola çıkarak, kentlerde üretilen katma değer öyle yüksek raddelere gelmiştir ki, ulusaltı ekonomilerin ulus devlet ekonomileri kadar büyüdüğünü söylemek mümkündür.

Öte yandan, Türkiye'de de farklı bir yığılma hareketinden bahsetmek mümkün değildir. Güncel verilere göre, Türkiye genelinde toplanan toplam verginin neredeyse yarısı İstanbul'dan gelmektedir (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2017). Buradan, İstanbul'un kent

ekonomisi olarak Türk ekonomisinin hemen hemen yarısına tekabül ettiği sonucu çıkarılabilir.

TABLO 2 - İSTANBUL İLİNİN TÜRKİYE GENELİNE GÖRE VERGİ KİYASLAMASI

2014			2015	
	Tahakkuk Eden	Toplanan (TL)	Tahakkuk Eden	Toplanan (TL)
İstanbul	210.822.394.016	185.068.676.539	239.571.329.045	208.892.023.447
Türkiye	471.415.753.999	401.683.956.465	549.259.835.195	465.229.389.347
	%44,72	%46,07	%43,62	%44,90
2016			3 YILIN ORTALAMASI	
	Tahakkuk Eden	Toplanan	Tahakkuk Eden	Toplanan
İstanbul	280.798.482.901	234.751.540.154	%43,80	%45,10
Türkiye	651.822.042.298	529.263.765.141		
	%43,08	%44,35		

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, “İller İtibariyle Genel Bütçe Vergi Gelirleri (2014,2015,2016)”, (Çevrimiçi) http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG1.htm, [18.04.2017]

Yukarıda verilen kent ve eyaletlere ait gayrisafi yurtiçi hasıla verileri, büyüme oranları ve vergi istatistikleri göz önüne alındığında metropollerin ülkelerden daha hızlı büyümekte olduğu, ülke ekonomilerinin en önemli parçaları olduğu ve ulusal ekonomilerin kalkınmasında dinamo görevi gördüğü söylenebilir.

Kentlerin ulus devletlere nazaran ön plana çıkması ve hızlı yükselişi küreselleşme trendinin bir getirisi olarak kabul edilmektedir. Ticaret, sermaye hareketleri ve teknolojinin transnasyonel bir nitelik kazanarak yayılması ve yoğunlaşması, ulus devlet olgusunun üzerinde, sınır ötesi menfaat gruplarını ve değişik milliyetlere sahip bireyleri sıkı menfaat bağlarıyla birbirine bağlamakta ve işbirliğine açık hale getirmektedir. Bu tür ilişkiler sonucunda ortaya çıkan karşılıklı bağımlılıklar, devletin kendi sınırlarını aşan ekonomik ilişkiler üzerindeki kontrolünü azaltmaktadır. (Topal ve Akyazı, 1997:

12-18) Bu durum aynı zamanda, ekonomik etkileşimin yoğunlaşması; ilişkilerin sınır tanımaması olarak da tanımlanabilir. (Çukurçayır, 2009: 12)

Ekonomik anlamda potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirmek isteyen hiçbir aktör, uluslararasılaşmanın ekonomik avantajından vazgeçmek istemez. Son yüzyılın ekonomik trendleri göstermiştir ki, karşılıklı karmaşık bağımlılığa (Keohane ve Nye, 1987) dayanan uluslararası sistemde varlığını sürdürmek isteyen aktörlerin önünde olmazsa olmaz üç politika vardır: işbirliği, çıkar ve sürdürülebilirlik. Bu politikalar, özellikle ulus-devletleri çoklu düzeyde işleyen uluslararası ilişkileri teşvik etmeye zorlamaktadır. Kentler/bölgeler/ülkelerin birbirleriyle işbirliği politikalarında rekabetçi bir yarışına girmesi, uluslararası ilişkilerin temel gayesi ulusal/bölgesel/kentsel çıkar elde etmek olduğu sürece dönemsel krizler dışında değişmeyecek bir kuraldır. İşbirliği ve dayanışma ağını geniş tutamayan aktörlerin ekonomik açıdan önemli zorluklarla karşılaşacağı aşîkârdır.

Elbette hiçbir işbirliği, arkasında belirli bir çıkar politikası olmadan gerçekleşmez. Aksi takdirde, yapılan işbirliği değil yardım faaliyeti olacaktır, keza yardım faaliyetlerinin bile arkasında çoğu zaman güvenlik, özgürlük ve fırsat beklentisi gibi motivasyonların bulunduğu bilinmektedir. (USAID, 2012) Çıkar politikası, oldukça geniş bir konu olup ayrı bir çalışma alanı olmakla beraber, kimi zaman aktörleri aynı safta birleştirebileceği gibi (örnek: 2011 Suriye iç krizinin çözümünde Rusya, İran, Türkiye koalisyonu) bazen de ortak paydaşları (örnek: AB geri kabul anlaşması taraflarının ihtilafı) karşı karşıya getirebilir. Aktörlerin işbirliğinden fayda sağlayabilmesi için çıkarların dengeli ve sürdürülebilir olması gerekir.

Bu uluslararası çıkar yarışında devletlerden bölgelere, eyaletlerden kentlere ve belediyelere herhangi bir organize varlığın (Dougherty, 1976) kolektif veya tekil çıkarını azami ölçüde koruyabilmesi için her yönetim düzeyinde çeşitli ilişkiler yürütmesi gereklidir. Bahse konu olan bir ulusüstü devletler topluluğuyse veya bir kıta birliğiyse, bu organize varlık üye ülkeleri aracılığıyla; bir ulus-devletse eyaletleri ve kentleri

aracılığıyla; eyalet ise kentler ve idari diğer birimleri aracılığıyla birden çok düzeyde (Rosenau, 1990:8) tam angajman sağlamalıdır. Bu gerekliliğin tipik yansımalarını genellikle ülke-kent düzeyinde olmak üzere hemen her düzeyde görmek mümkündür. Örneğin, bugün birçok ülke marka kent oluşturmaya ve kentlerini kendine has (ve pazarlanabilir) bir incisi ⁴ üzerinden markalaştırmaya çalışmaktadır. Hollanda Amsterdam'ı, Fransa Paris'i, İngiltere Londra'yı, İspanya Barselona'yı, İsveç Stockholm'ü, Norveç Oslo'yu, Finlandiya Helsinki'yi, Rusya Moskova'yı, Almanya Berlin'i/Frankfurt'u, Belçika Brüksel'i, Kore Seul'u, Japonya Tokyo'yu, Türkiye İstanbul'u markalaştırdığı ölçüde bir turizm ve ticaret merkezi haline gelebildi ve ulusal fayda sağlayabildi. Merkezi hükümetlerin teşvikiyle çok büyük bir ekonomik yığılma ve nüfus yığılmasına maruz kalan kentler ve/veya eyaletler, zamanla hem çok önemli yatırım merkezleri oldular hem de çok önemli bir seçmen kitlesinin yuvası haline geldiler. Tüm bunlar, bu başkentlerin yerel yönetimlerinin uluslararası konularda söz sahibi olması gerektiğini günden güne uluslararası toplumun gözleri önüne serdi.

Özetlemek gerekirse, uzunca bir zamandır ülkeler artık kentleri aracılığıyla birbirleriyle rekabet etmektedirler (Yücel, 1994: 21) ve kentlerin gelecekte sahip olacakları ekonomik potansiyelin, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere etkilerini günden güne doğru orantılı olarak artırması muhtemeldir.

1.1.3 Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkileri: Paradiplomasi

Kentlerin uluslararası ilişkileri, kentlerin uluslararasılaşmasının doğal bir sonucudur. Küreselleşmesinin içinde bulunduğumuz yüzyılda uluslararası topluma getirilerinden bir tanesi de uluslararası kentlerdir. Kentlerin ekonomik öneminin anlaşılması ve küresel rekabetin olmazsa olmazı haline gelmesi; haberleşme, iletişim ve ulaştırmanın kolaylaşması ile turizmin ve turizm kentlerinin yükselmesi; kentlerin hem yurtiçi hem de

⁴ İnci kavramı, Letonya eski Cumhurbaşkanı Vaira Vike Freiberga'nın "Ne kadar uzak, ne kadar küçük, ne kadar iddiasız ve ne kadar yoksul olursa olsun, her bölgenin diğerleriyle paylaşabileceği en az bir **mücevheri** vardır" sözünden esinlenerek, (Tavares, Rodrigo, **Paradiplomacy: Cities and States as Global Players**, New York, Oxford Press, 2016:1) ifadeyi geliştirmek üzere tercih edilmiştir.

yurtdışı göçlerin etkisiyle merkezleşerek yeni bir habitat doğurması; ulusal ve uluslararası “mega” yatırımların ekseriyetle kentlerde gerçekleşmesi; dünyanın kentler etrafında dönmeye başladığını günden güne daha iyi hissettirmektedir.

Kentler arasında var olan ilişkileri irdelemek üzere, bilhassa ulusaltı yönetimlerin ilişkileri üzerine, ilk olarak Ivo D. Duchacek’in (1988) “microdiplomacy” kavramını ortaya attığı, daha sonra Panayotis Soldatos’un mikrodiplomasi kavramı yerine “paradiplomacy” kavramını önerdiği bilinmektedir. Keza, “-para” ön eki paralel kelimesinde olduğu gibi, mevcut ana akım devletler arası diplomasinin “yanında” yürütülen hem destekleyici ve yardımcı hem de kendine özgü doğasıyla bir nevî devlet ilişkileri doğrultusunda yürütülen paralel bir diplomasi olarak düşünülebilir. Bu öneri Duchacek tarafından da benimsenmiştir ve mikrodiplomasiye göre daha doğru bir karşılık olduğunu kendisi de kabul etmiştir. (Duchacek, 1990:32)

Soldatos’a göre paradiplomasi yerel yönetimlerin (ulusaltı düzeydeki tüm yönetimler) merkezi/devlet düzeyinde yürütülen diplomasisiyi destekleme, tamamlama ve düzeltme çabasıdır. Bu faaliyetler kimi zaman merkezi yönetimin ilişkilerini tamamladığı ve ulusal diplomasiyle muntazam şekilde örtüştüğü gibi kimi zaman bu ilişkilerle veya yürütülen belirli başlı politikalarla çatışabilir. Bu çatışma halinin sürekli olması elbette üniter devlet yapılarında beklenmez, fakat federal devletlerde sıkça görülebilir. Bu nedendir ki, tezi konu edinen çalışma ve araştırmaların önemli bir çoğunluğu genellikle federal devletler örnek alınarak ve/veya bu çatışmalar incelenerek gerçekleştirilmiştir. Alexandr Kuznetsov’a göre “paradiplomasi terim olarak Kuzey Amerika’da ortaya çıkmıştır ve başta Kanada’nın Quebec Eyaleti olmak üzere bu alanda aktif olan eyaletleri incelemek için kullanılmaktadır.” (aktaran: Daoudov, 2012:7) Bu eyalet dışında, İspanya’nın Bask, Katalonya, Galiçya bölgeleri, Belçika’nın federe devletleri, İsviçre’nin kantonları, Alman eyaletleri, Japonya’nın bazı kentleri ve ABD’deki bazı eyaletler paradiplomasi özelinde incelenmektedir.

Kuznetsov’un bir başka tespiti ise, Kuzey Amerikalı ve Avrupalı paradiplomasi araştırmacılarının paradiplomasi yaklaşımlarında farklılıklar olmasıdır. Avrupalı

uzmanlar paradiplomasiyi, değişen uluslararası ilişkilerin evrimi ve ulusallık, bölgeselleşme ve küreselleşme bağlamında ele alırken, Kuzey Amerikalı uzmanlar bu fenomeni daha ziyade federalizm araştırmaları kapsamında tetkik etmektedir. (aktaran: Daoudov, 2012:8)

Modern diplomasi kavramı sıklıkla yabancı bir ülkenin başkenti veya önemli bir kentinde mukim olan daimi misyon veya temsilciliklerin kurulmasıyla mümkün olan ilişkilerin yürütülmesi üzerinden tanımlanır ve incelenir. Bu kavramın oluşması ise Vestfalya Anlaşmasına (1648) dayandırılır. Halbuki diplomasi kavramının temelleri bu tarihten çok daha önceki zamanlarda, hatta ulus kavramının bugünkü manasıyla var olmaya başlamasından önce dış politika aktörleri olarak hareket eden şehirler tarafından yürütülmekteydi. Bir başka deyişle diplomasi, uluslar olmadan önce de vardı. Örneğin Antik Yunanistan'da, Atina ve Makedon gibi şehir-devletler kendilerini temsil etmek üzere düzenli olarak, belli amaçlara mahsus şekilde müzakere, uzlaşma ve anlaşma maksatları güden geçici büyükelçilikler kuruyor ve bunlara elçiler tayin ediyorlardı. Örneğin, Rönesans döneminde Venedik ve Milano gibi güçlü İtalyan şehir-devletler yurtdışında daimi diplomatik misyonlar kuran ve düzenli bir diplomasi sistemi kurmayı başaran ilk şehirlerdendi. (Nicolson, 2001: 6-33)

Vestfalya Anlaşmasından sonra, Venedik ve benzeri şehirler varlığını dış politikada sürdürememiş ve diplomasi, yeni kurulan Avrupa ülkeleri tarafından yürütülmeye başlamıştır. 1815'te gerçekleşen Viyana Kongresi'nde diplomasi'nin normları standartlaşmış ve sonrasında gelen tarihsel süreçte uluslararası ilişkilerin gerek teori gerek uygulamada daha ulusal aktörler tarafından yürütülen bir olgu olduğu görülmüştür. (Davenport, 2002) Her ne kadar içinde bulunduğumuz dönemde uluslararası ilişkiler hala ulusal hükümetlerin ve bunların dışişleri bakanlıklarının görevi olarak tanımlanıyor olsa da, diplomatik arenada artık ulus tek aktör değildir. Ülkelerin dahil oldukları hükümet üstü birlikler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve birlikleri, uluslararası şirketler ve aktivistlerin diplomaside gittikçe artan bir role sahip olduklarını görüyoruz.

Özellikle son yüzyılda, ekonomik potansiyellerinin farkında olan ve ulusal sermayelerdeki çıkmazlarla karşı karşıya kalan belediye başkanları ve valiler, dünya çapında politik ve ekonomik gücünü kullanma konusunda büyük bir mesafe kat ettiler. Belediyeler (ve/veya Valilikler), dünyanın dört bir yanında yatırım yapıyor, döviz mevduatları bulunduruyor, ihalelere çıkarak rekabet ortamı oluşturuyor, ekonomik ve politik açıdan neredeyse merkezden bağımsız hareket ederek mega projeler gerçekleştiriyor. Bazı belediye başkanlarının yurtdışında kültürel faaliyetler düzenleyerek kentnin turizm potansiyelini arttırdığı, bununla beraber vergi gelirleri de arttığı için hem kent ekonomisine ve ulusal ekonomiye dolaylı yoldan katkı sağladıkları bilinmektedir. Bazı durumlarda ise, belediye başkanlarının kendi kentsel ekonomik kapasitesini artırmak amacıyla merkezi hükümetin öncelikleri ve dış politikasıyla örtüşmemesine rağmen kentnin çıkarları doğrultusunda ilişkiler sürdürmeye devam etmesi, hatta merkezin teşvikine rağmen belirli kent veya organizasyonlarla işbirliği kurmaması gittikçe küreselleşen ve rekabetçi hale gelen dünyada kaçınılmaz hale gelmiştir. Kentsel düzeyde ekonomik **desentralizasyon**un günden güne ivme kazanması sonucunda uluslararası ilişkilerin salt merkeze bağımlı bir anlayışla yürütülmesinin ne ölçüde mümkün olduğu sorgulanmaktadır.

Dünyada uluslararası ilişkiler birçok kanalda gerçekleşir. Bunlardan akla ilk gelenleri uluslararası siyasi ilişkiler, uluslararası ekonomik ilişkiler, uluslararası sosyal ilişkiler ve uluslararası kültürel ilişkilerdir. Bu kanallar birbirinden bağımsız yürütülen, kendi kuralları ve normları dahilinde farklı dinamiklere sahip alanlar gibi görünebilir. Fakat uluslararası ilişkilerin temel aktörleri olan ülkeler bazında bu ilişkiler özelinde yapılan değerlendirmeler ele alındığında, ekonomik ilişkilerin aynı zamanda kültürel ilişkilerle bağlantısı olabileceği, siyasi ilişkilerin ise sosyal konularla sebep-sonuç ilişkisi içerisinde olabileceği sayısız çalışmada incelenmiştir. Benzer bir yaklaşımla yerel yönetimlerin kendi aralarında yürüttüğü ilişkilere bakıldığında, ekonomik bir kaygıyla kentlerin birbirleriyle kültürel bağlarını kuvvetlendirilmesi veya sosyal bir kaygıyla siyasi müzakereye girmesi oldukça tabiidir. Uluslararası ilişkiler ve diplomasinin

öncelikli amacı ulusal çıkar elde etmek olduğu sürece bu ilişkilerin bütünsel bir gündem dahilinde yürütüldüğü ve takip edildiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Yerel düzeyde uluslararası faaliyetlere konu olabilecek örnekler, kardeş şehir anlaşmaları, işbirliği protokolleri, iyi niyet ve mutabakat zabıtları, notalar, dünyanın çeşitli kentlerinin hemen her sene ortaklaşa düzenledikleri dostluk festivalleri, kent günleri, tanıtım etkinlikleri, kültürel günleri, yönetici ziyaretleri, teknik inceleme ziyaretleri, değişim organizasyonları, spor etkinlikleri vb. şeklinde sıralanabilir. Bu etkinliklerin kentlere getirileri ve bu etkinlikler çerçevesinde kentlerin birbirlerinden karşılıklı talepleri göz önüne alındığında bu ilişkilerin çok kanallı ve çok katmanlı olarak ilerlediği daha net anlaşılabilecektir. Bahse konu ilişkilerin belirli bir iyi niyet göstergesi olduğu, kentlerin birbirleriyle yürüttüğü iyi ilişkilerin gelecekte kentler veya ülkeler arasında yaşanabilecek potansiyel krizlerin önlenmesi, çözüme kavuşturulması, müzakere edilmesi veya uzlaşmaya kavuşturulması için yumuşak bir güç olarak kullanılabileceğinin örnekleri çalışmanın 2. bölümünde verilecektir.

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere etkilerinin niteliği, ne kadar ademi merkeziyetçi olduklarıyla orantılıdır (Keleş, 2000:19). Yerel yönetimlerin ulusal teşvik ya da yerel inisiyatifle dış politikaya katkı sağlama çabası kimi zaman olumlu, kimi zaman olumsuz, kimi zaman ise hem olumlu hem de zedeleyici olabilir. Yalnızca merkezi hükümetin kurduğu ilişkilerin takibini yapan ve merkezi hükümetin minyatür bir modellemesi veya merkez sesin yankısı gibi hareket eden yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere katkısı sınırlıdır. Özetle, yerel yönetimler, gerektiği zaman merkezde kaybedileni yerine koyma veya merkezde taviz verileni geri kazanma yönünde hareket ettikleri zaman uluslararası kapasitesini gerçek anlamda yerine getirmiş olur.

1.1.3.1 Yerel Yönetimlerin Merkezi Yönetimlerle Dış Politika Eşgüdümü

Her ne kadar ilk bakışta “yerel”, “domestik”, “ulusaltı” gibi kavramlar ile “dış”, “ulusal” ve “uluslararası” gibi kavramlar bir tezat barındırıyor gibi görünse de, bu kavramların

birbirleriye nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu çok-aktörlü ve karmaşık bir bağlamda ilk birkaç bölümde ele alınmıştır. Murat Daoudov (2012), ulus ölçeğinin altında bulunan, faaliyet odağı yerel ve mahalli ölçek ile sınırlı olan yerel yönetimlerin ulus ölçeğini aşan uluslararası ya da küresel ilişkiler kurmasının mümkün olup olmadığını sorgulamış ve yerel yönetimlerin uluslararasılaşmasının “köşeli daire”, “gecenin aydınlığı”, “sıcak buz” gibi iki tezat kavramı bir araya getiren bir oksimoron olup olmadığını ele almıştır. Fakat yerel yönetimlerin uluslararası boyutunun paradoks gibi görünmesine rağmen zamanın şartlarının ortaya çıkardığı bir gerçeklik olduğu sonucuna varmıştır.

Dünya, en küçük üniteden en büyük organizasyonel üniteye (bireyden ulusüstü yapılara kadar) herkesin-her şeyi-aynı zamanda öğrendiği bir “küresel köy” (McLuhan, 1962; 1964) haline henüz gelmemiş olsa da, küresel köyün bir distopyadan evirilerek olası (ya da kimilerine göre uzunca zamandır var olan) gelecek senaryoları arasında yerini almış olması, sarsılmaz görünen bulgulardan yola çıkılarak ulaşılan geleneksel teorilerin sorgulanmama lüksüne artık sahip olamayacağına işaret etmektedir. Bu, egemen merkezi yönetimlerin yetki aktarmasına ve yetki paylaşmaya mecbur kalmasına benzemektedir. Bu paylaşıma elbette uluslararası ilişkiler ve ulusal dış politika da dahildir.

1.1.3.2 Yerel Yönetimlerin Dış İlişkiler ve Diplomasi Organları

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri, genellikle kendi teşkilatları dahilinde kurdukları dış ilişkiler birimleri aracılığıyla veya başka birimleri, yöneticileri ve/veya dışişleri bakanlıkları aracılığıyla yürütülen; kendi ulusal sınırları dışındaki diğer tüm yerel yönetimler/organizasyonlar/bireyler ile kurdukları uluslararası ilişkiler ve faaliyetlerdir. Bunlar, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin yoğunluklarına göre Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Müdürlüğü, Dış İlişkiler Ofisi/Birimi düzeylerinde benzer adlandırmalara⁵ sahip birimlerce yürütülmektedir. Bununla beraber, bu ilişkilerin yürütülmesi için özel görevlendirilmiş birimlere ya da dairelere sahip olmayan yerel yönetimler de vardır. Örneğin, Liberya Cumhuriyeti’ndeki bir belediyenin

⁵ Uluslararası İlişkiler Birimi, Dışişleri Birimi, AB ve Dış İlişkiler Birimi vb.

mevzubahis ilişkileri yürütmekle görevli bir ofisinin bulunmaması bu kentin uluslararası ilişkiler yürütmediğini veya temaslarda bulunmadığını göstermez. Dış ilişkiler birimleri olmayan yerel yönetimler bu ilişkileri sıklıkla ilgili ülkenin Dışişleri Bakanlığı, yurtdışında mukim Büyükelçilikleri, Başkonsoloslukları, Fahri Konsoloslukları ya da muhatap ülkenin yurtiçinde mevcut Büyükelçilikleri, Başkonsoloslukları ya da Fahri Konsoloslukları aracılığıyla yürütmektedir. Bazı durumlarda ise bu ilişkilerin, sayılan ulusal diplomatik temsilciliklerle organik bir bağ kurulmaksızın yerel yönetime ait muhtelif daireler, müdürlükler, birimler aracılığıyla veya uluslararası ilişkiler danışmanları, dışişlerinden sorumlu yetkililer, dış ilişkiler uzmanları vb. kişiler aracılığıyla da yürütüldüğü bilinmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ VE AĞLARININ PARADİPLOMASİYLE İLİŞKİSİ

2.1 Yerel Yönetim Birlikleri

Yerel yönetim birlikleri⁶, ulusal ölçekte yerel yönetimlerin toplu (genel) ve tekil (özel) olarak gerçekleştirdikleri faaliyetlerin takip edilmesi açısından önemlidir. Nitekim bu birlikler, genellikle bir ulusun tüm yerel yönetimlerinin üye oldukları ve toplu olarak temsil edildikleri topluluklardır. Yerel yönetimlerin ekonomik politikalarından siyasi sınırlarına, hak ve özgürlüklerinden işbirliği çalışmalarına kadar birçok alanda yetki ve sorumluluğa sahiptir. Bu birlikler, genellikle ulusaltı yönetimlerin ulusal düzeyde seslerini duyurmak, onları temsil etmek ve aradaki diyalogu kuvvetlendirmekle görevlidir. (Local Government Association, 2017) Tanım itibarı ile yerel yönetim birlikleri, “birden çok yerel birimini ilgilendiren hizmetlerin müştereken yürütülmesi, sorunlara müşterek çözüm getirilmesi veya araç-gereç ve maddi imkânların en elverişli şekilde kullanılmasını sağlamak amacı ile kurulan kamusal hizmet örgütleridir” (Çevikbaş, 2001: 87).

Dünyada hemen hemen her devletin, ulusal düzeyde yerel yönetimlerini temsil eden ve çatı kuruluşu olmak üzere kurmuş oldukları yerel yönetim birlikleri vardır. Bu birlikler genellikle bulundukları ülkelerin merkezi hükümetleri ile yerel hükümetleri arasındaki ilişkileri kolaylaştırma amacıyla kurulmuştur. Aynı zamanda, yerel yönetimlerin ulusal çatı kuruluşu olarak, uluslararası faaliyetlerde de bulunurlar. Yerel yönetimlerin, ulusüstü ve uluslararası kurumlarla gerçekleştirdikleri kolektif bağlantıları da yakından takip ederler.

Yerel yönetim birlikleri, daha küçük yerel yönetim gruplarını da bir araya getirebilir. Örneğin, ulusal kapsama sahip Türkiye’de Türkiye Belediyeler Birliğinin yanı sıra,

⁶ Bu çalışmada yerel yönetim birlikleri ile kentsel, bölgesel veya ulusal paydada bir araya gelen yerel yönetim birlikleri kastedilmektedir. Ulusüstü düzeyde bir araya gelen yerel yönetim toplulukları, çalışma genelinde yerel yönetim ağı olarak ifade edilmektedir.

belediyeler arası faaliyet gösteren yaklaşık elli yerel yönetim birliği daha bulunmaktadır. (Canpolat, 1998:103) Takip eden bölümde, Türkiye’de konuya ilişkin faaliyet gösteren yerel yönetim birlikleri ele alınacaktır.

2.2 Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri

2.2.1 Türkiye Belediyeler Birliği

Türkiye’nin resmi yerel yönetim birliği Türkiye Belediyeler Birliğidir. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’na göre “yerel yönetim birlikleri birden fazla mahalli idarenin yerine getirdiği ve yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını beraber yürütmek üzere kurdukları kamu tüzel kişisidir” (Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 2005: madde 3). Yine, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nun 26.05.2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmesi ve 11.6.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi ve bu Kanuna göre hazırlanan Türkiye Belediyeler Birliği Tüzüğü’nün İçişleri Bakanlığınca 28.09.2005 tarihinde onaylanmasıyla Türkiye Belediyeler Birliği, **ulusal ve uluslararası düzeyde belediyeleri temsil etme yetkisine sahip**⁷ ve bütün belediyelerin doğal üyesi olduğu tek mahalli idare birliği özelliğine kavuşmuştur (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017a)

Uluslararası ilişkiler ve yerel yönetimlerin temsili anlamında Türkiye Belediyeler Birliği, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin sekretarya görevini yürütmekte ve UCLG (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı) ile teşkilatın MEWA (Batı Asya ve Orta Doğu Teşkilatı) ve CEMR (Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi) bünyesinde Türk belediyelerin temsilini sağlamaktadır. Ayrıca, diğer ülkelerdeki eş kuruluşlar ve yerel yönetimlerle ortak projeler yürüterek belediyelerin çalışmalarını destekleyici projeler ve programlar geliştirmekte ve ülkeler arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının güçlendirilmesi için kardeş şehir ilişkilerinin geliştirilmesine destek olmaktadır. Bunun yanı sıra TBB, Avrupa Birliği uyum sürecinde belediyelerin AB fonlarından en iyi şekilde faydalanabilmesi ve AB müktesebatının

⁷ Vurgulama tarafımdan yapılmıştır H.O.T.

yerel yönetimler düzeyinde uygulanmasına rehberlik etmek için çalışmalar yürütmektedir; Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi (CoR) toplantılarına iştirak etmekte; Tunus, Bulgaristan, Bosna Hersek, İsveç, Rusya, İtalya, Avusturya, Slovenya, Makedonya gibi ülkeler başta olmak üzere kardeş şehir eşleştirme programları ve uluslararası çalıştay/ziyaretler düzenleyerek yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır. (Türkiye Belediyeler Birliği, 2017b)

2.2.2 Diğer Yerel Yönetim Birlikleri

Türkiye'nin çatı belediyeler birliği TBB'nin yanı sıra, Türkiye'de illerin ve bölgelerin kurdukları belediye birlikleri de mevcuttur. Fakat bunlar ulusal düzeyde değildir ve Türkiye Belediyeler Birliği kadar kapsayıcı değildir:

TABLO 3 – TÜRKİYE'DEKİ YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ

	Belediyeler Birliğinin Adı	Başkanı	Web sitesi
1	Akdeniz Belediyeler Birliği	Hakan TÜTÜNCÜ	www.akdenizbelbir.gov.tr
2	Anadolu Medeniyetleri Bel. Bir.	Tahir AKYÜREK	www.anadolubirlik.org.tr
3	Ayyıldız Belediyeler Birliği	Erol AKÇAY	www.ayyildizbirligi.org.tr
4	Burdur Belediyeler Birliği	Sebahattin AKKAYA	---
5	Bursa Belediyeler Birliği	Mustafa DÜNDAR	www.bbb.gov.tr
6	Çukurova Belediyeler Birliği	Burhanettin KOCAMAZ	www.cbb.gov.tr
7	Doğu Akdeniz Belediyeler Birliği	Soner ÇETİN	www.dabb.gov.tr
8	Doğu-Batı Trakya Bel. Bir.	Kadir ALBAYRAK	www.trakyakent.gov.tr
9	Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği	O. F. Gümrükçüoğlu	www.dkbb.gov.tr
10	Ege Belediyeler Birliği	Aziz KOCAOĞLU	www.ebb.gov.tr
11	Güneydoğu Anadolu Böl. Bel. Bir.	Gültan KIŞANAK	www.gabb.gov.tr
12	İç Anadolu Bölgesi Bel. Birliği	Fethi YAŞAR	www.iabb.gov.tr
13	Jeotermal Kaynaklı Bel. Birliği	Yaşar BAHÇECİ	www.jkbb.org.tr
14	Kaz Dağı ve Madra Dağı Bel. Birliği	Cahit İNCEOĞLU	www.kazmad.gov.tr
15	Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği	Ahmet Yalçın Benli	www.ktbb.org
16	Kırıkkale Katı Atık Yönetimi Bel. Bir.	Mehmet SAYGILI	www.kirikkalekatiatik.com
17	Kıyı Ege Belediyeler Birliği	Abdül BATUR	www.kiyiege.gov.tr

18	Konya Belediyeler Birliği	Tahir AKYÜREK	www.kbb.gov.tr
19	Körfez Belediyeler Birliği	Necdet UYSAL	---
20	Kuş-Atak Belediyeler Birliği	Özer KAYALI	---
21	Marmara Belediyeler Birliği	Recep ALTEPE	www.marmara.gov.tr
22	Meriç Belediyeler Birliği	Recep GÜRKAN	www.mericbirlik.org.tr
23	Samsun Belediyeler Birliği	Yusuf Ziya Yılmaz	---
24	Samsun İç Bölge Bel. Birliği	Murat İKİZ	---
25	Türk Dünyası Bel. Birliği	İ. Karaosmanoğlu	www.tdbb.org.tr
26	Türkiye Belediyeler Birliği	Kadir TOPBAŞ	www.tbb.gov.tr

Kaynak: Doğu-Batı Trakya Belediyeler Birliği, (çevrimiçi) <http://www.trakyakent.gov.tr/belediye-birlikleri>, [25.07.2017]

2.3 Yerel Yönetim Ağları

Yerel yönetim ağları, en kısa tanımıyla yerel yönetimlerin ve/veya yerel yönetim birliklerinin üye olduğu, belirli amaçlarla bir araya gelmiş uluslararası ağlardır. Küreselleşmenin etkileri, ulusal/uluslararası göçler ve yerel yönetimler veya birliklerinin tek başına mücadele etmekte zorlandıkları ortak zorlukları daha iyi ele alabilme fikriyle ilk kez 1957 yılında kurulan Birleşmiş Kentler Örgütü ile başlayan süreç günümüzde artık sayısını belirtmesi güç hale gelecek kadar çeşitli uluslararası yerel yönetim ağlarının meydana gelmesini sağlamıştır.

2.3.1 Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu (UNACLA)

Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu 1999 yılında Yönetim Konseyi 17/18 nolu Kararıyla “Habitat Gündeminin ifa edilmesiyle ilgili dünyanın her yerinden yerel yönetimlerin arasındaki diyalogu güçlendirmek amacına hizmet etmek için kurulmuş bir istişari organdır” (United Nations Advisory Committee of Local Authorities, 2017: 2). Kurulun günümüzdeki temel hedefi, yerel yönetimleri günümüzde oluşturulan BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, Gündem 21, Yeni Kentsel Gündem vb. gündemlerle temasını artırarak, bu gündemlerin uygulanmasındaki rollerine ilişkin farkındalık yaratmak, daha aktif rol almak ve bu gündemlerin başarıya ulaşması için yerel yönetimleri harekete geçirmektir. Nitekim yeni oluşturulan kalkınma

gündemlerin başarıya ulaşması için “her düzeyde” yönetimlerin, sosyal ve ekonomik paydaşların ve bu kurumların hizmet sağlamakla mükellef oldukları vatandaşların dahil olduğu geniş ortaklıklar kurulması olmazsa olmazdır (UN Habitat, 2017).

UNACLA Üyeleri:

- **Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG)** altında bulunan UCLG Dünya Sekreteryası ve Afrika (UCLGA), Asya Pasifik (ASPAC), Avrasya (EURASIA), Avrupa (CEMR), Orta Doğu ve Batı Asya (MEWA), Latin Amerika (FLACMA), Kuzey Amerika (NORAM) Bölge Teşkilatları, Metropolis ve Bölgeler Forumu olmak üzere 10 üye;
- **Küresel Görev Gücü (GTF)** altında bulunan Fransız Kentler Birliği (CUF), Fransızca Konuşan Belediye Başkanları Uluslararası Birliği (AIMF), Arap Kentler Birliği (ATO), Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler Ağı (ICLEI) ve İngiliz Uluslar Topluluğu Yerel Yönetim Forumu (CLGF) olmak üzere 5 üye;
- **Küresel Görev Gücünde yer almayan** Citynet, Mercociudades, Çin Halkı Yabancı Ülkelerle Dostluk Derneği (CPAFFC), Hindistan Yerel Öz Yönetim Enstitüsü (AIILSG), UCLG Cinsiyet Eşitliği Daimi Komitesi olmak üzere 5 üye;
- **UNACLA Başkanı** da dahil olmak üzere toplamda 21 üyedir.

UNACLA’ya şahıslar değil kurumlar üyedir, bu nedenle UNACLA Başkanı veya üye bir kurumun temsilcisi aynı zamanda başka bir kurumun da temsilcisi olabilir ve toplam üye sayısı değişiklik gösterebilir⁸.

⁸ Örnek: Paris Belediye Başkanı hem AIMF hem UCLG Cinsiyet Eşitliği Daimi Komitesini temsil etmektedir (2017) ve Seul Belediye Başkanı hem Citynet hem ICLEI temsil etmektedir (2017). Bu temsilciler dönemden döneme değişiklik gösterebilir.

TABLO 4 – UNACLA’NIN TEŞKİLATLANMA YAPISI

COMPOSITION OF MEMBERS

Kaynak: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı, (çevrimiçi) <https://unhabitat.org/unaccla/>, [02.06.2017]

UNACLA diğer yerel ağlardan farklı olarak belediyelerin veya uluslararası toplum önünde belediyeçilik konusunda söz hakkı veya güç sahibi olan bireylerin liderliğinde bir araya gelmiş belediyeleri temsil etmek için kurulmamıştır. UNACLA, Birleşmiş Milletler tarafından kurulmuş, yine yerel ve bölgesel yönetimleri temsil etse de **ağlarüstü bir danışma kurulusudur**. UNACLA’nın 20 üyesinin yarısından fazlasını UCLG’ye (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler) de üye olan üyeler oluşturduğu için UCLG’nin aldığı kararların BM sistemi tarafından kabul edilebilmesi ve bu kararların daha meşru ve güçlü bir yaptırıma sahip olabilmesi açısından UNACLA çok önemli bir mecradır. Bununla beraber, UNACLA’nın temsili bir yapıyla işlediği unutulmamalıdır: üyeler, kendilerinin değil, temsil ettikleri karar alma mekanizmalarının mesajlarını kurula sunmakla görevlidir.

UNACLA her yönetim düzeyinden yaklaşık 323.000 kurum ve kuruluşu temsil etmektedir. Bunlara küçük kasabalardan kentlere, eyaletlerden bölgelere, küçük ada devleti idarelerinden büyük metropoller ve mega kentlere kadar tüm yerel yönetimler dahildir. (UNACLA, 2017) Bu sayının oluşmasında UCLG üyelerinin payı büyüktür.

UNACLA'nın tüzüğü⁹ 12 Eylül 2004'te Barselona'da (İspanya) toplanan komite tarafından kabul edilmiş, ardından 10 Nisan 2011'de ve 15 Nisan 2015'te Nairobi'de (Kenya) toplanan komite tarafından yeniden ele alınmıştır. UNACLA'nın ilk olağan toplantısı 10 Nisan 2011'de Nairobi'de toplanan komite tarafından UN Habitat Direktörü Dr. Joan Clos başkanlığında gerçekleşmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin insan yerleşimleriyle ilgili (kentselleşme ve yerelleşme dahil olmak üzere) uluslararası toplumun karşı karşıya olduğu zorlukları ele alan UN Habitat, yerel yönetimlerin uluslararası zorluklarla mücadele etmede önemli bir destekçi olabileceğini, sürdürülebilir bir kalkınmanın ancak **tüm düzeylerin** işbirliğiyle mümkün olabileceğini ve yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğinin birer aktörü olarak kabul edilmesi gerektiğini savunarak yerel yönetimlerin ana çatısı olan UCLG'nin tarihi çabalarının uluslararası toplumda kabul görmesi için UNACLA tarafından destekleneceğinin sinyalini vermiştir. (UCLG Media, 2011)

2.3.1.1 UNACLA Liderliği ve Diğer Ağlar ile İlişkiler

UNACLA, Usul Kuralları Madde 1'de belirtildiği gibi UN Habitat İcra Direktörüne bağlı bir istişari kuruldur. 2011 yılına kadar İsveç Yerel Yönetimler Birliği Başkanı tarafından yönetilen UNACLA, UN Habitat Direktörü Clos'un UCLG Başkanının UNACLA'ya daima başkanlık etmesi gerektiğinin altını çizmesi ve bu önerinin olağan toplantıda kural haline getirilmesiyle birlikte değişmiştir. (UCLG Media, 2011; UNACLA Usul Kuralları, 2015:14) Bu seneden beri UNACLA Başkanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından yürütülmektedir. (Aksu, 2011) Fakat 2016

⁹ Bkz: Ek-4

yılında toplanan UCLG Dünya Konseyinde İstanbul Büyükşehir Belediyesinin başkanlık dönemi sona ermesine ve UCLG Başkanlığı devredilmesine rağmen UNACLA Başkanı değişmemiştir. Bunun nedeni, 2016 yılında UCLG Başkanlığı el değiştirdiği esnada UNACLA'nın da tüzüğünde bir değişikliğe gidilerek 2016 yılı itibarıyla "UCLG Başkanının eş zamanlı olarak UNACLA Başkanı olarak görev yapması" maddesinin değiştirilmesi ve "UNACLA Başkanının UCLG Dünya Sekreteryası tarafından önerilmesi" olarak güncellenmesidir. Bu nedenle, UNACLA Başkanlığı hala İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Kadir Topbaş tarafından üstlenilmektedir. Bu kararın alınmasında, UNACLA'nın UCLG'den bağımsızlaşma eğiliminin ve UCLG Başkanları arasında liderlik ve etkileme gücü kavramları altında tartışılacak farkların etkili olduğu söylenebilir.

UNACLA'nın 2017 senesine kadar yeterince aktif olamadığı ve yerel yönetim hareketinin UCLG bayrağı altında ilerlediği düşünülmektedir. Bu kanının oluşmasındaki temel neden, UNACLA Başkanlarının UCLG Başkanlığı görevini de yürütmesi sebebiyle ve hatta önemli kentlerin belediye başkanlıkları ile mensup oldukları ülkelerin yerel yönetim birlikleri başkanlığını dahi yürütüyor olmaları sebebiyle işlerliğinin körelmesi, yeterli düzeyde önem verilmemesi ve dolayısıyla unutulmaya yüz tutması olabilir. Zira 2016 senesinde hem UNACLA'nın UCLG'den ayrı bir başkan seçmeye yönelmesi hem de UCLG'nin hâlihazırda başka bir kentin belediye başkanı olmayan bir aday seçmesi bu nedene işaret etmektedir. UNACLA'nın uzun süren bir *kış uykusunu* terk ederek 2017 yılının ilk yarısında İstanbul'da düzenlediği olağan toplantıyla UNACLA'yı *tekrar aktif bir statüye kavuşturmak* üzere toplanması bir tesadüf değildir.

2012-2016 yılları, Birleşmiş Milletlerin bütün 193 Üye Devlet için müşterek öncelikleri belirlemesi açısından kritik bir dönem olmuştur. Süreç, BM Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Konferansı (Rio+20-2012) ile başlamış olup bundan 20 sene önce 1992 yılında Rio de Janeiro'daki Dünya Zirvesinde (Earth Summit) kalkınma ve çevresel eylem için onaylanan Eylem Planı Gündem 21 ile devam etmiştir. Zirvenin hemen

ardından yerel yönetim ağıları bir araya gelerek tek ses olma ihtiyacını fark etmiş ve böylelikle **Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev Gücü** 2012 Aralık ayında Dakar’da kurulmuştur.

Küresel Görev Gücü, yerel ve bölgesel yönetimlerin vizyonunu Yeni Kentsel Gündeme taşıyarak Habitat III’e yönelik tüm müzakereler sırasında güçlü bir savunucu olmuştur. Lobi için belirlenen temel politika alanları şöyledir:

- Bölgesel uyum
- Yerel ve çok seviyeli yönetişim
- Yönetişimin merkezinde vatandaşlar
- Sürdürülebilir kalkınmanın tetikleyicisi ve destekçisi olarak kültür
- İnovasyon ve yerel ekonomik ve sosyal kalkınma
- Bölgesel seviyede yeterli finansman
- İklim değişikliği ve afet riski

Yukarıda sözü geçen tüm alanlar, sürdürülebilir kalkınmanın kentler ve bölgeler olmadan imkânsız olduğunu ve yerel liderliğin insanlar ve gezegen için elzem olduğunu kabul eden Yeni kentsel Gündemin son metninde yansıtılmıştır. (Yeni Kentsel Gündem, 2017)

Küresel Görev Gücü, tüm müzakere süreci ve bölgesel hazırlık konferansları esnasında yerel yönetimleri temsil etmiş ve katkı sağlamıştır. Küresel Görev Gücü üyeleri ayrıca, Politika Birimlerine de katılmış ve bazı tematik konferansları birlikte organize etmişlerdir. Aynı zamanda, 2016 yılı Mayıs ayında New York’ta gerçekleşen Yerel Yönetimlerin Gayri resmi Oturumları sırasında yerel ve bölgesel yönetimlerin seçmen kitlelerinin katılımını da organize etmiştir. Bu toplantıda ilk defa bir BM önergesi “**Yerel yönetim birliklerinin temsilcilerini [...], Habitat II’nin kapsayıcı katılım**

yaklaşımlarına dayanarak, Habitat III sonuç belgesinin ilk taslağı hakkında ülkelerle fikirlerini paylaşmak üzere davet etmiştir.” (Küresel Görev Gücü, 2016)

Yerel seçmen kitlesinin katkıları Yerel ve Bölgesel Yönetimler 2. Asamblesi ve Kito Deklarasyonu ile zirveye ulaşmıştır. Küçük kasabalardan büyük metropollere kadar dünyanın tüm bölgelerinin görüşlerini yansıtan bir takım tavsiyeler özenle hazırlanmıştır. Bu tavsiyeler 4. Yerel Demokrasi ve Desantralizasyon Küresel Raporu (GOLD IV) bilimsel araştırmasına dayanarak hazırlanmıştır.

UNACLA 2016 yılı boyunca Küresel Görev Gücünü desteklemiştir, mali katkı sağlamıştır, heyetleri teknik olarak desteklemiştir ve Küresel Görev Gücü ile iki toplantıda bir araya gelmiştir: ilki New York’taki Dünya Asamblesi 1. Oturumu, ikincisi ise UNACLA Kito Deklarasyonunun onaylandığı Bogota’daki Dünya Asamblesi 2. Oturumudur.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Dünya Asamblesi Bogota taahhüt ve eylem gündeminde belirtilen yol haritasını hazırlamıştır. Tüm dünyadan belediye başkanları ve valiler, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılmasına ve Yeni Kentsel Gündemin izlenip uygulanmasına katkı göstereceklerine dair taahhütte bulunmuşlardır.

Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin 2012’den sonra gerçekleştirilen bütün küresel gündem müzakerelerinde fazlasıyla aktif bir rol üstlenmesi, bu uluslararası gündemlerde yerel yönetimlerin olmazsa olmaz rolünün geniş kapsamda tanınmasını da beraberinde getirmiştir. Bunun örneklerine;

Rio+20 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı’nda (2012)

Madde 42- Her düzeydeki hükümet ve yasama organlarının sürdürülebilir kalkınmadaki kilit rollerini yeniden tasdik ediyoruz. Ayrıca yerel ve alt-ulusal

düzeylelerdeki çabaları ve gelişmeleri tasdik ediyor ve bu yetkililer ile toplumların vatandaşları ve paydaşları bir araya getirip onlara sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu ile ilgili uygun bilgileri vermek gibi sürdürülebilir kalkınmanın uygulanmasında önemli rolleri olduğunu kabul ediyoruz. Ayrıca tüm ilgili karar alma mercilerini, sürdürülebilir kalkınma politikalarının planlama ve uygulama süreçlerine dâhil etmenin önemini de yineliyoruz. (Rio+20, 2012:11)

Birleşmiş Milletler Kalkınma İçin Finans Addis Ababa Eylem Planı'nda (2015)

Madde 34- Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma için harcamaların ve yatırımların, yeterli teknik ve teknolojik kapasiteden, finansman ve desteğinden yoksun olan **ulusaltı seviyeye** bırakıldığını kabul ediyoruz. Bu nedenle, **belediyelerin ve diğer yerel yönetimlerin** kapasitelerini güçlendirmek için uluslararası işbirliğini arttırmaya kararlıyız. [...] özellikle de en az gelişmiş ülkeler ve küçük adalarda gelişmekte olan devletlerin **şehirlerini ve yerel yönetimlerini** destekleyeceğiz. **Yerel yönetimlerin** gelirlerini uygun bir şekilde seferber etmesinde onlara destek vermeye gayret göstereceğiz. [...] 2020 yılına kadar, entegrasyon politikaları ve planlarını benimseyen ve uygulayan **şehirlerin** ve insan yerleşimlerinin sayısını artıracak, kaynak verimliliği, iklim değişikliğine karşı azaltma ve uyarlama ve felaketlere karşı dayanıklılık planlarımızı artıracacağız. [...] Bu bağlamda, dış şokların ve risk yönetiminin önlenmesi, uyarlanması ve hafifletilmesi için ulusal ve yerel kapasiteyi destekleyeceğiz. (Birleşmiş Milletler, 2015:16)

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Konferansı'nda (2015)

Madde 7.2 - Taraflar, adaptasyonun **yerel, ulusal, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerin** karşı karşıya olduğu küresel bir zorluk olduğunu ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız kalmış

gelişmekte olan ülke Taraflarının acil ihtiyaçları göz önüne alındığında, insanların geçim kaynaklarını korumak için iklim değişikliğine uzun vadeli küresel müdahalede bulunulmasında **bu düzeylerin önemli bir bileşen olduğun ve katkıda bulunduğunu** kabul etmektedir. (Paris İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2015:25)

Ayrıca Yeni Kentsel Gündem’de rastlanabilir:

Madde 8- Yeni Kentsel Gündemin belirlenmesinde ulusal hükümetlerin yanında **alt ulusal ve yerel yönetimlerin katkılarını kabul eder**, İkinci Yerel ve Bölgesel Yönetimler Dünya Asamblesini dikkate alırız. (Yeni Kentsel Gündem, 2017:3)

Tüm bu gelişmelerden yola çıkılarak, yerel yönetimlerin ve yerel yönetim birliklerinin uluslararası ilişkiler bağlamında hem ulusal dış politikaya katkı sağlayan yerel bir aktör hem de kendi yerel dış politikasını tayin edebilen uluslararası bir aktör olarak gittikçe daha faal ve önemli bir konuma sahip olmaya başladığı kanısı somut ve net örneklerle kuvvetlenmektedir.

2.3.1.2 UNACLA İstanbul Toplantısı

Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Komitesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve UNACLA Başkanının daveti üzerine 24 Nisan 2017 tarihinde İstanbul’da toplanmıştır. Toplantı, yerel yönetimlerin ve birliklerinin 2016 Ekim ayında Kito’da kabul ettiği Yeni Kentsel Gündem dahil olmak üzere, pek çok küresel gündem maddesinin yerel düzeyde uygulanmasının tartışıldığı kritik bir zamanda gerçekleştirilmektedir. UNACLA’nın kendisi de temsili bir üyelik mekanizması olmaktan ziyade, belediye başkanı (veya valilerin) katılımlarıyla kendi kentleri, bölgeleri veya ağlarını temsil eden ve bu ağların sesini duyuracağı yeni bir yapıya doğru evrilme aşamasındadır.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev Gücü'nün ilk teknik toplantısını 2013 Mayıs ayında İstanbul'da gerçekleştirmiş olması nedeniyle, UNACLA'nın küresel gündemlerin yeni uygulama şekillerine dair siyasal katkıları sağlamak adına yeniden bu kentte buluşması tesadüf değildir.

2017 toplantısının başlıca hedefleri:

- Habitat III Konferansı ve uygulama sonrası durumun değerlendirilmesi,
- Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesinde günümüze kadar kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesi,
- Mayıs 2017'de gerçekleştirilecek BM Habitat Yönetim Konseyine yönelik müşterek bir pozisyonun belirlenmesi,
- UNACLA üyeleri ile BM Sistemi arasında Yerel Yönetim Kitlesinin belirlediği tavsiyeler temelinde yapısal bir diyalogun oluşturulmasına yönelik mekanizmaların araştırılması,
- UNACLA Sekreteryasına 2017-2019 döneminde başlanacak faaliyetlere yönelik stratejik yönlendirmenin yapılması şeklinde beş maddede özetlenebilir.

UNACLA İstanbul toplantısı, UCLG'nin oldukça aktif çalıştığı ve bir atılım yaşadığı dönemin ardından, UNACLA'nın fonksiyonel kış uykusundan çıkarılması için düzenlenmiş bir toplantıdır. Toplantı sırasında ev sahibi kentin belediye başkanı ve aynı zamanda UNACLA başkanı olan Kadir Topbaş, UCLG'de yoğun çalışılan ve önemli mesafe kat edilen bir dönemin ardından UNACLA'da bir atılım gerçekleştirilmesi için kolların sıvandığını ve UNACLA'nın geçmişe göre çok daha aktif bir faaliyet göstereceğini beyan etmiştir.

Toplantı esnasında dünyanın çeşitli kentleri ve yerel yönetim ağlarından gelen üst düzey temsilciler, desantralizasyon vurgusu yaparak yerel yönetimlerin yaşadığı yönetişim

zorluklarından bahsetmiştir. Örneğin, Güney Amerika bölgesindeki bir yerel yönetimin lideri, merkezi hükümetten bağımsız herhangi bir faaliyet gerçekleştiremediklerini belirtmiştir. Özellikle Arjantin’de, çoğu ülkede yerel yönetimlerle bağdaşmış olan altyapı işleri konusunda yerel yönetimlerin söz sahibi olmadığını ve yönetişimsel olarak uluslararası bir standardın olmamasının kolektif hareket edebilme olanaklarını kısıtladığını ifade etmiştir.

Türkiye’de bulunan bir yerel yönetim lideri ise, buna ek olarak, merkezi hükümet ilişkileri açısından Türkiye’de bir nebze daha esnek ve bağımsız bir yapıya sahip olursa da süreçsel ve bürokratik açıdan engellerin yerel yönetimler için yine önemli zorluklar getirdiğini ifade etmiştir. Örneğin, planlanmış ve hâlihazırda ilerleme kaydedilen projelerin bir anda merkezi yönetimden gelen müdahalelerle durdurulabildiği kaydedilmiştir. Bu noktada, bir başka yerel yönetim lideri güç ve yetki paylaşımının önemini vurgulamış ve kendi tecrübesinden yola çıkarak gücü ve yetkiyi elinde bulunduran kurum ve makamların, yetki paylaşmaya gönülsüz olduklarını belirtmiştir.

Öte yandan, BM Habitat Direktörü Joan Clos, yerel yönetim ağlarının ve özellikle Birleşmiş Milletler nezdinde meşru bir ağ olan UNACLA’nın bu zorlukları aşmak ve kentlerin kalkınmasını desteklemek için bir araç olması gerektiğini ve ancak bu yolla belli başlı bürokratik ve yönetişimsel engellerin aşılabileceğini vurgulamıştır. Kentlerin ve yerel yönetim ağlarının iklim değişikliği konusunda eşsiz bir yere sahip olduğunu belirtmiş ve bunun Yeni Kentsel Gündem’de daha da ön plana çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Kalkınmanın desteklenmesi için kentselleşmenin desteklenmesinin bir zorunluluk olduğunu ifade etmiş ve Yeni Kentsel Gündemin uygulanmasına yönelik Nairobi’de gerçekleştirilecek olan toplantıda özellikle yerel yönetimlerin kentselleşmedeki rolünün nasıl ön plana çıkarılabileceğine yönelik yer verileceğini belirtmiştir.

UCLG Genel Sekreteri Joseph Roig ise kentlerin küresel mali kaynaklara ve sermayeye ev sahipliği yaptığını, devletlerin kentler ile işbirliği yapmaya mecbur olduğunu ve devletlerle kentlerin karşılıklı bağımlılığa sahip olduğunu belirtmiştir. Yeni Kentsel Gündemin, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uygulanması konusunda büyük bir destek mekanizması olduğunu ve kentlerin küresel kalkınma hedeflerine yapabileceği katkının büyük olduğunu altını çizmiştir.

Sonuç olarak, UNACLA İstanbul toplantısının UNACLA'nın bir kaç yıl süren pasiflik döneminden çıkıp tekrar aktif bir role bürüneceğinin açık göstergesi olduğu ve yerel yönetimlerin sesinin duyurulabilmesi açısından hâlihazırda var olan yerel yönetim ağları ve mekanizmalarına önemli bir “Birleşmiş Milletler” desteğinin geleceğini doğruladığı söylenebilir. Bunun yerel yönetimler hareketine, desantralizasyona ve kentselleşmeye etkilerinin yakın veya orta vadede yansması muhtemeldir.

2.3.2 Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG)

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG), yerel ve bölgesel yönetimlerin çıkarlarını dünya sahnesinde temsil etmek ve savunmak için kurulmuş, en kapsayıcı ve temsil kabiliyeti yüksek uluslararası yerel yönetim birliğidir. UCLG Dünya Teşkilatı, uluslararası belediyeçilik hareketinin 100 senelik tarihi değerlendirilmeden düzgün biçimde idrak edilemez. Mevcut UCLG, 2004 senesinde başlayan bir sürecin sonucudur. 2004 yılından günümüze kadar gelen bu süreç, üç dönemde değerlendirilebilir. Birincisi, teşkilatın uluslararası düzeyde Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin referans noktası olarak kendi alanını fethettiği, Bertrand Delanoë'nin yönetimindeki markalaşma ve tanıtım ağırlıklı dönemdir (2004-2010). İkincisi ise Kadir Topbaş yönetiminde ve Çok Yıllık Stratejik Plan rehberliğinde açılarak ortaklıkları güçlendirmeyi planlayan gerçekleşen birleşme dönemidir (2010-2016). Üçüncüsü ise, 2016 yılında Johannesburg eski Belediye Başkanı Mpho Parks Tau'nun başkanlığında henüz yeni başlamış olan dönemdir. (United Cities and Local Governments, 2017a)

2.3.2.1 UCLG'nin Ortaya Çıkışı ve Önemi

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'nın 2004 senesindeki kuruluşu, dünyanın yerel ve bölgesel liderleri arasında uzun seneler süren alışverişlerin meyvesidir. Bu liderler uluslararası biçimde farklı teşkilatlar yoluyla müşterek bir amaç uğruna çalışmışlardır. Bu amacın temelinde “müşterek eylem yoluyla her türlü büyüklükteki ve formdaki yerel ve bölgesel yönetimlerin değer, hedef ve çıkarlarını destekleyecek, demokratik yerel özerk yönetimi dünya çapında savunacak bir yapının” mümkün ve hayli gerekli olduğu düşüncesi yatmaktadır. (UCLG, 2012:3) Çeşitlilik çağrısında bulunan bu düşünce, çok taraflı bir yönetimler sisteminin parçası olarak insanoğlunun savunduğu insan hakları ve demokrasi gibi en geniş ve kapsamlı olgulara dayanmaktadır. Daha özele inildiğinde, UCLG Dünya Teşkilatının 4 ana hedefi olduğu söylenebilir. Bunlar, yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası karar alma süreçlerindeki rolünün arttırılması; kalkınma için yerel eylemin de seferber edilmesi; yerel ve bölgesel yönetimlerin ve bunların ulusal temsilci birliklerinin güçlü ve efektif bir statüye kavuşturulması; yerel yönetişimin geliştirilmesi için inovasyonun teşvik edilmesi olarak sayılabilir. (UCLG, 2017b:2) Bu amaçlardan inovasyonun teşvik edilmesi, yerel yönetimlerin birbirleri arasında kurdukları en iyi uygulama ve tecrübe değişimi ilişkilerine katkı sağlamak için önemliken, geriye kalan 3 temel amaç da yerel yönetimlerin uluslararası sahnede seslerinin güçlendirilmesi ve bağımsız hareket edebilme becerisinin artırılabilmesine yöneliktir.

Teknoloji ve bilgi devrimi, iklim değişikliğinin küresel etkisi, hızlı kentselleşme ve ekonomik/mali krizler birtakım sosyal sonuçlara neden olmakla birlikte uluslararası ilişkiler ve küresel teşkilatların çalışma mantığı üzerinde de açık bir iz bırakmıştır. Nitekim UCLG üyeleri olan yerel yönetimler dünyanın pek çok yerinde kendi yerel gerçeklikleri içerisinde önemli demokratik sıkıntılar, eşitsizlikler ve önemli nüfus değişiklikleriyle başa çıkmaya çalışırken, gerek Arap Baharı gerek İspanya protestoları gerekse öğrenci ayaklanmaları gibi bölgeden bölgeye değişiklik gösteren siyasi ve sosyal gerilimlerle de yakından ilgilenmek durumunda kalmıştır. Bu gelişmelerin UCLG

gibi bağımsız ve heterojen parçalardan oluşan küresel ve uluslararası ağları siyasi olarak etkilemeyeceğini ve gelişimine yön vermeyeceğini varsaymak mümkün değildir. UCLG, bir anlamda uluslararası alanda Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin siyasi temsilcisi rolünü sürdürmektedir. Bu pozisyonu, özel bir bölgesel yönetim teşkilatı olan FOGAR (Bölgesel Yönetimler ve Bölgelerin Küresel Kuruluşları Forumu) ve Küresel Görev Gücü ile ortaklığın kurulmasıyla beraber daha da güçlenmiştir.

İklim değişikliği ve kentleşme, küresel gündemde önem teşkil etmekte ve etkili politikaların uygulamaya konmasında yerel ve bölgesel yönetimlerin rolünün altının çizilmesi ve savunulması hususunda yerel yönetimleri zorlamaktadır.

Buna eş olarak, kamu bütçelerinin limitleri ve farklı yönetim tanımlamalarının getirdiği görevlerin sürekli değişmesi uluslararası eylemlerinin kendi seçmen kitleleri tarafından kabul görmesi hususunda daha büyük zorluklara yol açmıştır. Bu durum aynı zamanda dünyanın her yerinden birçok ülkenin tekrar merkezileşmesi yönünde eğilimlere ve yönetimler ile kamu sektörünün rolünün yeniden değerlendirilmesine yol açmıştır.

Öte yandan, geçmişin aksine, iyi bilgilendirilmiş ve parmaklarının ucuyla organize olabilme kapasitesine sahip toplumlar, yerel yönetimleri yeni beklentileri karşılamaya ve kendilerine ayrılan kaynak ve kapasitelerin ötesinde belirli hizmetler için sorumluluk almaya zorlamıştır. Bu durum, gündeme yeni öncelikler getirmiş ve vatandaşlarla ortak hizmetlerin üretilmesi konusuna farklı yaklaşımları ortaya çıkarmıştır.

Rio +20 Zirvesi Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin rolünün kabul edilmesinde, farklı bir yönetim tabakasının uluslararası bilinirliğinde ileriye atılan bir adım niteliğini taşımaktadır. Siyasi temsilciliğe ek olarak, bu zirvede UCLG'nin iklim gündemine, teşkilatın tarihi boyunca savunduğu sosyallik ve kalkınma açılarını kazandırmış ve UCLG'nin uluslararası işbirliğini zorunlu kılan küresel zorluklarla mücadelede bir çatı aktör olabileceği vurgulanmıştır.

2.3.2.2 Küresel Zorluklar, 2030 Küresel Kalkınma Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SDG) gerçekleştirilmesi daha önceki diğer küresel gündemlere nazaran yerel eyleme, toplumun desteğine ve yerel liderliğe en çok ihtiyaç duyan küresel gündemdir. Ancak ve ancak tüm yönetim düzeylerinde iyi bir koordinasyon sağlanırsa gerçekleştirilecek bir hedeftir.

Tüm SDG’lerin yerel ve bölgesel yönetimlerin özellikle refah, sosyal içerme ve çevresel sürdürülebilirliği ulus-altı düzeylerde sağlama sorumluluklarıyla doğrudan bağlantılı hedefleri vardır. SDG’lerin %75’inin yerel uygulamalarla doğrudan bağlantılı olduğu öngörülmektedir.

Hizmet ettiği insanlara en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimler 2030 Gündeminin hem uygulamasında hem de politika geliştirme aşamasında kritik bir role sahiptir.

Yerelleştirme, 2030 Gündemini gerçekleştirmek için yerel ve bölgesel bağlamların hesaba katılma sürecidir. Bu da bölgeleri ve orada yaşayan insanların önceliklerini, ihtiyaçlarını ve kaynaklarını sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde tutmayı bir gereklilik haline getirmektedir. SDG’ler yerel kalkınma politikaları için bir çerçeve sağlayabilir ve yerel ve bölgesel yönetimler SDG’lerin gerçekleşmesini tabandan yukarı hareket eden eylemlerle destekleyebilir.

SDG’ler, “Yerel Yönetimler Ana Grubu” olarak sürekli aktif temsil görevini üstlenen ve görüşmelerin yapıldığı tüm oturumlara katkı sağlayarak özellikle bir “Kentsel SDG” için lobicilik faaliyetlerinde bulunan Küresel Görev Gücünde bir araya gelen yerel yönetimlerin çok aktif katılımlarıyla tasarlanmıştır. Küresel Görev Gücü aynı zamanda New York’ta (Aralık 2013) “Sürdürülebilir Kent Günlerine” eş-organizatörlük yapmış ve “SDG’leri Yerelleştirme üzerine Diyaloglar ve Uygulama Yolları” başlığında yerel yönetim birliklerini masa başına davet etmiştir.

17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinin detaylandırılması Birleşmiş Milletler tarihinin en kapsayıcı çalışmasıdır. Farklı ülkelerin çok çeşitli ihtiyaçlarını yansıtmak fazlasıyla zor olduğundan, mükemmel olmasa da oldukça kapsamlı istişareler ve oybirliği içeren bir emsal teşkil etmektedir. Süreç, ülkeleri ve paydaşları bir araya getirmek ve insanlığın ve gezegenin ortak sorunlarına çözüm için bir ivme yaratma konusunda oldukça başarılı olmuştur.

Tüm bunlar gerçekleşirken yerel yönetimlerin de sürece ve nihai metne dahil olması geçmişte emsali görülmemiş önemli bir başarıdır. Ancak yerel yönetimlerin SDG'lerin günlük yaşamlarına doğrudan etki edeceğini düşünmesi gayri ihtiyari değildir. Bu sebeple Küresel Görev Gücü, UNDP ve UN-Habitat SDG, Yerelleşme Platformunu başlatmıştır. Bu platform, SDG'lerin yerel politikalarındaki önemini ve yerel yönetim birliklerinin ulusal gözlem süreçlerine ve ulusal karar masalarına katılmasının önemini savunmaktadır.

Şüphesiz dünyada çok sayıda yerel ve bölgesel yönetim teşkilatı bulunmaktadır. Mevcut ağların durumu, ulaştığı kitleler, temsil durumları, kapasiteleri ve yöntemleri pek çok farklı durumu temsil etmekte ve her gün farklı sürdürülebilirlik şansları bulunan yeni ağlar ve platformlar da kurulmaktadır. Evrensel bir misyona ve kapsayıcı bir erişime sahip olan UCLG sıklıkla rekabet ve işbirliği ikilemiyle karşı karşıya kalmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ’NİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDEKİ KONUMU VE TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ

3.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin Uluslararası Faaliyetleri

İstanbul, uluslararası faaliyetler açısından Türkiye’nin en aktif kentlerindendir. Türkiye’nin en büyük nüfusuna sahip ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2015 itibarıyla %30,6’lık oranla Türkiye’de en çok yabancı nüfus barındıran kentidir (İhlas Haber Ajansı, 2016). Uluslararası şirketler, organizasyonlar ve teşkilatlar bazında da Türkiye’nin en çeşitli kenti olduğu bilinmektedir.

Öte yandan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi¹⁰ 2010-2013 ve 2013-2016 yılları arasında üst üste iki dönem olmak üzere, dünya çapında en büyük yerel yönetimler birliği Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG) başkanlığı yapmıştır. Bu durum, İstanbul’un hem kentlerarası hem uluslararası ilişkiler anlamında daha faalleşmesi, yerel yönetimler arasında öncü bir rol üstlenme arzusunu daha ön plana çıkarması ve işbirliği faaliyetlerini hızlandırması gibi sonuçlar doğurmuş ve uluslararası bir metropol kimliği kazanılması için olumlu bir zemin hazırlamıştır. Zira UCLG, Birleşmiş Milletler üyesi 120 ülkeden üyeleriyle (yeryüzünde yaşayan kişi sayısının yaklaşık yarısını temsil eden) yerel yönetimlerin demokratikleşmesi, tek ve gür bir sese sahip olabilmesi ve tüm dünyanın karşı karşıya olduğu muhtelif zorluklarla mücadelede kentlerin payının artırılması adına dünya belediyelerinin –ve çeşitli seviyelerde yerel yönetimlerin- ortak hareket edebilmesi için kurulmuş bir yerel yönetim ağıdır.

Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi¹¹ UNACLA başkanlığını yürütmektedir. UNACLA, çalışmanın 1.3.1. numaralı başlığında daha ayrıntılı şekilde ele alındığı üzere

¹⁰ İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Kadir TOPBAŞ aracılığıyla

¹¹ İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Kadir TOPBAŞ aracılığıyla

her yönetim düzeyinden yaklaşık 323.000 kurum ve kuruluşu temsil etmektedir. (UNACLA, 2017)

İstanbul'un uluslararası faaliyetler açısından aktif bir kent olmasının bir başka nedeni ise etnik çeşitliliği ve coğrafi konumudur. İstanbul, Türkiye'nin hem yurtiçinden hem yurtdışından en çok göç alan kentdir¹² Bununla beraber, Avrupa ve Asya kıtalarını bağlayan bir geçiş noktası olması ve özellikle son on yılda uluslararası havacılıkta daha merkezi bir konuma gelmesi, İstanbul'un uluslararası kongrelere ve etkinliklere ev sahipliği yapma fırsatını artırmış, turizm ve uluslararası ticaret kapasitesini artırmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul'u uluslararası bir ticaret merkezi ve turistik cazibe noktası haline getirmeyi birincil öncelikleri arasına aldığı birçok kaynakta incelenmiştir.

İstanbul'un uluslararası ilişkilerdeki konumunu değerlendirmek için dış ilişkilerini yürütme anlayışı ve biçimini değerlendirmek önemlidir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Dış İlişkiler Müdürlüğünün görev tanımı, ana hatlarıyla “belediyenin uluslararası kuruluşlar ile mevcut ilişkilerini geliştirmek ve yeni ilişkiler kurulmasını sağlamak; uluslararası kurum ve kuruluşlarla, kültür ve sanat kurumlarıyla ilişki kurmak ve işbirliği sağlamak; kentsel, ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak, müştereken veya münferiden bu tür etkinlikler düzenlemek; kültür, sanat, eğitim ve sosyal amaçlı mekan ve mahallerin İstanbul'a kazandırılmasında koordinasyon sağlamak; İstanbul ile dünya kentleri arasında kardeş kent ilişkisi kurulması ve mevcut ilişkilerin geliştirilmesinde öncülük etmek” olarak sıralanabilir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017a). Daha ayrıntılı ele alınacak olursa, “belediyeye intikal eden çeşitli dillerdeki yazı, belge ve dokümanların incelenip gerekli görülenlerin tercümesi ile birlikte ilgili birimlerimize ve ilgili kurumlara ulaştırılmasını sağlamak; yurtiçindeki mukim diplomatik misyon temsilcilerinin ve kentimizi çeşitli nedenlerle ziyaret eden yabancı

¹² Ek 1 ve 2

konukların belediyemiz üst düzey temsilcileri ile yaptıkları görüşmelerde tercümanlık hizmetlerini sağlamak; yurtdışındaki belediyelerle bazı konularda iyi niyet ve işbirliği protokolleri imzalanmasını koordine ve uygulanmasını takip etmek; belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirket personellerinin yurtdışı görevlendirmelerini organize etmek [...], belediyece yapılan çalışmaların yabancı misyon temsilcilerine tanıtılması, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen çeşitli toplantılarda sunulmasını temin etmek ve yazılı ve görsel materyal geliştirmek; yaptığı çalışmalarla ilgili kamuoyunu aydınlatmak, toplumun ilgi ve bilinç seviyesini yükseltmek için; yerli ve yabancı, yerel, ulusal, uluslararası basın yayın araçlarından istifade etmek, her dilden broşür, dergi, kitap ve benzeri yayınlar yapmak, yaygınlaşmasını sağlamak; uluslararası kuruluş, kardeş kent ve diğer dünya kentlerinden gelecek misafirleri ağırlamak, gerekli programları yapmak, motivasyonlarını ve yetkililerle görüşmelerini sağlamak; kalkınmış ülkelerdeki şehircilik yapısını ve insan kaynaklarının incelenmesini sağlamak, birikimlerin aktarılmasına zemin hazırlamak; [...] halklar arasında kardeşlik duygusunu geliştirecek etkinlikler düzenlemek; dış medyada istanbul"u takip etmek, elde edilen bilgileri ilgili makamlara ileterek istanbul"un yüksek imaj ve prestij sahibi yerini korumasını sağlamak için gerekli her türlü çalışmayı yapmak; belediye personelinin yurtdışına çıkışlarının organize edilmesi, vize işlemlerini takip etmek [...]” gibi birçok faaliyetin dış ilişkiler müdürlüğü görevleri arasında olduğu görülecektir. (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017a).

Dış İlişkiler Müdürlüğünün görevleri, yalnızca İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve alt kurum/iştiraklerinin uluslararası ilişkilerini yürütmekle sınırlı değildir. Aynı zamanda İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yürüttüğü yahut başkanlık yaptığı TBB, UCLG, UNACLA gibi kurumların da aktif olarak takibini gerçekleştirmektedir.

3.1.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin İmzaladığı Uluslararası Anlaşmalar ve Protokoller

İstanbul Büyükşehir Belediyesine göre kentler arasında uluslararası işbirliğinin en önemli amacı “yerel yönetimleri geliştirmek, yerel demokrasiyi güçlendirmek, halkın

yönetime katılım hakkını savunmak, yerel yönetimler aracılığıyla toplumlar arasında barış ve kardeşliği geliştirmek, çevre kaynaklarının daha iyi kullanılması için yerel düzeyde işbirliği yapmak, yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamaktır” (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017b). Elbette, konusu ve içeriği daha spesifik ve daraltılmış şekilde gerçekleşen, örneğin bir kentin ulaşım altyapısına danışmanlık vermek gibi, işbirliği faaliyetleri de mevcuttur ve bunlar bir protokol veya sözleşmeyle bağlayıcı bir şekilde yazıya aktarılmadan da gerçekleştirilebilir. Fakat protokoller ve sözleşmeler gibi işbirliği sağlamada kullanılan çeşitli yöntemler vardır ve kentler zaman zaman bu yöntemleri kullanarak ilişkiler kurmayı tercih edebilir. Takip eden bölümde uluslararası anlamda kabul gören ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin imzalamış olduğu işbirliği anlaşmaları ve işbirliği yöntemleri ele alınacaktır. Bunlar, her ne kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin ve uluslararası bağlamda kentlerin reelde gerçekleştirdiği işbirliği faaliyetlerinin yalnızca küçük bir kısmını kapsıyor olsa da, İstanbul’un yakın ilişkiler içersinde olduğu kentlerin belgelenmesi açısından önem arz etmektedir ve kısaca değinilmesinde fayda vardır.

3.1.1.1 Kardeş Şehir Anlaşmaları

Kardeş şehir anlaşmaları, geçmişten günümüze kadar kentlerin birbirleriyle uluslararası anlamda birer aktör olarak gerçekleştirmekte oldukları ilişkilerin en eski yazılı kanıtlarından biridir. Yönetimde ağırlığın merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere doğru günden güne kaymaktadır. Yerel yönetimlerin elde ettiği güç, pekâlâ demokrasinin halka yaklaşması olarak yorumlanabilir. Elbette, bir kentin uluslararası muhatabı ilk anlamda uluslararası düzlemde ilişkilere sahip olduğu diğer kentlerdir. Kardeş şehir anlaşmaları İstanbul Büyükşehir Belediyesinin geçmişten bugüne kadar iyi ilişkilere sahip olduğu kentleri ele alabilmek için önemli bir kaynaktır.

Kardeş şehir olma, genellikle coğrafi anlamda birbirine uzak kentlerin kültürel, ticari, sosyal ve bürokratik ilişkiler kurmak amacıyla oluşturdukları bağ olarak bilinir. **Sister Cities International** (Uluslararası Kardeş Şehirler Birliği) kurallarına göre her şehir

başka bir ülkeden yalnızca bir şehirle kardeş şehir anlaşması imzalayabilir. Fakat bu kuralın esnetildiği veya uyulmadığı birçok örnek mevcuttur. Bu kurala uymayan kentlerden biri de İstanbul Büyükşehir Belediyesidir (Bkz: Tablo 3).

Kardeş şehir olma prosedürü genellikle diplomatik kanallardan işleyen bir süreçtir. Talepler Dışişleri Bakanlığı kanalıyla (veya doğrudan kentlerarası iletişim kanallarıyla) belediyelere iletilerek değerlendirilmesi için temaslarda bulunulur. Uluslararası herhangi bir kardeş şehir anlaşmasının imzalanabilmesi için ilgili kentlerin Belediye Meclislerinin ve İçişleri Bakanlığının onayı gerekir. Gerek Belediye Meclisi kararında, gerekse İçişleri Bakanlığı izninde göz önünde bulundurulmuş en önemli husus, şehirler arasındaki denkliliktir. Şehirlerin ülke içindeki önemi, nüfusu, ekonomik ve ticari durumu, kültürel yapısı ve coğrafi özelliği gibi özellikleri bu denkliğin belirlenmesinde önemli kriterlerdir. Bazen bu benzerliklerin bir veya birkaçına bakılarak ya da kentler esasen denk olmamasına rağmen kardeş şehir ilişkisi kurulabilir. (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017b)

Kardeş şehirlik ilişkisinde, hangi alanlarda işbirliği veya değişim yapılacağı net şekilde anlaşma protokolünde ifade edilir. Anlaşma hazırlanmadan önce karşılıklı görüş alışverişi ve düzeltmelerin yapılabilmesi için yazışmalar gerçekleşir. Protokol hazırlanmadan önce de iki tarafın faydasına olacak işbirliği alanları üzerine çalışmalar ve karşılıklı müzakereler gerçekleşir. Protokol her iki ülkenin de anadillerinde birer nüsha düzenlenecek şekilde karşılıklı olarak belediyeler adına imza yetkisi bulunan kişilerce (genellikle belediye başkanları veya meclis başkanları) imzalanır.

TABLO 5 – İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu Kardeş Şehir Anlaşmaları

Şehir Adı	Ülke	Tarih	İmza Yeri
Rio de Janerio	Brezilya	1965	Rio de Janerio
Şimonoseki	Japonya	16.05.1972	
Lahor	Pakistan	1975	

Johor Bahru	Malezya	1983	
Cidde	Suudi Arabistan	1984	
Kahire	Mısır	1988	İstanbul
Houston	A.B.D.	20.10.1988	Houston
Berlin	Almanya	17.11.1989	Berlin
St. Petersburg	Rusya Federasyonu	22.11.1990	St.Petersburg
Rabat	Fas	23.04.1991	Rabat-İstanbul
Merv	Türkmenistan	21.06.1994	Ankara
Barselona	İspanya	05.01.1997	Barselona
Dubai	B.A.E	22.03.1997	Dubai
Köln	Almanya	15.03.1997	İstanbul-Köln
Şanghay	Çin Halk Cumhuriyeti	25.12.1997	Şanghay-İstanbul
Odessa	Ukrayna	17.09.1997	Odessa-İstanbul
Amman	Ürdün	28.11.1997	İstanbul
Saraybosna	Bosna-Hersek	14.07.1997	Saraybosna-İstanbul
Durres	Arnavutluk	06.02.1998	İstanbul
Almatı	Kazakistan	02.04.1998	İstanbul
Oş	Kırgızistan	01.08.1998	Oş-İstanbul
Filibe	Bulgaristan	23.01.2001	İstanbul
Köstence	Romanya	22.05.2001	İstanbul
Hartum	Sudan	09.10.2001	İstanbul
Kazan	Tataristan/Rusya Fed.	07.10.2002	İstanbul
Üsküp	Makedonya	03.04.2003	İstanbul
Şam	Suriye	18.12.2006	İstanbul
Cakarta	Endonezya	13.04.2007	İstanbul
Venedik	İtalya	08.06.2007	Venedik
Busan	Güney Kore	13.06.2008	Busan
Bangkok	Tayland	06.07.2009	İstanbul
Beyrut	Lübnan	29.10.2010	İstanbul
Tebriz	İran	29.10.2010	İstanbul
Meksiko (Mexico City)	Meksika	19.11.2010	Meksiko
Tunus	Tunus	24.12.2010	İstanbul
Guangzhou	Çin Halk Cumhuriyeti	18.07.2012	İstanbul
Bingazi	Libya	20.02.2013	İstanbul
Encemine	Çad	18.12.2014	İstanbul
Tiflis	Gürcistan	18.04.2016	İstanbul

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, (çevrimiçi) <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>,
[05.06.2017]

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2016 yılı itibarıyla 39 kardeş şehri bulunmaktadır. Bu kentlerin 19'u Asya, 11'i Avrupa, 5'i Afrika ve 4'ü Amerika kıtasındadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bu kentlerle ortak etkinlikler düzenlediği, iyi ilişkiler içerisinde olduğu ve herhangi bir kent ile ilişkilerde önemli bir gerileme veya askıya alma söz konusu olduğunda kardeş şehir anlaşmasını tek taraflı yahut karşılıklı olarak fesh ettiği bilinmektedir.

3.1.1.2 İyi Niyet Protokolleri ve Mutabakat Zabıtları

Kentlerin (veya kentler ile şirket/kurumların) birbirleriyle güçlü ilişkiler kurmak amacıyla imzaladıkları niyet beyanlarıdır. Genellikle kentin yöneticisinin iradesini yansıtmakta olup ilişkilerin güçlendirilmesi için ilk adım niteliği taşır. Asıl amaç protokol veya zabıtlarda belirtilen niyetin eyleme dökülmesidir, nitekim resmi açıdan ciddi bir bağlayıcılığı yoktur. Kent meclislerinin (veya belediye meclislerinin) onayına gerek olmadan imzalanabilir. (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017b) Bu nedenle, kardeş şehir anlaşmalarına göre İstanbul Büyükşehir Belediyesince daha fazla tercih edildiği aşağıdaki tarihler de göz önüne alınarak söylenebilir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin özellikle Pakistanlı belediyelerle yoğun ilişkiler içerisinde olduğu ve bunun her iki ülkenin ulusal dış politikasında da karşılığının ve yansımalarının olduğu bilinmektedir.

TABLO 6 – İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu Mutabakat Zabıtları ve İyi Niyet Protokolleri

Şehir Adı	Ülke	Tarih	İmza Yeri
Milano	İtalya	26.05.2005	İstanbul
Tiflis	Gürcistan	01.06.2006	İstanbul
Pecs	Macaristan	12.06.2008	İstanbul
Gyeongsangbuk-do	Güney Kore	02.12.2010	İstanbul
Pencap	Pakistan	27.12.2010	İstanbul
Pencap	Pakistan	06.10.2011	İstanbul
Bogota	Kolombiya	19.03.2012	Bogota
Gyeongsangbuk-do	Güney Kore	24.05.2012	İstanbul

Karaçi	Pakistan	18.06.2012	İstanbul
Frankfurt	Almanya	19.09.2012	İstanbul
Aden	Yemen	08.11.2012	İstanbul
Mekke	Suudi Arabistan	13.12.2012	İstanbul
Juba	Güney Sudan	18.12.2012	İstanbul
Dakar	Senegal	26.01.2013	İstanbul
Monrovia	Liberya	31.01.2013	Monrovia
Akra	Gana	19.02.2013	İstanbul
Encemine	Çad	03.09.2013	İstanbul
Guangzhou	Çin	25.03.2015	Guangzhou
Mogadişu	Somali	23.02.2016	İstanbul
Ulan Bator	Moğolistan	25.04.2016	Ulan Bator
Hangzhou	Çin	28.04.2016	Hangzhou

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, (çevirimiçi) <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>, [05.06.2017]

3.1.1.3 İşbirliği Protokolleri

Her ne kadar reelde yapılan her işbirliği, bir protokol aracılığıyla resmiyete dökülmese de, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kentler arası işbirliğiyle ilgili faaliyetleri aşağıdaki protokol listesinde incelenebilir:

TABLO 7 – İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İmzalamış Olduğu İşbirliği Protokolleri

Şehir Adı	Ülke	Tarih	İmza Yeri
Floransa	İtalya	1985	
Toronto	Kanada	1990	
Stockholm	İsveç	25.06.1990	
Strazburg	Fransa	03.01.1991	İstanbul
Varşova	Polonya	14.11.1991	Varşova
Budapeşte	Macaristan	28.04.1992	İstanbul
Prag	Çek Cumhuriyeti	13.05.1992	
Havana	Küba	04.07.1992	İstanbul
Kabil	Afganistan	09.07.1992	İstanbul
Xi'an	Çin Halk Cumhuriyeti	16.12.1997	İstanbul

Atina	Yunanistan	17.02.2000	İstanbul
Napoli	İtalya	23.11.2000	Napoli
Seul	Güney Kore	24.08.2005	Güney Kore
Bükreş	Romanya	28.04.2006	İstanbul
Moskova	Rusya Federasyonu	30.11.2006	Moskova
Kazablanka	Fas	09.10.2009	Marakeş
Viyana	Avusturya	16.12.2009	İstanbul
Lahor	Pakistan	12.05.2011	İstanbul
Kyoto	Japonya	06.10.2011	İstanbul
Paris	Fransa	16.04.2015	Paris

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, (çevrimiçi) <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>, [05.06.2017]

Elbette işbirliği protokolleri bağlayıcı dokümanlar değildir ve kentlerin arasındaki işbirliğinin yalnızca çok küçük bir kısmı bu tip protokollerle belgelenmektedir. Fakat yine de, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin işbirliği protokolü imzalamayı tercih ettiği kentlerin göz önünde bulundurulabilmesi ve İstanbul'un uluslararası ilişkilerinin değerlendirilebilmesi için bu belgeler önem arz etmektedir.

3.1.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası İşbirliği

Faaliyetleri

Rogier van der Pluijm ve Jan Melissen'e (2007:19) göre kentlerin uluslararası politikadaki rolü ve kent diplomasisinin çeşitli boyutları, bir başka deyişle kategorileri vardır. Bu işbirliği kategorileri, temel diplomasinin beş temel boyutundan yola çıkılarak kent diplomasisine güvenlik, kalkınma, ekonomi, kültür, ağ kurma ve temsil boyutları olmak üzere uyarlanabilir. Fakat Pluijm ve Melissen'e göre bu kategorilendirme işlemi aslında yapay bir ayrımdır ve kentler tarafından gerçekleştirilen muhtelif işbirliği faaliyetleri realitede birden fazla boyutta çok katmanlı olarak yürütülür. Bu çok katmanlı işleyiş, çalışmanın birinci bölümünde kentlerin uluslararası ilişkileri tarif edilirken önerilen kanallar ve bu kanalların birden çoğunun aynı anda aktif olarak kullanılmasına paralel bir işleyiş biçimini önermektedir.

Plujim ve Melissen'in önermiş olduğu işbirliğı boyutları, kentler için genel anlamda geçerli sayılabilse de, her kent için kesin olarak geçerli olduğunu söylemek zordur. Kentlerin öncelikleri ve daha önemlisi yetkileri doğrultusunda şüphesiz bu boyutların bazıları bir anda önemini yitirebilir veya tümünden devre dışı kalabilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneğinin (ve Türkiye'de bulunan tüm belediyelerin) işbirliğı kanalları ele alındığında, Plujim ve Melissen tarafından önerilen ilk katman olan güvenlik katmanının önemini yitirdiğı görülecektir. Bunun nedeni, İstanbul kentinde (ve Türkiye'nin diğer kentlerinde) güvenliğin ve emniyetin belediyeler değil, valiliklerin yetki alanı içerisinde tanımlanmış olmasıdır. (İl İdaresi Kanunu, 1949:11)

Sonuç olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin işbirliğı faaliyetleri; kalkınma, ekonomi, kültür, ağ kurma ve temsil başlıkları altında ele alınacaktır.

3.1.2.1 Kalkınmada İşbirliğı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kentler arası bilgi paylaşımına ve kalkınmada işbirliğine verdiği önem, gerek kurumun üst düzey yöneticileri gerekse bu yönde düzenlenen kongre ve etkinliklere katılım ve ev sahipliğı yapma konusunda atılan adımlara bakıldığında net bir şekilde görülebilir. Yerel yönetimler, **knowhow transferi** olarak adlandırılan tecrübe ve iyi uygulama örneklerini birbirleriyle paylaşma yönünde çeyrek asırdır önemli bir niyet ve çaba göstermektedir. Bunun böyle olmasının en birincil nedenleri arasında küreselleşme ve neoliberal ekonomik düzenin dinamikleri gelmektedir.

3.1.2.2 Kentler Arası Bilgi Paylaşımı ve En İyi Uygulama Alışverişi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi kentler arasındaki bilgi paylaşımını teşvik etmek, kendi bilgi birikimi ve insan kaynağını başka kentlerle paylaşmak ve özellikle başka kentlerin teknoloji ve bilgi kaynağından en iyi şekilde istifade edebilmek adına son on yılda çok önemli girişimlerde bulunmuş ve önemli kongreler düzenlenmiştir. Kentler arasında

gerçekleşen Ev sahipliği yapılan başlıca uluslararası kongreler ve konferanslar üçüncü bölüm içerisinde ayrı bir başlık altında verilmiş, bu kongrelerin sosyal, ekonomik ve uluslararası boyutları ele alınmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, özellikle 2016 yılında akıllı kentler ve akıllı kent uygulamaları alanında önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesi altında çalışan iştirak şirketi İSBAK (Teknoloji) A.Ş. aracılığıyla büyük gelişmeler kaydedilmiş ve çok önemli kongreler düzenlenmiştir (İSBAK, 2017a). Akıllı Şehirler konusunda başta Barcelona olmak üzere birçok kentle işbirliği yapılmaktadır. “5-7 Eylül tarihleri arasında İSBAK Genel Merkezi’nde gerçekleştirilen Akıllı Şehirler Çalıştay ile, akıllı şehir gelişimine katkı sağlaması için Barcelona tecrübelerini paylaşmak ve İstanbul için uygun konumlandırmaları yapabilmek amacıyla Barcelona Şehir Dönüşüm Ajansının kurucusu Antoni Vives, Şehir Tasarım Danışmanı Maria Sisternas ile alanında uzman kişilerle çalışma sürecinin ilk adımı atıldı” (İSBAK, 2017b). Yine, İstanbul’da düzenlenen ve 2016’da Avrupa’nın en önemli Akıllı Şehir kongrelerinden biri olan Smart City Expo 2016, özel bir fuar markası olan Fira de Barcelona ile ortak düzenlenmiştir. (Halkla İlişkiler Müdürlüğü, 2017)

Yine bir başka kalkınma işbirliği, Monrovia ile İstanbul arasında 2015 yılında 20 otobüsün hibe edilmesiyle gerçekleşmiştir. Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) tarafından Liberya Cumhuriyeti Monrovia Belediyesine 20 adet otobüs desteği verilmiştir. (Hürriyet, 2015)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin aynı zamanda metrobüs uygulaması ile ilgili Pakistan’ın metropol kenti Lahor ile bilgi birliğini paylaştığı bilinmektedir. Kentler ile başlayan bir işbirliği sürecinin hem ilgili kentler arasındaki hem de ilgili ülkeler arasındaki uluslararası ilişkilere yaptığı katkının önemli bir örneği olan bu projenin açılışına yerel yönetim liderlerinin yanı sıra, merkezi yönetim temsilcileri de iştirak

etmişlerdir. Örneğin, Lahor metrobüs işletmesinin açılışını, “Pencap Eyaleti Başbakanı Şehbaz Şerif’in davetlisi olarak gelen Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, Türkiye-Pakistan Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Van Milletvekili Burhan Kayatürk, AK Parti İstanbul Milletvekili Osman Aşkın Bak, İBB Başkan Vekili Ahmet Selamet, İBB Ulaşım A.Ş Genel Müdürü Ömer Yıldız, Albayrak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Albayrak ile Pakistan’ın eski başbakanlarından ve ana muhalefet partisi lideri Navaz Şerif birlikte yapmışlardır”. (Hürriyet, 2013)

3.1.3 Uluslararası Yardım Faaliyetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2017 Mali Yılı Bütçe Kararnamesi İkinci Bölümünde Diğer Hükümler arasında yer alan 10. Maddeye göre:

Büyükşehir Belediye Başkanı, yurtiçi ve yurtdışında meydana gelebilecek büyük yangın, sel, deprem, toprak kayması vb afet ve olağanüstü hallerde her seferinde 10.000.000.-TL’yi geçmemek üzere ayni ve/veya nakdi yardım yapmaya, afet bölgelerine müdahale etmeye, Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediye Kanunu’na göre protokoller düzenleme ve bu protokollere göre gerekli harcamaları yapmak üzere afet ve olağanüstü hal bölgelerine ayni veya nakdi yardım yapmaya yetkilidir. (İBB, 2017d:6)

Bu karardan alınan yetkiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bilhassa yardım/kurtarma faaliyetleri altında yurtdışında çeşitli kentlere ve bölgelere yardımlar yaptığı bilinmektedir.

Bunun yanı sıra, kentlerin uluslararası kalkınma işbirliğine örnek oluşturacak bir başka husus kentlerin devletler ve ulusüstü yapılarla işbirliği faaliyetleridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2017 Mali Yılı Bütçesinde yurtdışından alınan bağış ve yardımlar başlığı altında Avrupa Birliğinden ve Dünya Bankasından önemli kalkınma yardımları aldığı görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi uluslararası kentlerle sürdürdüğü iyi ilişkilere paralel olarak sürdürdüğü yardım çalışmalarına göz atıldığında, Bosna Hersek (2014), Somali (2011), Pakistan (2010), Lübnan (2006), Pakistan (2005), Endonezya (2005) ülkelerinin kentleriyle karşılaşılmaktadır (AKOM, 2014). Burada, uluslararası yardım faaliyetlerinde tercih edilen ülkeler arasında önemli bir bölümün Müslüman ülkeler olduğu dikkat çekmektedir.

3.1.4 Uluslararası Konferanslar

İstanbul Büyükşehir Belediyesince son 10 senelik periyot göz önünde bulundurularak ev sahipliği yapılmış olan etkinliklerin önde gelenleri aşağıda verilmiştir (İBB, 2017e):

- 2007 yılında düzenlenen 4. Dünya Belediye Başkanları Zirvesi,
- 2007 yılında ECAD işbirliğiyle düzenlenen Uyuşturucuya Karşı Avrupa Şehirleri Konferansı,
- 2009 yılında Devlet Su İşleri ile birlikte düzenlenen ve dünyanın en büyük forumlarından biri olan 5. Dünya Su Forumu,
- 2011 yılında düzenlenen ve 78 ülkeden, 95 kentten, 59 belediye başkanı ve valilerin katıldığı Yerel Yönetimler Zirvesi,
- 2011 yılında düzenlenen 2. Asya Belediye Başkanları Forumu,
- 2011 yılında düzenlenen 5. Uluslararası Avrasya Dünya Mirası Şehirleri Konferansı,
- 2013 yılında sürdürülebilir katı atık, su ve atık su yönetimini sağlamak amacıyla düzenlenen Uluslararası Katı Atık, Su ve Atık su Kongresi,
- 2013 yılında düzenlenen 5. Dünya Lale Zirvesi,
- 2013 yılında düzenlenen İstanbul - Gyeongju Dünya Kültür Expo,
- 2016 yılında düzenlenen BM Kadına Karşı Şiddetle Mücadele için 16 Günlük Aktivizm Kampanyası ve Etkinlikleri,

- 2016 yılında düzenlenen 13. İslam Zirvesi,
- 2016 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Dünya İnsani Zirvesi'dir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası kongrelere ev sahipliği yapmasında hem İstanbul kentini ticari ve turistik bir metropol haline getirerek kent ekonomisini teşvik etme hem de Türkiye'nin vergi gelirlerinin neredeyse yarısının üretildiği bir dinamo olarak ulusal ekonomiye katkı sağlama niyeti vardır. İstanbul kenti Uluslararası Kongre ve Konvansiyonlar Derneği (ICCA)'nın 2010 yılı verileri itibariyle dünyada en çok büyük kongre düzenleyen 7. kent unvanını almıştır (ICCA, 2017:19). Ticari, kültürel veya turistik anlamda başarılı olan kentlerin uluslararası politikadaki rolünün ne denli önem kazandığı çalışmanın birinci bölümünde anlatılmıştır.

3.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Türk Dış Politikasındaki Yeri

3.2.1 Temmuz 2016: Türkiye'de Darbe Girişimi ve İBB'nin Konumu

Türk silahlı Kuvvetleri bünyesinde örgütlenerek kendini “Yurtta Sulh Konseyi” olarak adlandıran askeri bir grup 15 Temmuz 2016 tarihinde bir darbe girişimi gerçekleştirmiştir. Yönetime el konduğu, Türkiye Cumhuriyeti resmi televizyon kanalı TRT'de yayınlanan bildiri aracılığıyla ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin resmî internet sitesinden ilan edilen sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ile duyurulmuştur. Yurtta Sulh Harekâtı altında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve üst düzey devlet kademesi hedef alınarak darbe teşebbüsünde bulunulmuştur. (Anadolu Ajansı, 2017)

Darbeler ve darbe girişimleri, bilindiği üzere merkezi hükümetlere yapılan ve genellikle yerel yönetimleri hedeflemeyen eylemlerdir. Tıpkı uluslararası ilişkiler dendiğinde akla ulusların gelmesi gibi, darbe denince de akla aktörler bazında uluslar ve onları devirme niyetinde olan askeri gruplar gelir. 2016'da gerçekleşen darbe teşebbüsü de, uluslararası ilişkilerin “ulusların arasındaki ilişkiler” olarak kesin çizgilerle ayrılamayacağı gibi, “askerlerin merkezi hükümetlere karşı” giriştiği bir eylem olarak gerçekleşmemiştir.

Hatta darbe yanlısı askerlerin en önemli hedeflerinden birisi de, bir yerel yönetim olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmuştur.

Elbette, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Türk dış politikasındaki yeri, darbe girişiminin hedeflerinden biri olması veya olmaması üzerinden tartışılmaz. Keza darbeler iç meselelerdir ve dinamikleri denizaşırı ülkeleri veya bölgeleri ilgilendirse bile uluslararası ilişkileri yakından ilgilendirmez. Türkiye’de yaşanan 2016 darbe girişimi de, merkezi hükümetin açıklamalarına göre merkezi Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiş olsa da, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin uluslararası ilişkilere dahil olması bu denizaşırı ilişkiler (merkezi hükümet – terör örgütü çatışması ve ilişkileri) üzerinden değil, darbe girişiminin hemen akabinde İBB’nin yürüttüğü uluslararası faaliyet ve çalışmalar üzerinden değerlendirilmektedir.

Darbe girişimi sonrasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi dünyadaki çeşitli belediyelere ve ulusüstü yapılara darbe girişiminin nasıl yorumlanması gerektiğini ve iç yüzünde neler olduğunu açıklayan çok sayıda mektup göndermiştir. (Milliyet Gazetesi, 2017b; İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2017c) Bu mektupların içeriği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası bir aktör olarak uluslararası ilişkilere katkıda bulunma amacını yansıtmaktadır en önemli örneklerden biridir.

3.2.2 Mart 2017: Hollanda-Türkiye Diplomatik Krizi

Hollanda-Türkiye diplomatik krizi, 16 Nisan 2017’de Türkiye’de parlamenter sistemin kaldırılarak başkanlık sistemine geçilmesine ilişkin referanduma yönelik propaganda ve siyasi toplantılar gerçekleştirme amacıyla T.C. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Hollanda’ya ziyaret düzenlemek istemesi ve Hollanda hükümetinin siyasi kampanyaya karşı çıkmasıyla başlamıştır. 2017 yılı Mart ayında, bilhassa ziyareti düzenleyen Dışişleri Bakanlığı ve Hollanda hükümeti yetkililerinin sözlü polemigi, kısa sürede yerini somut yaptırımlara bırakmış, merkezi hükümetler üzerinden başlayan gerginlik yerel yönetimler düzeyine de ivedi ve etkili şekilde sirayet etmiştir.

15 Mart tarihinde gerçekleştirdiği bir miting esnasında Cumhurbaşkanı Erdoğan “Rotterdam belediyesi, İstanbul’la da kardeş şehirlermiş. Dün akşam başbakanımıza söyledim, ‘**Hemen İstanbul belediye başkanımıza söyleyelim, tek taraflı olarak bunlarla o kardeşlik akdini bozsun.**’ Zira bizim bu tür insanlarla kardeş şehir olmamız mümkün değil” sözlerini sarf etmiş (Hürriyet Gazetesi, 2017a) ve takip eden günlerde İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisine üyeler tarafından sunulan öneri oy birliğiyle kabul edilerek Rotterdam ile kardeş şehir anlaşması feshedilmiştir. (Anadolu Ajansı, 2017) Hollanda-Türkiye diplomatik krizi, yerel yönetimlerin aktör olarak uluslararası ilişkilere dahil olduğunun iyi bir örneğidir, zira merkezi hükümetin lideri olan bir cumhurbaşkanı, iki ülke arasında yaşanan diplomatik krizin yönetiminde, bir yerel yönetimi aktör olarak kabul etmiş ve uluslararası eyleme geçme çağrısında bulunmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde üyeler tarafından okunan ortak bildiri bu örneği perçinlemektedir:

Türkiye ile Hollanda arasında 400 yılı aşkındır devam eden güçlü ve dostane ilişkiler geçtiğimiz dönemde yerel yönetimler dahil olmak üzere birçok alanda zuhur bulmuş ve bu dostluğun bir yansıması olarak İstanbul ile Rotterdam arasında 2005 yılında kardeş şehir anlaşması imzalanmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Hollanda’dan gelen heyetleri geleneksel Türk misafirperverliğinin bir göstergesi olarak her zaman en üst düzeyde ağırlamıştır. Ancak 11 Mart 2017 tarihinde Türk toplumuyla ve diplomatik temsilcilerimizle bir araya gelmek amacıyla Hollanda’yı ziyaret etmek isteyen Dış işleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’nun uçuşuna hiçbir haklı gerekçe gösterilmeden izin verilmemiştir. Yine aynı amaçla Rotterdam’a gelen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımız Sayın Fatma Betül Sayan Kaya araç güzergâhının polislerle kesilmesi, ülkemizin Rotterdam Başkonsolosluğu girişine müsaade edilmemesi ve sınır dışı edilmesi gibi akıl almaz, tarihte benzeri görülmemiş ve başta Viyana Sözleşmesi olmak üzere uluslararası hukuk normlarını hiçe sayan bir uygulamaya maruz

bırakılmıştır. Mezkûr uygulamayı protesto etmek amacıyla barışçıl bir şekilde bölgede bulunan Türk vatandaşlarına Hollanda polisi köpeklerle saldırmış, Türk vatandaşları Nazi dönemi şiddet eylemlerini bilfiil yaşamıştır. Hollanda hükümetinin bu düşmanca uygulamalarına, Rotterdam Belediye Başkanı şehirde OHAL ilan etmesi ve demeçleriyle destek vermiştir. Demokrasiye ve insan haklarına bağlılığını her vesileyle vurgulayan Hollanda makamlarının, seçilmiş ve ülkemizi temsil eden bir hükümetin iki bakanına karşı gerçekleştirmiş olduğu düşmanca, korkak ve aciz davranışları tüm Türk halkının haklı ve büyük bir tepkisini çekmiştir. Köklü diplomatik ilişkilerimizde maruz kaldığımız bu tehlikeli, hasmane ve ön yargılı zihniyeti İstanbul halkı adına İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi olarak şiddetli bir biçimde kınadığımızı belirtir ve İstanbul - Rotterdam kardeş şehir anlaşmasının iptal edilmesi hususundaki teklifimizin teklif karar olarak onaylanmasını arz ederiz.¹³ (Milliyet, 2017a)

Sonuç olarak, Türkiye Cumhuriyeti Hollanda'ya iki ayrı nota vermiş, Hollanda Krallığı Ankara Büyükelçiliği Maslahatgüzarı bakanlığa çağırılmış, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, izinli olarak yurtdışında bulunan Hollanda Büyükelçisinin bir müddet görevine dönmemesi gerektiğini sözlü olarak ifade etmiş ve **yerel düzeyde** İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Rotterdam Belediyesi arasındaki kardeş şehir anlaşması İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından tek taraflı olarak feshedilmiştir.

3.2.3 Hollanda Diplomatik Krizinde Farklı Yerel Eğilimler

Hollanda ile diplomatik krizin yaşandığı dönemde, merkezde bilhassa Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı üzerinden yazılı ve sözlü olarak basına yapılan açıklamalar ve yaptırımlar ile yerelde İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Rotterdam ile anlaşma feshine ek olarak farklı yerel düzeyde farklı tepkiler de

¹³ Kağan Şahin, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Ak Parti Grup Sözcüsü, İstanbul, 15.03.2017

gerçekleşmiştir. Merkezi hükümet ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Hollanda'dan taleplerinden biri olan Türkiye ve Türk Bakanlardan özür dilenmesi talebi İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis Üyesi Hüseyin Avni Sipahi tarafından farklı bir yaklaşımla ele alınmıştır. İBB Meclis Üyesi Sipahi, Hollanda'nın Türkiye ve Türk Bakanlardan özür dilememesi halinde, sahip olduğu ahırlardan birinde bulunan Hollanda ineğini keseceğini duyurmuş ve Hollanda'ya süre vermiştir. Fakat bu tepki de, gerek merkezi gerek yerel yönetimin diğer talepleri gibi Hollanda tarafından ciddiye alınmamıştır, yalnızca yerel basında yer bulmuştur. (Hürriyet Gazetesi, 2017b; CNN Türk, 2017)

Siyasi olarak oldukça ironik bir tavırla ortaya atılmış olan bu söylem, aynı kent içerisindeki farklı bir belediye yöneticisinin aksi yönde tepki vermesine neden olmuştur. (Hürriyet Gazetesi, 2017c) Bu, aynı devlet altında bulunan farklı yerel yönetimlerin, diplomatik konularda farklı görüşlere sahip olabileceğini ve farklı tepkiler verebileceğini göstermektedir. Yerel yönetimlerin uluslararası birer aktör olarak, yalnızca merkezi hükümetin tavsiye ettiği yönde hareket etmediğini ispatlayan bu örnek aynı zamanda uluslararası ilişkilerin devlet adına tek bir düzeyden yürütülmesi gerektiğini ve çok aktörlü ilişkilerin dış politikanın yürütülmesinde zorluklara neden olabileceğini savunan görüş için incelemeye değer bir örnek olabilir.

SONUÇ

Yerel yönetimlerin ve yerel yönetim birliklerinin uluslararası ilişkiler bağlamında hem ulusal dış politikaya katkı sağlayan yerel bir aktör hem de kendi yerel dış politikasını tayin eden uluslararası bir aktör olarak gittikçe daha faal ve önemi artan bir konuma sahip olduğu birinci bölümde verilen teorilerle sergilenmiştir. Bu teorilerin pratiğe yansımalarının ele alınması içinse oldukça aktif bir uluslararası ilişkiler ve diplomasi yoğunluğuna sahip İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği faaliyetler ve yürüttüğü ilişkiler incelenmiştir. Birinci bölümde atıfta bulunulan teorisyenlerin bir kısmı, örneğin Dougherty (1976), Keohane ve Nye (1987), Rosenau (1990), küreselleşmenin etkisiyle ulusaltı yönetimlerin de dahil olduğu çok düzeyli bir uluslararası sistemin varlığından ve bu sistemin karşılıklı ve karmaşık bir bağımlılık ile yürüdüğünden söz etmiştir. Bu teoriler, uluslararası ilişkilerin sadece devlet-aktörler tarafından izole düzeyler arasında gerçekleşmediğini ve çok katmanlı ve çok aktörlü bir doğaya sahip olduğunu ortaya atan ilk teorilerdir. Ardından, bu görüşü destekleyen, Duchacek (1988), Soldatos (1993) gibi teorisyenler bu ilişkileri adlandırma ve tanımlama konusunda bir adım öteye giderek **microdiplomacy** (mikrodiplomasi) ve **paradiplomacy** (paradiplomasi) gibi kavramlar kullanmış ve bu ilişkilerin merkezi hükümetin yürüttüğü uluslararası ilişkilerle örtüşen, ayrışan ve çatışan noktalarını daha ulusaltı odaklı bir yaklaşımla ele almışlardır. Hocking (t.y.) ise uluslararası sistemde ilişkilerin iki ayrı dünyası olduğunu, bu ilişkilerin hem düzenli (merkezi yönetimler düzeyinde) hem de çok-düzeyle (ulusüstü ve ulusaltı düzeylerde) iki ayrı dünyası olduğunu ve bu dünyaların birbirleriyle kesiştiğini savunmuştur. Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimlerin mikro ölçekteki yapılarına benzerliğinden dolayı öne sürülen “mikrodiplomasi” kavramı başlarda kabul görse de, aslında yerel yönetimlerin merkezi hükümetlerden bağımsız olarak merkezi hükümetler adına ilişki yürütmesi söz konusu olmadığı için yanlıştır. “Mikro” ilişkiler, her ne kadar yerel yönetimler arasında gerçekleşen ilişkiler ve diplomasiyi kucaklayan bir terim olsa da, yerel yönetimlerin devletlerle ve/veya devletler adına/devletlere paralel olarak kimi zaman merkezi

hükümetlerin de teşviğiyle yürüttükleri ilişkilerin kapsamakta yetersiz bir kavramdır. Soldatos'un (1993) ortaya attığı "paradiplomasi" kavramının daha yeterli ve doğru bir kavram olduğu, terimi öne süren Duchacek tarafından da ilerleyen çalışmalarında ifade edilmiştir. Güncel çalışmalarda ise, Plujim (2007) gibi teorisyenler **city diplomacy** (kent diplomasisi) gibi kavramları kullanırken, Kuznetsov (2015) ve Tavares (2016) gibi teorisyenler **paradiplomacy** terimini kullanmaya devam etmiştir. Bu çalışma, incelemeleri sonucunda yerel yönetimlerin yürüttüğü ilişkilerin tanımlanması noktasında yaşanan kavram kargaşası ve terminolojik farklılıklar göz önüne alınarak, "yerel diplomasi", "kent diplomasisi", "mikrodiplomasi", "paradiplomasi" gibi kavramların temelde aynı ilişkileri ifade ettiğini fakat bu ilişkilerin farklı boyutlarını vurgulamaları bakımından kavramsal olarak nüanslara sahip olduğu sonucuna varmıştır. Hem güncel eğilim hem de tanımların yeterliliği açısından paradiplomasi kavramının kabul görmeye ve daha fazla kullanılmaya başlandığı sonucuna varılmıştır.

İlk bölümde verilen bu teoriler ışığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği incelendiğinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin, merkezi hükümetin yanısıra uluslararası ilişkilerde oldukça aktif bir konuma sahip olduğu ve Türkiye'de yerel yönetimlerin de uluslararası ilişkiler ve diplomaside söz hakkı sahibi olabileceğinin en geçerli örneği olduğu görülmüştür. Bunda elbette, bu yöndeki belediyeçilik hareketlerinin önderliğini yapan yerel yönetim ağlarının yönetiminde sahip olduğu başkanlık ve yönetim kurulu üyeliği gibi pozisyonların da etkisi büyüktür. Bir başka önemli neden ise, İstanbul'un (ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin) ekonomi perspektifinden çok önemli bir marka ve ticaret merkezi olmasıdır. Ayrıca, böyle bir uluslararası rolün merkezi yönetim tarafından da İstanbul için desteklendiği ve teşvik edildiği aşîkârdır. Bu üç nedenin, küreselleşen dünyamızda kentlerin uluslararası arenaya daha fazla ayak basmasının hem yerel bir inisiyatif hem de ulusal bir ihtiyaç olarak şekillendirdiği sonucuna varılmıştır.

Çalışmanın hazırlık süresinde elde edilen veriler ve bilgiler, dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye örneğinde de, ekonomik açıdan güçlü kentlerin kimi zaman başkentlerden bile daha önde gelen stratejik ve ayrıcalıklı siyasi konumlar elde edebileceğini açıkça göstermiştir. Öte yandan, birinci bölümde verilen karşılıklı karmaşık bağımlılık teorisinin çoğul aktör yaklaşımı, gerek İstanbul Büyükşehir Belediyesinin ekonomik politikaları, gerek uluslararası krizlerde gerekse siyasi iç krizlerde aldığı konum ve bu krizlerle ilgili attığı uluslararası adımlar bu tezin geçerliliğini perçinlemiştir.

İkinci bölümde ise, teorik tartışmaların biraz dışına çıkılarak yerel yönetim birliklerinin uluslararası belediyeçilik hareketindeki konumları ve katkıları irdelenmiş ve yerel yönetim birlikleri ve ağlarının uluslararası arenada oldukça faal oldukları örneklerle aktarılmıştır. Özellikle UCLG ve UNACLA gibi yerel yönetim ağlarının, yerel yönetimlerin diplomasisi ve adem-i merkezîyetçiliklerinin kuvvetlendirilmesi adına önemli çalışmalar yürüttüğü görülmüş, bu ağların yerel yönetimlerin ilişkilerinin değerlendirilmesinde olmazsa olmaz birer aktör oldukları sonucuna varılmıştır. Uluslararası düzeyde karar alma ve istişari toplantılarda yerel yönetimlere ve yerel yönetim liderlerine daha fazla söz hakkı tanındığı, bu liderlerin kimi zaman kendi uluslarını temsilen toplantılara iştirak etmeleri nedeniyle temsil ettikleri ulusaltı kapasitenin dolaylı yoldan üzerinde sorumluluk ve roller üstlenebileceği, yerel yönetimlerin sınırları dahilindeki yerel kapasitenin çok daha üzerinde küresel zorlukların çözümünde işbirliği ortakları olduğunu ve neticesinde muhtelif teori ve görüşlerde yer alan “kent diplomasisi”, “kentlerin uluslararası önemi”, “ulusaltı yönetimlerin uluslararası ilişkileri”, “desantralizasyon”, “küresel kentler”, “mikrodiplomasi”, “paradiplomasi” ve bunlar gibi yerel yönetimlerin küresel ilişkilerini betimleyen kavramların artık bir gerçekliğe dönüştüğü, güncel toplantılar ve somut verilerle desteklenmiştir. Birleşmiş Milletler düzeyinde ulusaltı yönetimlerin harekete geçirilmesi, mobilize edilmesi ve başta 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri olmak üzere küresel zorlukların çözüme kavuşturulmasında başarıya ulaşabilmesi için kilit

aktörler olarak yerel yönetimlerin ulusaltı, ulusal ve uluslararası rollerinin kabul ve teşvik edilmesi dahil olmak üzere çok önemli gelişmeler kaydedildiği görülmüştür. Birleşmiş Milletler tarihinde ilk kez, kentler birer aktör olarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde dinlenmiş, görüşleri alınmış ve başarı için “kilit aktörler” olarak addedilmiştir.

Yine ikinci bölümde, uluslararası toplum nezdinde ve özellikle yerel yönetimlerin sesi olma rolünü üstlenen çeşitli yerel yönetim birlikleri ve ağları aracılığıyla yerel yönetim hareketi doğrultusunda atılan adımlar değerlendirilmiş ve yüz yılı aşkın belediyeçilik hareketinin geldiği güncel konum İstanbul perspektifinden analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kuruluşlarda ayrıcalıklı ve özel bir pozisyona sahip olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneğiyle pratiğe ve sahadaki gerçekliğe ikinci bölümde bir nebze değinilmiş fakat İstanbul’un özelindeki uluslararası ilişkiler daha ziyade üçüncü bölümde sergilenmiştir.

Üçüncü bölümde, uygulamaya en çok değen, bir ve ikinci bölümde verilen teori ve kuramsal görüşlerin İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden ne ölçüde uygulanabilir olduğu ve kentin uluslararası birliklere liderlik ettiği dönemde nasıl bir dönüşümden geçtiği aktarılmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası diplomatik krizlerde aldığı pozisyon, ulusal bir konu olan 2016 yılındaki darbe girişimi akabinde bu konunun nasıl uluslararasılaştığı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası bir aktör olarak bahse konu süreçte ne gibi inisiyatifler aldığı, kentin uluslararası işbirliği protokolleri ve anlaşmalarının niteliği ve özetle, tezin konusu olan yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere etkilerinin tartışılması söz konusu olan boyutlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin, dönem itibarıyla merkezi yönetimin diğer uluslarla aktif bir diplomasi trafiği içinde olduğu bir dönemde, paradiplomasinin doğasına uygun olarak gerçekleştirdiği “yardımcı diplomasi” faaliyetleri birçok örnekle perçinlenmiştir. Bu örneklerin en önemlilerinden

biri, Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Hollanda'ya alınmaması ve akabinde izleyen Türkiye-Hollanda diplomatik krizinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Rotterdam Belediyesi ile kardeş şehir anlaşmasını fesh etmesidir. Bu örneğin verilmesinde yalnızca İstanbul Büyükşehir Belediyesinin diplomatik bir krizde aldığı konumun gösterilmesi değil, aynı zamanda merkezi hükümetin yerel otoriteye duyduğu saygı ve uluslararası bir aktör olarak verdiği önemin altının çizilmesi de amaçlanmıştır. Nitekim yerel bir yönetimin kardeş şehir anlaşmasının fesh edilmesi, merkezi bir hükümet tarafından böyle bir feshin önemsendiğini göstermektedir. Çünkü ilk kez bir devlet başkanı, yerel yönetimine diplomatik bir süreçte kardeş şehir anlaşmasını fesh etme talimatı vermiştir. Bu, merkezi yönetimlerin yerel yönetimleri siyasi bir uluslararası aktör olma yolunda kabul ve teşvik ettiğine dair önemli bir örnektir.

Öte yandan, yine bu bölümde verilen Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz 2016 darbe girişiminde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası ilişkilerdeki siyasi konumu incelenmiş ve çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Darbeler ve darbe girişimleri, bilindiği üzere merkezi hükümetlere yapılan ve genellikle yerel yönetimleri hedeflemeyen eylemler olup, tıpkı uluslararası ilişkiler dendiğinde akla ulusların gelmesi gibi, darbe denince de akla aktörler bazında uluslar ve darbe yapma niyetinde olan askeri gruplar gelmektedir. 2016'da gerçekleşen darbe teşebbüsü de, askerlerin merkezi hükümetlere karşı giriştiği bir eylem olarak gerçekleşmemiştir. Hatta, girişimcilerin en önemli hedeflerinden birisi de, bir yerel yönetim olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmuştur. Fakat İstanbul Büyükşehir Belediyesinin uluslararası ilişkilerdeki aktif süreci bu noktada değil, darbe girişiminin hemen akabinde başlamıştır. Çalışmanın faydalandığı bulgulardan yola çıkılarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin darbe girişiminin hemen akabinde birçok uluslararası faaliyetin yanısıra dünyanın başlıca bütün kentlerine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri dahil olmak üzere önemli uluslararası aktörlere darbe girişimiyle ilgili özel mektuplar göndermeye başladığı görülmüştür. Merkezi yönetimin dahi böyle bir diplomatik kanalı kullanmamış olması

bizleri iki olasılığa götürmektedir: İstanbul Büyükşehir Belediyesi ya merkezi yönetimin teşviği ve bilgisi dahilinde ulusal diplomasiyi tamamlayıcı bir rol üstlenerek, hatta bir diplomatik bir araç olarak kullanılarak, kendi muhatabı olan kentleri ulusal bir mesele üzerine etkileme gücünü kullanmıştır; ya da (daha düşük olasılıkla) merkezi yönetim ile böyle bir işbirliğine gitmeden kendi inisiyatifiyle bu diplomasi akışına katılarak, ulusal diplomasiyi merkezi yönetimin onayı olmadan etkileme girişiminde bulunmuştur. Her iki durumda da, Türkiye tarihinin ve Türk Dış Politikasının önemli dönüm noktalarından birinde İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bir yerel yönetim olarak merkezi yönetim kadar aktif bir rol aldığı sonucuna varılmıştır. Nitekim, diplomatik kanalların yanısıra İstanbul Büyükşehir Belediyesi kaynakları kullanılarak darbe girişimiyle ilgili çok büyük uluslararası etkinliklerin ve kongrelerin düzenlendiği gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, özellikle XX. Yüzyılın başlarında hakim olan ulus devletler ve bu devletlerin arasında sürdürdükleri ilişkiler üzerinden tanımlanan uluslararası politik sistemin ve uluslararası diplomasinin, XXI. Yüzyılda yaşanan gelişmelerle ve küreselleşme, demokratikleşme ve teknolojik atılımlarla şekillenen bir uluslararası ekonomik/siyasi konjonktürde yerini çok-düzeyle karmaşık bir sisteme bıraktığı görülmüştür. Bu çok-düzeyle sistemin en önemli uluslararası aktörlerinden biri yerel yönetimlerdir ve uluslararası anlamda önemi artan rolleri, gelecekte yerel yönetimlerin yürütebileceği ilişkiler ve sergileyebilecekleri potansiyel gelişimlerde büyük pay sahibi olacaktır. Devletler, hem uluslararası politika ekonomisi hem de uluslararası politika ve siyaset dengelerinde avantaj elde etmek ve kaynaklarını en verimli şekilde kullanmak için kentlerin uluslararası kimliğini teşvik etmektedir. Elbette, ayrılıkçı politika benimseyen ve bağımsızlık niyetinde olan eyalet veya ulusaltı yönetimlerin bu anlamda bir istisna oluşturduğu söylenebilir.

Gelecek çalışmalar için, özellikle uluslararası belediyecilik hareketindeki liderliği ve ekonomik özellikleri açısından seçilmiş olan İstanbul örneğine benzer ve/veya

İstanbul'dan farklı şekilde siyasi ve ekonomik karakteristikleriyle öne çıkan (ve bu çalışmanın değerlendirmede eksik kaldığı) Barcelona ve Quebec gibi ulusaltı yönetimlerin uluslararası politika ekonomisi bağlamında konumlarının incelenmesi tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acemoğlu, Daren ve Robinson, James A.: **Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty**, Londra, Profile Books, [2013] 2012
- Canpolat, Hasan **Cumhuriyetin 75. Yılında Mahalli İdarelerimiz**, Ankara, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler GM Yayınları, 1998
- Çevikbaş, Rafet: **Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri ve Sulama Birliği Örneği**, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 10 Sayı: 3, 2001
- Çukurçayır, M. Akif: **Küreselleşme ve Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Ankara, Türkiye Belediyeler Birliği, 2009
- Duchacek, Ivo: **Perforated Sovereignties and International Relations: Trans-Sovereign Contacts of Subnational Governments**, New York ve Londra, Greenwood Yayınları, 1988
- Gözübüyük, Seref: **Türkiye’nin Yönetim Yapısı**, 10. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008
- Karanfiloğlu, A. Yasin: **Yerel Yönetimlerin Denetimi**, Sayıştay Yayın İşleri Müdürlüğü, 2000
- Keleş, Ruşen: **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 4. Baskı, Ankara, Cem Yayınevi, 2000
- Keohane, O. Robert, Nye S. Joseph: **Power and Interdependence Revisited**, Cilt: 41, Sayı: 4, MIT Yayınları, 1987
- Plujim, Rogier Van Der; Melissen, Jan **City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics**, CIP-Data Koninklijke Bibliotheek Yayınları, 2007

- Rosenau, James N.: **The Study of World Politics**, Cilt: 2, New York, Routledge Yayınları, 2006
- Sönmezoğlu, Faruk: **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, 5. Baskı, İstanbul, Der Yayınları, [2012] 1989
- Tavares, Rodrigo: **Paradiplomacy: Cities and States as Global Players**, Oxford Üniversitesi Yayınları, 2016
- Makaleler**
- Bozlağan, Recep: “Belediye Birliklerinin Yapısı, Yerel Kalkınmadaki Rolü, Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Yerel Kalkınmanın Yönetişimi Uluslararası Konferansı Bildirileri**, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikaları Merkezi Yayını, Haziran 2009, s. 98-136
- Cooper, Richard N.: “Economic Interdependence and Foreign Policy in the Seventies”, **World Politics**, Cambridge University Press, Cilt: 24, Sayı: 2, 1972, s. 159-181
- Duchacek, Ivo D.: “Perforated Sovereignities: Towards a Typology of New Actors in International Relations”, **Federalism and International Relations: The Role of Subnational Units**, Ed. by. Hands J. Michelmann, Panayotis Soldatos, Oxford, Oxford Yayınları, 1990, s. 1-33
- Gürkaynak, Muharrem ve Yalçiner, Serhan: “Uluslararası Politikada Karşılıklı Bağımlılık ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme”, **Uluslararası İlişkiler**, Cilt 6, Sayı 23, 2009, s. 73-92
- Hocking, Brian: “Bridging Boundaries: Creating Linkages : Non-Central Governments and Multilayered Policy Environments”, **Welt Trends**, Sayı 11, t.y., s. 36-51

- McLuhen, Marshall “The Medium is the Message”, **Understanding Media: The Extensions of Man**, London ve New York, 1964, s. 7-24
- Rosenau, James N.: “Global Changes and Theoretical Challenges”, **Global Changes and Theoretical Challenges**, Lexington Books, 1989
- “Citizenship in a Changing Global Order”, **Governance Without Government: Order and Change in World Politics**, Ed. by. James N. Rosenau, Ernst-Otto Czempiel, Cambridge, Cambridge Üniversitesi, 1992, s. 272-294
- Soldatos, Panayotis: “Cascading Subnational Paradiplomacy in an Interdependent and Transnational World”, **State and Province in the International Economy**, Berkeley, University of California, Institute of Governmental Studies Press, 1993, s. 46
- Salomon, Monica “Paradiplomacy in the Developing World: The Case of Brazil”, **Cities and Global Governance: New Sites for International Relations**, Ed. By. Mark Amen, Noaj J. Toly, Patricia L. McCartney, Klaus Segbers, Farnham, Ashgate Publishing Company, 2011, s.45
- Topal, A. Kadir: “Yeni Küresel Ekonomik Sistem ve Ulusal Kalkınmada Kentlerin Önemi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt: 6 Sayı: 4, 1997
- Raporlar
- Birleşmiş Milletler “Addis Ababa Eylem Planı”, **Kalkınma İçin Finans üzerine Üçüncü Uluslararası Konferans Addis Ababa Eylem Planı Konferans Çıktısı**, Addis Ababa, Etiyopya, 2015
- Dobbs, Richard, Sven Smit, “Urban World: Mapping the Economic Power of Cities”.

Jaana Remes, James Manyika, Charles Roxburgh, ve Alejandra Restrepo:	McKinsey Global Institute Raporu, 2011
Gelir İdaresi Başkanlığı	“İller İtibariyle Genel Bütçe Vergi Gelirleri (2014,2015,2016)”, (Çevrimiçi) http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG1.htm , [18.04.2017]
ICCA	“The International Association Meetings Market 2010 ICCA Statistics Report”, (Çevrimiçi) www.iccaworld.org/dcps/doc.cfm?docid=1246 , [18.06.2017]
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	“İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu”, (Çevrimiçi) http://ibb.gov.tr/tr- TR/BilgiHizmetleri/Yayinlar/FaaliyetRaporlari/Documents/2015/ /ibb_faaliyetraporu2015.pdf , [09.05.2017]
Paris İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	COP 21 Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansı İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi , Paris, Fransa, 2015
Rio+20	“İstedığımız Gelecek”, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20) Konferans Çıktısı , Rio de Janeiro, Brezilya, 2012
Türkiye Belediyeler Birliği	“Türkiye Belediyeler Birliği 2015 Yılı Faaliyet Raporu”, (Çevrimiçi) http://www.tbb.gov.tr/online/faaliyet-raporu/2015/ , [25.04.2017b]
UCLG	Strategic Priorities 2011-2016, (Çevrimiçi), https://www.uclg.org/sites/default/files/ENG_Introduction%20to %20the%20UCLG%20Strategy@Adopted_0.pdf , Florence, 2012, [10.05.2017]

United Nations Advisory Committee of Local Authorities	Report of Activities 2015-2016, (Çevrimiçi), https://unhabitat.org/report-of-activities-2015-2016/ , [05.04.2017]
US Agency for International Development	Foreign Aid in the National Interest: Promoting Freedom, Security and Opportunity, Washington, D.C., (Çevrimiçi) http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pdabw901.pdf , [13.05.2017]
US Department of Commerce (Bureau of Economic Analysis)	Gross Domestic Product by State (Third Quarter 2016): Finance and Insurance Led Growth Across States in the Third Quarter, BEA 17-05, (Çevrimiçi) https://www.bea.gov/newsreleases/regional/gdp_state/2017/pdf/qgsp0217.pdf , [01.03.2017]
Tezler	
Daoudov, Murat:	Yerel Yönetimlerin ve Birliklerinin Uluslararası Alanda Konumu ve Ulusal Dış Politikayla İlişkileri , İstanbul, 2012, Yüksek Lisans Tezi.
Haberler	
Aljazeera Haber Ajansı	“15 Temmuz Gecesi İBB’de Neler Yaşandı?”, Aljazeera Türk , (Çevrimiçi) http://www.aljazeera.com.tr/haber/15-temmuz-gecesi-ibbde-neler-yasandi , [18.05.2017]
Anadolu Ajansı	“15 Temmuz Darbe Girişimi”, Anadolu Ajansı , (Çevrimiçi) http://aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi , [07.05.2017]
CNN Türk	“Hollanda’yı Protesto Etmek İçin İneğini Kesecek”, CNN Türk , (Çevrimiçi) http://www.cnnturk.com/turkiye/hollandayi-protesto-etmek-icin-inegini-kesecek?page=1 , [15.05.2017]

Hürriyet Gazetesi

“Rotterdam’la Kardeşlik Bozuldu”, **Hürriyet Gazetesi**, No: 40396259, 2017a

“Hollanda’ya 72 Saat Süre... Yoksa ‘Sarı İnek’ Ölecek”, **Hürriyeti Gazetesi**, No: 40395002, 2017b

“Beşiktaş Belediyesinde Hollanda İneği Krizi”, **Hürriyeti Gazetesi**, No: 40394279, 2017c

“Topbaş UNACLA Başkanı Oldu”, **Hürriyet Gazetesi**, No: 17523199, 2011

“Liberya’da Monrovia Belediyesi’ne 20 Otobüs Desteği”, **Hürriyet Gazetesi**, No: 37147262, 2015

“İstanbul’un Metrobüs Projesi Pakistan’a Taşındı”, **Hürriyet Gazetesi**, No: 22567120, 2013

İhlas Haber Ajansı

“Hangi İlde Kaç Yabancı Yaşıyor?”, **İhlas Haber Ajansı**, No: 533401, 2016

Küresel Görev Gücü

“Second World Assembly calls for UN and states to listen to cities at Habitat III Local Authorities Hearings”, **Küresel Görev Gücü**, 2016

Milliyet Gazetesi

“İBB ve Roterdam Belediyesi Arasındaki Kardeşlik Bozuldu”, **Milliyet Gazetesi**, No: 1909114, 2017a

Milli Gazete

“Uyuşturucuyla Mücadele Konferansı”, **Milli Gazete**, 2007

Elektronik Kaynaklar

AKOM

“Yurtiçi ve Yurtdışı Yardım Faaliyetleri”, **AKOM**, (Çevirimiçi) http://www.ibb.gov.tr/sites/akom/documents/yaritim_faaliyetleri.html, [06.07.2014]

Council of Europe	European Charter of Local Self-Government, Seri: 122, (Çevrimiçi) https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007a088, 1985 [15.10.2016]
İSBAK	“İBB Akıllı Şehir Çözümleri ile Smart City Expo İstanbul 2016’da”, (Çevrimiçi) http://isbak.istanbul/ibb-akilli-sehir-cozumleri-ile-smart-city-expo-istanbul-2016da/, [18.06.2017] “Akıllı Şehirler Çalıştayı: ‘Barcelona Deneyimi’”, (Çevrimiçi) http://isbak.istanbul/akilli-sehirler-calistayi-barcelona-deneyimi, [18.06.2017]
Halkla İlişkiler Müdürlüğü	“Altı yıldır Barcelona’da düzenlenen “Smart City Expo Fuarı”, bu yıl İstanbul’da gerçekleşiyor”, (Çevrimiçi) https://halklailiskiler.ibb.gov.tr/akilli-sehirler-fuari-basladi/, [18.06.2017]
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	“Dış İlişkiler Müdürlüğü Görevleri”, (Çevrimiçi) https://www.ibb.istanbul/CorporateUnit/Detail/49, [01.05.2017a] Kardeş Şehir Kavramı, (Çevrimiçi) https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151, [04.05.2017b] Topbaş’tan BM’ye ve Yerel Yönetimlere Hainler İçin Mektup, (Çevrimiçi) https://www.ibb.istanbul/News/Detail/29112 [08.05.2017c] 2017 Mali Yılı Bütçesi, (Çevrimiçi) https://www.ibb.istanbul/Uploads/2017/3/2017-Mali-yili-Butcesi.pdf [01.06.2017d]

	Uluslararası İlişkiler ve Organizasyonlar, (Çevrimiçi) https://www.ibb.istanbul/Investments/CatalogResult/11 [05.06.2017e]
Local Government Association	Who We Are and What We Do, (Çevrimiçi) http://www.local.gov.uk/about/who-we-are-and-what-we-do , [25.04.2017]
Türkiye Belediyeler Birliği	Kuruluş ve Görevler, (Çevrimiçi) http://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/ , [26.04.2017a]
United Cities and Local Governments	All News, (Çevrimiçi) https://www.uclg.org/en/media/news , [18.04.2017a] The Global Network of Cities: Who We Are, (Çevrimiçi) https://www.uclg.org/sites/default/files/uclg_who_we_are_0.pdf , [25.04.2017b]
United Nations	2014 Revision of the World Urbanization Prospects, (Çevrimiçi) http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html , 2014 [10.02.2017]
United Nations Human Settlements Programme	UNACLA Council, (Çevrimiçi) https://unhabitat.org/unaccla/ , [03.02.2017]
Yeni Kentsel Gündem	Yeni Kentsel Gündem, (Çevrimiçi) http://habitat3.org/wp-content/uploads/New-Urban-Agenda-GA-Adopted-68th-Plenary-N1646655-E.pdf , [05.06.2017]

EKLER

EK-1

İSTANBUL KENTİNİN 5 YILLIK YURTIÇİ GÖÇ DEĞERLERİ															
KENTLER	2012			2013			2014			2015			2016		
	Aldığı	Verdiği	Fark	Aldığı	Verdiği	Fark	Aldığı	Verdiği	Fark	Aldığı	Verdiği	Fark	Aldığı	Verdiği	Fark
Adana-1	7802	3957	3845	8249	4639	3610	7717	4720	2997	7969	4868	3101	6933	5295	1638
Adıyaman-2	6096	2336	3760	5759	2273	3486	5359	2852	2507	5007	3148	1859	4033	3128	905
Afyonkarahisar-3	1812	2069	-257	2154	1805	349	2231	1793	438	2237	1759	478	1863	1776	87
Ağrı-4	7176	2532	4644	7404	2667	4737	7510	2806	4704	7691	3044	4647	6709	2714	3995
Aksaray-68	2082	1179	903	2062	1314	748	1910	1472	438	1717	1468	249	1314	1822	-508
Amasya-5	3167	2784	383	3644	2398	1246	3338	2827	511	3140	2791	349	2460	3180	-720
Ankara-6	17913	14988	2925	19436	16594	2842	18688	18014	674	19021	18775	246	18066	18907	-841
Antalya-7	8204	7702	502	8868	8614	254	8758	10106	-1348	9137	10887	-1750	8801	10141	-1340
Ardahan-75	2347	1615	732	2929	1457	1472	3008	1587	1421	2612	1426	1186	2052	1463	589
Artvin-8	1194	1226	-32	1303	1443	-140	1491	1890	-399	1684	1329	355	1117	1208	-91
Aydın-9	3197	2816	381	3554	3257	297	3624	5490	-1866	4682	4798	-116	3425	4895	-1470
Balıkesir-10	6079	6593	-514	7161	7744	-583	7374	17337	-9963	12494	8958	3536	7095	9479	-2384
Bartın-74	2450	2235	215	2568	2387	181	2694	2144	550	2371	2300	71	1975	2353	-378
Batman-72	7055	4527	2528	6497	5019	1478	6211	5077	1134	6266	5423	843	5213	4989	224
Bayburt-69	1141	793	348	1011	1137	-126	1386	4689	-3303	4208	2148	2060	1828	6404	-4576
Bilecik-11	1093	2015	-922	1428	1682	-254	1719	1862	-143	1604	1932	-328	1555	2207	-652
Bingöl-12	2982	1595	1387	2797	2119	678	3183	1722	1461	3093	1613	1480	2373	2358	15
Bitlis-13	5044	2564	2480	4694	2536	2158	5109	2508	2601	4941	2884	2057	4546	2661	1885
Bolu-14	1745	2891	-1146	2691	2493	198	2539	2645	-106	2404	3031	-627	2187	4215	-2028
Burdur-15	405	647	-242	491	548	-57	651	479	172	715	655	60	608	606	2
Bursa-16	10391	9161	1230	11250	10866	384	11178	11945	-767	11132	12901	-1769	10128	14215	-4087
Çanakkale-17	3191	6261	-3070	4500	6374	-1874	5049	8910	-3861	6585	6592	-7	4563	7116	-2553
Çankırı-18	2125	5628	-3503	4646	7200	-2554	7022	4335	2687	4564	3108	1456	2868	3401	-533
Çorum-19	2766	2139	627	2694	3032	-338	3177	2684	493	2879	2480	399	2419	2737	-318
Denizli-20	1830	1555	275	2226	1746	480	2247	2034	213	2486	2295	191	2156	2325	-169
Diyarbakır-21	9211	5383	3828	8856	5575	3281	8999	6281	2718	10254	5979	4275	9251	6802	2449
Düzce-81	2479	2871	-392	2851	3039	-188	2750	3015	-265	2874	3632	-758	2235	4567	-2332
Edirne-22	3784	5390	-1606	5572	5685	-113	5584	6067	-483	5706	6964	-1258	5456	6404	-948
Elazığ-23	3007	2133	874	3264	3528	-264	4243	2584	1659	3589	2668	921	2785	2335	450

Erzincan-24	2921	2414	507	3012	3370	-358	3468	5067	-1599	4819	2684	2135	2566	2523	43
Erzurum-25	8281	3658	4623	9249	3865	5384	9814	6007	3807	9903	4673	5230	7203	4625	2578
Eskişehir-26	3310	3228	82	3971	3501	470	3560	3565	-5	3624	3742	-118	3201	4105	-904
Gaziantep-27	4576	3502	1074	4741	3493	1248	4608	3763	845	5121	3770	1351	4922	4106	816
Giresun-28	6879	7387	-508	7490	11066	-3576	9203	12911	-3708	11814	7767	4047	5848	17935	-12087
Gümüşhane-29	2422	3300	-878	3146	5120	-1974	5091	5565	-474	5297	6142	-845	4902	8587	-3685
Hakkari-30	1493	900	593	1368	1088	280	1571	1149	422	1839	1241	598	2903	914	1989
Hatay-31	5617	3263	2354	6221	3121	3100	5679	3964	1715	6138	4019	2119	5217	4377	840
İğdır-76	2715	1424	1291	2922	1441	1481	2691	1577	1114	2782	1654	1128	2332	1329	1003
Isparta-32	1449	1806	-357	1854	1463	391	1803	1576	227	1730	1454	276	1372	1564	-192
İzmir-35	13903	11179	2724	15238	12355	2883	14013	16458	-2445	15559	16129	-570	13237	17124	-3887
Kahramanmaraş-46	3706	2063	1643	3557	2288	1269	3459	2595	864	3560	2437	1123	2953	2869	84
Karabük-78	2095	3154	-1059	2736	3216	-480	3050	3141	-91	2839	3525	-686	2737	3616	-879
Karaman-70	589	505	84	664	630	34	783	576	207	675	600	75	565	559	6
Kars-36	4501	1918	2583	4950	1906	3044	5163	1854	3309	4930	2044	2886	3635	1852	1783
Kastamonu-37	5513	5476	37	5576	10023	-4447	7809	7039	770	6969	9728	-2759	7355	8780	-1425
Kayseri-38	4160	3206	954	4119	3287	832	3973	4050	-77	4264	3998	266	3636	4216	-580
Kilis-79	741	538	203	682	519	163	567	558	9	572	595	-23	641	511	130
Kırıkkale-71	998	729	269	1151	866	285	1118	801	317	989	723	266	850	1055	-205
Kırklareli-39	3107	4652	-1545	4242	5053	-811	4114	5320	-1206	3963	6088	-2125	3970	6815	-2845
Kırşehir-40	733	572	161	792	639	153	828	652	176	774	693	81	621	842	-221
Kocaeli-41	14166	18497	-4331	15880	20503	-4623	14185	23525	-9340	14952	28272	-13320	13939	29475	-15536
Konya-42	5857	4538	1319	6090	4651	1439	6004	5198	806	5880	5471	409	5076	5872	-796
Kütahya-43	1737	2420	-683	2403	1850	553	2620	2078	542	2469	2112	357	2023	2211	-188
Malatya-44	7436	5225	2211	7764	5172	2592	7348	5187	2161	6486	5017	1469	5063	4926	137
Manisa-45	3001	2361	640	3443	2478	965	3322	2674	648	3245	3090	155	2933	3322	-389
Mardin-47	7443	4667	2776	7033	4820	2213	7210	4886	2324	8630	4696	3934	8645	4086	4559
Mersin-33	6096	3580	2516	6247	4161	2086	5889	4659	1230	6761	4662	2099	5667	4392	1275
Muğla-48	3884	4627	-743	4468	5262	-794	3988	11133	-7145	7232	7490	-258	4497	7914	-3417
Muş-49	6006	2129	3877	6274	2020	4254	6280	2414	3866	6489	2667	3822	5255	2293	2962
Nevşehir-50	2011	1377	634	2125	1315	810	1935	1497	438	1828	1416	412	1276	1576	-300
Niğde-51	2809	1513	1296	2801	2182	619	3379	1647	1732	2449	1565	884	1744	1641	103
Ordu-52	10201	27713	-17512	23030	14070	8960	18099	12091	6008	12437	12934	-497	9121	21420	-12299
Osmaniye-80	1374	1112	262	1502	1057	445	1498	1060	438	1649	1150	499	1255	1298	-43
Rize-53	4595	3761	834	4991	6380	-1389	6507	6924	-417	6783	5264	1519	4643	4934	-291
Sakarya-54	6682	9340	-2658	8324	9744	-1420	8797	10208	-1411	8796	11888	-3092	8470	12047	-3577

Samsun-55	10656	8202	2454	10670	9661	1009	10835	9847	988	10046	10120	-74	7836	10924	-3088
Şanlıurfa-63	5704	3534	2170	5929	3657	2272	6282	4523	1759	6694	4504	2190	6428	4752	1676
Siirt-56	4181	1824	2357	3675	2117	1558	3804	2239	1565	4495	2135	2360	3849	2014	1835
Sinop-57	4428	3947	481	4037	6415	-2378	5325	5098	227	4673	4454	219	3375	4406	-1031
Şırnak-73	2136	1606	530	1889	1702	187	2017	1772	245	2943	1525	1418	2753	1492	1261
Sivas-58	7342	6935	407	8651	8919	-268	10131	10986	-855	10403	5970	4433	5599	5430	169
Tekirdağ-59	9077	16146	-7069	10895	16982	-6087	10844	21279	-10435	11101	23170	-12069	10104	25422	-15318
Tokat-60	14926	20410	-5484	26819	12882	13937	19386	18337	1049	19388	15395	3993	13844	17035	-3191
Trabzon-61	7163	5182	1981	7094	6387	707	7380	8630	-1250	8599	6332	2267	5260	6108	-848
Tunceli-62	949	1054	-105	1013	1376	-363	1218	1368	-150	1187	1148	39	924	919	5
Uşak-64	714	653	61	824	767	57	923	734	189	817	840	-23	828	899	-71
Van-65	13754	9752	4002	11930	6122	5808	13005	5387	7618	13155	5485	7670	12908	4775	8133
Yalova-77	2776	3689	-913	3177	5423	-2246	3769	4956	-1187	3635	4298	-663	2903	4262	-1359
Yozgat-66	3533	1897	1636	3615	1704	1911	3320	1784	1536	2915	1529	1386	1931	1963	-32
Zonguldak-67	6421	3924	2497	7089	4341	2748	6584	4478	2106	6047	4703	1344	4753	5074	-321
TOPLAM	384535	354074	30461	437922	371601	66321	438998	424662	14336	453407	402864	50543	369582	440889	-71307

EK-2

İllere göre yurtdışından gelen göç, 2000

Immigration by provinces, 2000

İl	Toplam	Erkek	Kadın	İl	Toplam	Erkek	Kadın
Provinces	Total	Male	Female	Provinces	Total	Male	Female
Toplam-Total	234 111	130 762	103 349				
Adana	4 136	2 442	1 694	Kocaeli	4 279	2 457	1 822
Adıyaman	396	279	117	Konya	5 300	3 104	2 196
Afyon	2 135	1 200	935	Kütahya	1 794	990	804
Ağrı	415	276	139	Malatya	858	520	338
Amasya	806	485	321	Manisa	2 066	1 116	950
Ankara	17 660	10 055	7 605	Kahramanmaraş	1 550	964	586
Antalya	10 002	5 269	4 733	Mardin	744	439	305
Artvin	693	472	221	Muğla	3 368	1 707	1 661
Aydın	3 063	1 570	1 493	Muş	222	151	71
Balıkesir	4 065	2 009	2 056	Nevşehir	1 949	1 097	852
Bilecik	540	321	219	Niğde	576	326	250
Bingöl	396	308	88	Ordu	1 947	1 206	741
Bitlis	120	66	54	Rize	986	666	320
Bolu	708	458	250	Sakarya	2 245	1 353	892
Burdur	873	500	373	Samsun	2 796	1 756	1 040
Bursa	17 948	9 134	8 814	Siirt	113	71	42
Çanakkale	1 285	695	590	Sinop	996	565	431
Çankırı	441	247	194	Sivas	2 108	1 238	870
Çorum	1 380	845	535	Tekirdağ	5 573	2 855	2 718
Denizli	3 962	2 209	1 753	Tokat	966	562	404
Diyarbakır	836	527	309	Trabzon	3 318	1 702	1 616
Edirne	1 318	777	541	Tunceli	224	163	61
Elazığ	914	675	239	Şanlıurfa	803	542	261
Erzincan	754	446	308	Uşak	1 575	906	669
Erzurum	881	580	301	Van	1 760	1 115	645
Eskişehir	2 012	1 170	842	Yozgat	2 377	1 330	1 047
Gaziantep	2 166	1 270	896	Zonguldak	2 071	1 192	879
Giresun	1 666	980	686	Aksaray	1 822	1 131	691
Gümüşhane	598	347	251	Bayburt	236	176	60
Hakkari	363	252	111	Karaman	1 042	601	441
Hatay	4 596	3 288	1 308	Kırıkkale	446	257	189

Isparta	1 621	850	771	Batman	232	131	101
İçel	3 474	1 974	1 500	Şırnak	445	262	183
İstanbul	54 644	29 409	25 235	Bartın	667	412	255
İzmir	18 025	9 440	8 585	Ardahan	287	194	93
Kars	549	363	186	Iğdır	635	420	215
Kastamonu...	595	354	241	Yalova	1 401	759	642
Kayseri	3 912	2 266	1 646	Karabük	308	182	126
Kırklareli	1 546	780	766	Kilis	105	64	41
Kırşehir	1 124	692	432	Osmaniye	386	249	137
				Düzce	917	551	366

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı

Source: 2000 Census of Population

EK-3

UCLG Üyeleri

• AFİRİKA

1- Afrika Merkez

Cameroon	United Councils and Cities of Cameroon Yaoundé Urban Community
Central African Republic	Association of Mayors of Central Africa Bangui
Chad	Association of the cities of Chad N'Djamena
Democratic Republic of the Congo	Kinshasa Lubumbashi
Gabon	Association of Mayors of Gabon Libreville
Republic of the Congo	Association of Mayors of the Congo Brazzaville Pointe-Noire

2- Doğu Afrika

Burundi	Bujumbura
Ethiopia	Addis Ababa
Kenya	Association of Local Governments Authorities of Kenya Kisumu
Mauritius	Port Louis
Rwanda	Rwandese Association of Local Government Authorities Kigali
Seychelles	Victoria
Tanzania	Association of Local Authorities of Tanzania East African Local Government Association Mwanza
Uganda	Uganda Local Governments Association

3- Kuzey Afrika

Algeria	Oran
Egypt	Alexandria Cairo
Libya	Benghazi Tripoli
Morocco	National Association of Local Governments of Morocco Fes Rabat

Tunisia

National Federation of Tunisian Cities
Bizerte
Tunis

4- Güney Afrika

Botswana	Botswana Association of Local Authorities
Lesotho	Maseru
Mozambique	Maputo
Namibia	Association for Local Authorities in Namibia Swakopmund
South Africa	South African Local Government Association Johannesburg Pretoria Tshwane-Pretoria (South Africa)
Swaziland	Swaziland Local Government Association
Zambia	Association of Local Governments of Zambia
Zimbabwe	Zimbabwe Local Government Association Kadoma

5- Batı Afrika

Benin	National Association of the Municipalities of Benin
Burkina Faso	Burkina Faso Mayors Association Ouagadougou
Ivory Coast	United Cities of Ivory Coast Treichville
Ghana	National Association of Local Authorities in Ghana
Mali	Association of Municipalities of Mali
Niger	Niamey
Nigeria	Association of Local Governments of Nigeria
Senegal	Association of Mayors of Senegal
Togo	United Cities of Togo

• ASYA PASİFİK

1- Doğu ve Kuzey Doğu Asya

Chinese People's Association for Friendship with Foreign
Countries
Hamamatsu
Korea Local Authorities Foundation for International Relations

- Seoul Metropolitan Government
Beijing Municipal people's Government
Busan Metropolitan City
Changwon city
Chungcheongbuk Province
Deagu Metropolitan City
Gangwon-do Province
Geumsan County Government
Gimcheon City
Gumi
Gyeonggi Provincial Government
Gyeongsangbuk-do
Gyeongsangnam-do Provincial Government
Incheon Metropolitan City
Jeju Special Self-Governing Province
Jeollanam-do Provincial Government
Shanghai
Taichung
Taipei City Government
Taipei County Government
Tianjin
- 2- Pasifik**
Australian Local Government Association
Local Government of New Zealand
- 3- Güney ve Güney Batı Asya**
Association of District Development Committees of Ne
Municipal Association of Bangladesh
Municipal Association of Nepal
Sri Lanka Pradeshiya Sabha Association
Sri Lanka United Urban Councils Association
Biratnagar Sub-Metropolitan City
Butwal Municipality
Hubli-Dharwad Municipal Cooperation
Kandy Municipality
Kathmandu Metropolitan City
Matale Municipal Council
Petaling Jaya Municipality
- 4- Güney Doğu Asya**
Association of Cities of Vietnam
League of Cities of the Philippines
League of Municipalities of Philippines
Malaysian Association of Local Authorities
National Municipal League of Thailand
Ambon City
Balikpapan City
Bandar Lampung City
Hue
Jakarta Provincial Government
Klang Municipal Council
Kuala Lumpur City Hall
Lucena Local Government Unit
Makati
Muntinlupa City Government
Navotas Municipality
Petaling Jaya Municipality
Probolinggo
Samarinda City
Semarang City
Shah Alam Municipal Council
Surabaya City Government
Surakarta
Tanauan City
Valenzuela City Government

• **AVRASYA**

- Republic of Armenia
Association of Senior deputies of Local Governments of Armenia
Communities Association of Armenia (CAA)
Nor-Nork district, Yerevan
- Georgia
Kutaisi
- Republic of Kyrgyzstan
Association of Cities of the Kyrgyz Republic
- Mongolia
Ulaanbaatar
- Russian Federation
Association of Siberian and Far-Eastern Cities
Committee of Local government of Moscow Regional Duma
Committee of Local government of Moscow Regional Duma
Congress of Municipalities of the Russian Federation
International Assembly of Capitals and Cities of CIS Countries
Arzamas
Astrakhan
Bugulma
Irkutsk
Kaliningrad
Karabudakhentsky Region of Dagestan
Kazan
Khabarovsk
Kirov
Krasnoyarsk
Makhachkala
Moscow
Novosibirsk
Orenburg
Perm
Rostov-na-Donu
Russian Federation in the Volga Federal Region
Russian union of Local Governments
St. Petersburg
Stavropol
Troitsk
Vladikavkaz
Yaroslavl
Yuzhno-Sakhalinsk
- Tajikistan
Dushanbe

• **AVRUPA**

- Austria
Poggersdorf
St Wolfgang
Vienna
Vienna Region
- Belgium
Association of the City and the Municipalities of the Brussels-Capital Region
Union of Belgian Cities and Municipalities (VBSG-UVCB)
Union of Cities and Municipalities of the Walloon Reg.
Union of Cities and Municipalities of Wallonia
Union of Flemish Cities and Municipalities
Genk
Huy
Lennik

	Thuin		Ekali
	Uccle		Larissa
			Rhodes
Czech Republic		Island	
	Union of Towns and Municipalities of the Czech Republic		Icelandic Association of Local Authorities
	Havlickuv Brod		Icelandic Association of Local Authorities (IALA)
Denmark			Fjardabyggd
	Danish Regions		Hveragerdi
	Copenhagen Capital Region	Israel	-
	Kolding	Italy	
	Local Government Denmark		Italian Committee of United Cities
Estonia			Italian Coordination of Local Authorities for Peace and Human Rights
	Association of Estonian Cities		Italian Section of the Council of European Municipalities and Regions
	Kuressaare		Union of Italian Provinces (UPI)
Finland			Arconate
	Association of Finnish Local and Regional Authorities		Cinisello Balsamo
	Jyvaskyla		Collegno
France			Corsico
	Communauté d'agglomérations de La Rochelle		Florenzia
	Conseil Général de la Côte d'Or		Milan
	Conseil Général des Côtes d'Armor		Naples
	Conseil Général du Finistère		Province of Ancona
	Conseil Général du Nord		Province of Milan
	Conseil Régional d'Aquitaine		Province of Perugia
	Conseil Régional de Rhône-Alpes		Province of Rieti
	French Section of the Council of European Municipalities and Regions		Rapolano Terme
	United Cities France		Region of Sardinia
	Bordeaux Metropolitan Area		Rome (Italy)
	Châlons-en-Champagne		Turin
	Dunkerque		Venise
	Gières	Netherlands	
	Grenoble		Association of Netherlands Municipalities
	Handschuheim		Almere
	L'Houmeau		The Hague
	La Roche sur Yon	Norway	
	Le Havre		Norwegian Association of Local and Regional Authorities
	Lille Metropolitan Area		Baerum
	Lyon Metropolitan Area		Stavanger
	Marseilles Metropolitan Area	Poland	
	Nancy		Association of Polish Cities
	Nantes		Jelenia Gora
	Paris		Ostrowiec Swietokrzyski
	Region of Pays de la Loire	Portugal	
	Rodez		National Association of Portuguese Municipalities
	Saint-Denis		Abrantes
	Strasbourg		Faro
	Val de Marne Department		Gaviao
Germany			Palmela
	Counties Association of Northrhine Westphalia		Ponta Delgada
	German Association of Cities		Santarem
	German Association of Cities		Silves
	German Association of Towns and Municipalities		Viseu
	German Section of the Council of European Municipalities and Regions	Romania	
	Bergkamen		Romanian Municipalities Association
	Bonn		Ploiesti
	Dortmund	Slovakia	
	Frankfurt		-
	Stuttgart	Spain	
	Werder		Federation of Spanish Municipalities and Provinces
Greece			Bilbao
	Central Union of Municipalities and Communities of		Cordoba
Greece			Getafe
	Amfilochia		

Gijon
 Jerez de la Frontera
 Madrid
 Pamplona
 Sabadell
 Santander
 Valencia
 Valladolid
 Villanueva de la Cañada

Sweden
 Swedish Association of Local Authorities and Regions
 Karlstad
 Malmo

Swiss
 Geneva

United Kingdom
 Convention of Scottish Local Authorities (COSLA)
 Local Government Association (LGA)
 Bradford
 Buckinghamshire County
 Derbyshire
 Liverpool
 London
 New Castle
 Newcastle-upon-Tyne
 South Lanarkshire

• **LATÍN AMERİKA**

Argentina
 Federation of Latin American Cities, Municipalities and
 Associations of Local Governments
 Buenos Aires
 Concepcion del Uruguay
 Florencio Varela
 La Matanza
 Rosario
 San Miguel de Tucuman

Bolivia
 Federation of Municipal Association of Bolivia
 Yamparaez

Brazil
 Confederation of Brazilian Municipalities
 National Front of Mayors
 Guarulhos
 Porto Alegre
 Recife
 Rio de Janeiro

Central America
 Federation of Central American Municipalities
 Union of Iberoamerican Capital Cities (UCCI)

Chile
 Association of Chilean Municipalities

Colombia
 Federation of Colombian Municipalities
 Bogota
 Itagui

Costa Rica
 Federation of Metropolitan Municipalities
 San Jose

Cuba
 Moron

Dominican Republic
 Federation of Dominican Municipalities
 La Vega

Ecuador

Association of Ecuadorian Municipalities
 Babahoyo
 Cuenca
 Guayaquil
 Ibarra
 Quito
 San Francisco de Milagro

El Salvador
 Corporation of Municipalities of El Salvador
 Antiguo Cuscatlan

Guyana
 Anna Regina

Mexico
 Association of Mexican Municipalities (AMMAC)
 Association of Municipalities of Mexico
 National Federation of Municipalities of Mexico AC
 Ecatepec de Morelos
 Mexico D.F.
 Naucalpan de Juarez
 Pachuca de Soto

Nicaragua
 Managua

Paraguay
 Paraguay Organisation for Inter-municipal Cooperation
 Asuncion
 Villa Hayes

Perou
 Villa El Salvador

Porto Rico
 Caguas

Uruguay
 Red Mercociudades
 Montevideo

Venezuela
 Association of the Mayors of Venezuela (ADAVE)
 San Francisco

• **ORTA DOĞU-BATI ASYA**

Afghanistan
 Kabul

Bahrain
 Manama

Iran
 Tabriz
 Teheran

Kuwait
 Kuwait

Lebanon
 Lebanon Mayors Committee
 Baalbeck
 Beirut
 Zahle-Maalaka
 Zouk Mikael

Palestine
 Association of Palestinian Local Authorities
 Gaza
 Jericho

Saudi Arabia
 Riyadh

Syria
 Aleppo
 Damascus

Turkey
 Union of Municipalities in Turkey
 Ankara

Baglar
Bursa Metropolitan Municipality
Diyarbakir Metropolitan Municipality
Dogubeyazit
Eskisehir
Golcuk
Kars
Kiziltepe
Manisa
Metropolita Kocaeli
Metropolitan Adapazari
Metropolitan Antalya
Trabzon
Usak Province
Van
Yalova Province
United Arab Emirates
Dubai

• **METROPOLIS**

Africa

Ababa (Ethiopia)
Abidjan (Côte d’Ivoire)
Antananarivo (Madagascar)

Euro-Asia

Moscow (Russian Federation)

Europe

Barcelona (Spain)
Berlin (Germany)

Latin America

La Havane (Cuba)
Porto Alegre (Brazil)
Sao Paulo (Brazil)

• **KUZEY AMERİKA**

Canada

Federation of Canadian Municipalities
Burnaby (British Columbia)
Delta (British Columbia)
Summerside (Prince Edward Island)
Toronto

Trinidad and tobago

Trinidad and Tobago Association of Local Government

Authorities

United States of America

National League of Cities
Corpus Christi (Texas)
Duarte (California)
Gulf Breeze (Florida)
Phoenix (Arizona)
Riverside (California)

EK-4

Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu (UNACLA)

Usul Kuralları (TÜZÜK)

12 Eylül 2004 tarihinde İspanya'nın Barselona kentinde toplanan Kurul tarafından kabul edilmiş, 10 Nisan 2011 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiş, 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından yeniden güncellenmiştir.

ÖNSÖZ

Bizler, 12 Eylül 2004 tarihinde İspanya'nın Barselona kentinde gerçekleştirilen 10. Kurul toplantısı vesilesiyle bir araya gelmiş Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu (UNACLA) üyeleri;

Devlet ve Hükümet Başkanlarının yerel yönetimleri en yakın ortakları ve Habitat Gündeminin uygulanmasında elzem unsurlar olarak tanıdığı İstanbul Deklarasyonu'nun 12. paragrafını hatırlatarak;

Desentralizasyonun ve yerel yönetim ve birliklerinin güçlendirilmesinin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak adına bütün kademelerde devam etmekte olan çalışmaları memnuniyetle karşılayarak;

İstanbul Deklarasyonu, UNACLA'nın kuruluşu ve Milenyum Deklarasyonu'nun kabulünden bu yana Birleşmiş Milletler ile kentler ve birlikleri arasındaki büyüyen ortaklığı göz önünde bulundurarak;

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun BM HABITAT Yönetim Konseyi'ne ilişkin yeni usul kurallarını kabul ettiği Aralık 2003 tarihli ve 58/227 sayılı kararı ve bilhassa BM HABITAT Yönetim Konseyi müzakerelerine yerel yönetimler noktasında BM açısından odak noktası olarak yerel yönetimlerin katılımını temin eden 64 sayılı kuralı ilaveten hatırlatarak;

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) Kurucu Kongresi'nde UCLG'yi Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmak üzere yürütülen çalışmalarda Hükümetlerle ortaklığını BM HABITAT Yönetim Konseyi yeni usul kuralları doğrultusunda kuvvetlendirmeye teşvik eden mesajını dikkate alarak;

24 Ocak 2000 tarihinde Venedik'te gerçekleştirilen açılış toplantısında Kurulun geleceğin sorunlarına hazır olması, UCLG oluşumu vesilesiyle ortaya çıkan yeni duruma uyum sağlaması ve UCLG çalışmalarına değer katması başlıca amaçları ile kabul edilen usul kurallarını yeniden gözden geçirmiş olarak;

Aşağıdaki UNACLA usul kurallarında mutabık kalınmıştır:

I. KURULUN AMACI

1. Kural

UNACLA'nın rolü, Habitat Gündemi ve Sürdürülebilir i Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasıyla ilgili bütün hususlarda yerel yönetimler açısından Birleşmiş Kentler İnsan Yerleşimleri Programı İcra Direktörüne (bundan böyle "İcra Direktörü" olarak anılacaktır) tavsiye vermektir.

2. Kural

İcra Direktörü, UNACLA'nın çalışmalarını yılda bir kereⁱⁱ Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, iki yılda bir kere de BM Habitat Yönetim Konseyineⁱⁱⁱ rapor eder.

3. Kural

Kurul, yerel yönetimlerin uluslararası kalkınmadaki ve demokratik yönetişimin gelişmesindeki rolünü güçlendirmeye katkıda bulunacak önemli konulara dair sistematik ve uygulamalı paylaşımlarda bulunmak suretiyle, yerel yönetimler, ulusal hükümetler ve Birleşmiş Milletler sistemi arasındaki diyalogu kolaylaştırır.

II. ÜYELİK

1. Tam üyeler

4. Kural

Kurul, bölge ve cinsiyet dengesi içerisinde mümkün olan en geniş temsiliyeti dikkate alarak İcra Direktörü tarafından seçilen en fazla yirmi (20)^{iv} üyeden oluşur.

5. Kural

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimlerin en geniş demokratik temsilcisi olarak İcra Direktörünün değerlendirmesi için on (10)^v Kurul üyesi önerir (Her bölge temsilciliğinden 1 kişi, Metropolis için 1 kişi, Başkan^{vi} ve Başkan Yardımcısı).

6. Kural

UNACLA üyeliği kurumsal ve coğrafi olarak dengeli olmalıdır. Bu da sürdürülebilir kentsel kalkınmayla ilgili süregelen uluslararası süreçlerde aktif olan fakat Küresel Görev Gücünde yer alıp UCLG üyesi olmayan şehirlerin ve diğer Yerel Yönetim Coğrafi Kuruluşlarının geri kalan on (10) koltukta temsil edilmesi sağlanarak gerçekleştirilir. Küresel Görev Gücü 20 küresel kuruluşun oluşturduğu bir konsorsiyumdur. Amacı, "İleriki BM Kalkınma Gündemlerinde tanınmak, yetkilendirilmek ve 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi ve Habitat III süreci arasındaki bütünlüğü sağlamak amacıyla yerel yönetim çalışmalarını bir araya getirmektir."^{vii}

7. Kural

Üyeler öncelik temelinde üç (3) yıllık bir dönem için veya UNACLA üyesi olan Kuruluşun Başkanı olarak görev yapan Üyenin, Başkanlık yaptığı süre için seçilir.^{viii}

2. Gözlemciler

8. Kural

Kurul, yerel yönetimlerle de birlikte çalışan Birleşmiş Milletler kuruluşlarının ve programlarının UNACLA'ya gözlemci olarak iştirak etmesine çalışır.

9. Kural

İcra Direktörü, yerel yönetimlerle birlikte çalışan kuruluşların başkanlarına, kuruluşların görevleriyle doğrudan ilintili olan UNACLA toplantılarına kendilerini davet etmek üzere bildiri gönderir.

10. Kural

Sekretarya bu tür kuruluşların listesini Kurul ile paylaşır ve bu listeyi her sene günceller.

3. Görev Bırakma & Pozisyon Açıkları

11. Kural

Kurula atanmalarına ilişkin mevcut konumlarını bırakmak durumunda kalan veya Başkan'a resmi mazeret sunmadan art arda iki toplantıya katılmayan Kurul üyelerinden birinin, ilgili görevi bırakması veya Kurulda çalışmaya devam edememesi durumunda, İcra Direktörü, Başkan ve Başkan Yardımcısının bilgisi dahilinde olmak suretiyle ayrılan üyenin dönemini tamamlamak üzere yeni bir üye atayabilir.

III. GÜNDEM & ÇALIŞMA PLANLARI

1. Geçici gündemin oluşturulması ve kabulü

12. Kural

a) İcra Direktörü, Kurul Başkanı ve Yardımcısının bilgisi dahilinde olmak suretiyle, tüm Kurul üyelerine önerilen Kurul toplantısından 30 gün önce geçici gündem oluşturup dağıtacaktır.

b) İcra Direktörü yine tüm Kurul üyelerine önerilen Kurul toplantısından 30 gün önce her toplantının tarihi ve mekanına ilişkin bilgilendirme gönderecektir.

c) Her toplantının başında, Kurul İcra Direktörü tarafından sunulan geçici gündemi kabul edecektir.

2. Çalışma Planı

13. Kural

Kurul her iki yılda bir önerilen faaliyetleri özetleyen bir çalışma planını ve her toplantı başı da çalışma planı üzerindeki ilerlemeyi kabul edecektir. Çalışma planı ve çalışma planına yönelik ilerleme raporlarının BM-HABITAT web adresinde her toplantıdan önceki 30 gün içerisinde mevcut olması sağlanacaktır.

Her yıl UNACLA Sekretaryası, BM-HABITAT İcra Direktörü'nün yıllık olarak BM Genel Sekreteri'ne sunacağı rapor ve iki yılda bir UNACLA operasyonları üzerine BM Habitat Yönetim Konseyine sunacağı raporu oluştururken göz önünde bulunduracağı Tavsiye Raporunu, BM-HABITAT İcra Direktörüne sunacaktır.^{ix}

IV. BAŞKAN

14. Kural

UCLG Başkanı eş dönemli olarak UNACLA Başkanı olarak görev yapacaktır.^x

V. SEKRETARYA

15. Kural

Toplantı ve diğer Kurul faaliyetlerinin servis edilmesi BM HABİTAT tarafından sağlanan merkez bir Sekretarya aracılığıyla İcra Direktörü'nün denetiminde gerçekleştirilecektir. Sekretaryanın işlevi UNACLA UCLG Kurul üyeleri ile istişare içinde kararlaştırılacaktır.^{xi} Sekretarya çalışmalarını desteklemek üzere finansal ve aynı kaynaklar Kurul üyeleri ve bağışçılardan talep edilecektir.

16. Kural

Sekretarya genel anlamda Kurul toplantıları ve faaliyetleriyle ilgili hazırlık, koordinasyon, yayım ve raporlamadan sorumlu olacaktır.

17. Kural

Kurulun tüm toplantıları kayıt altına alınacaktır. Bu toplantıların bir sentezi İcra Direktörü'nün Yönetim Konseyi'ne sunduğu iki senelik ilerleme raporlarında ayrı bir başlıkta yer alacaktır. Toplantı raporları toplantının 30 gün sonrasında BM-Habitat'ın web sitesinde yayınlanmalıdır.

VI. FİNANSMAN

18. Kural

İcra direktörü, çok taraflı ve çift taraflı bağışçıların desteği ile birlikte Kurulun faaliyetleri için temel finansmanı sağlamak adına iki yıllık fon sağlama çalışmaları yürütecektir.

19. Kural

Mümkün olduğu zamanlarda, özellikle de gelişmekte olan ülkelerden Kurul üyelerinin, UNACLA toplantılarına katılımlarını sağlamak için finansal destek verilecektir. Uygun ve gerekli görüldüğü durumlarda, en az gelişmiş ülkelerden Kurul toplantılarına katılan üyelerin seyahat masrafları BM-HABITAT tarafından karşılanabilir.

VII. TOPLANTILAR

20. Kural

Prensipte Kurul yılda iki kez toplanacaktır.

21. Kural

Özel toplantılar, Yönetim Konseyi veya Dünya Kentsel Forumu toplantılarıyla aynı tarihlerde yapılacaktır.

22. Kural

Kurulun olağan toplantıları, Kurulun hedeflerine uygun olarak siyasi, teknik ve uygulamaya yönelik önemli konu ve başlıkların görüşülmesi için üyelere imkân tanıyacaktır.

23. Kural

Olağan toplantılar en fazla iki gün sürecek şekilde Başkan ile istişare edilmek kaydıyla İcra Direktörü tarafından yıl içerisindeki herhangi bir tarihte toplanabilir.

24. Kural

Olağan toplantılar Nairobi'deki Birleşmiş Milletler Bürosunda veya bir Kurul üyesi olması şartıyla ev sahibinin daveti üzerine ev sahibi şehirde gerçekleştirilecektir;

25. Kural

Bu tür toplantılara ev sahipliği yapılması ve bunun finansmanı hususu daha önce gerçekleşecek bir toplantıda görüşülüp Kurul üyeleri tarafından onaylanacaktır;

VIII. DİLLER

26. Kural

Kurul toplantıları normal şartlarda İngilizce dilinde yürütülecektir ve raporu da aynı şekilde bu dilde hazırlanacaktır. Kaynakların uygunluk durumuna göre, tercüme ve çeviri hizmeti sağlanabilir.

IX. DEĞERLENDİRME

27. Kurulun BM-HABITAT ve yerel yönetimlerin çalışmalarına uygunluğu her 4 yılda bir değerlendirilecektir.^{xii}

ⁱ 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

ⁱⁱ 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

ⁱⁱⁱ 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

^{iv} Otuz beşten (35) yirmi (20) tam üyeye indirilerek güncellenmiştir. Bu güncelleme Kurul tarafından 15 Nisan 2015 tarihinde Nairobi, Kenya'da kabul edilmiştir.

^v 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

^{vi} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından kabul edilmiştir.

^{vii} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

^{viii} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından güncellenmiştir.

^{ix} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından kabul edilmiştir.

^x 10 Ağustos 2011 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından kabul edilmiştir.

^{xi} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından kabul edilmiştir.

^{xii} 15 Nisan 2015 tarihinde Kenya'nın Nairobi kentinde toplanan Kurul tarafından alınan kararı yansıtmak adına güncellenmiştir.